

Jaarwisseling 2020-2021: anders dan anders

Instituut Fysieke Veiligheid
Kennisonwikkeling en onderwijs
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.ifv.nl
info@ifv.nl
026 355 24 00

Colofon

Instituut Fysieke Veiligheid (2021). *Jaarwisseling 2020-2021: anders dan anders*.
Arnhem: IFV.

Contactpersoon:	Emily Berger
Titel:	Jaarwisseling 2020-2021: anders dan anders
Datum:	8 maart 2021
Status:	Definitief
Auteurs:	Emily Berger, Edward van der Torre, Menno van Duin, Jana Domrose en Maaïke Heijkoop
Projectleider:	Emily Berger
Review:	Nils Rosmuller
Eindverantwoordelijk:	Menno van Duin
Foto cover:	ANP

Samenvatting

In aanloop naar de jaarwisseling 2020-2021 bevond Nederland zich middenin de wereldwijde coronapandemie. Om de druk op de ziekenhuizen en zorg- en hulpverleners te verminderen, kondigde de regering in november een tijdelijk totaalverbod af op het afsteken van vuurwerk. Ondanks dit verbod verwachtte de politie een onrustige jaarwisseling door een gevoel van ongenoegen en frustratie in de samenleving. Vanwege het gevoerde coronabeleid speelden de veiligheidsregio's een prominente rol in aanloop naar de jaarwisseling 2020-2021. Tegelijkertijd was (en is) de aanpak van de jaarwisseling lange tijd in hoge mate een lokale kwestie geweest, met een trekkersrol voor de politie. Met dit onderzoek wordt beoogd inzicht te geven in de regionale verschillen in de voorbereiding op en de organisatie en activiteiten tijdens de jaarwisseling, de verschillende gebeurtenissen tijdens oud en nieuw, evenals mogelijke lessen voor de toekomst.

Voor het onderzoek is op een aantal manieren informatie bijeengebracht. Ten eerste werd een selectie van veiligheidsregio's gemaakt. Om een goed beeld te kunnen vormen van de voorbereiding op de jaarwisseling zijn vervolgens verschillende functionarissen uit deze regio's geïnterviewd en zijn documenten uit die regio's bestudeerd, net als literatuur over de jaarwisseling in het algemeen.

Het blijkt dat de onderzochte veiligheidsregio's en inliggende gemeenten (nog) meer inspanningen hebben geleverd dan gewoonlijk in voorbereiding op de jaarwisseling. Men was extra alert vanwege het ongewisse verloop van de jaarwisseling met het oog op de coronamaatregelen en het vuurwerkverbod. Er was sprake van regionale verschillen, veroorzaakt door de verschillende aard van de regio's, en daarmee ook van verschillende ervaringen met de jaarwisseling. De samenwerking werd meer multidisciplinair aangepakt dan anders. Er was veel afstemming tussen de verschillende hulpdiensten middels voorbereidingsteams / ROT's, maar ook tussen de veiligheidsregio en de inliggende gemeenten, en met de SGB. In de meeste veiligheidsregio's werden extra operationele voorbereidingen getroffen voor de jaarwisseling. De politie-inzet was groter en er stonden meer ambulances en brandweerwagens paraat dan gewoonlijk bij de jaarwisseling.

In de verschillende regio's werden overeenkomstige risico's gezien en prioriteiten bepaald. Het ging om dezelfde risico's als andere jaren, aangevuld met risico's veroorzaakt door corona en het vuurwerkverbod. Sommige veiligheidsregio's zagen nog risico's specifiek voor de eigen regio. In alle beschouwde veiligheidsregio's werd de landelijke prioritering aangehouden: de veiligheid van hulpverleners en burgers stond voorop, net als het waarborgen van de openbare orde. Daarna volgden pas de handhaving van de coronamaatregelen en het vuurwerkverbod. Er werd veelal met scenario's en draaiboeken gewerkt om in te spelen op de mogelijke risico's.

In het algemeen kan geconstateerd worden dat de jaarwisseling niet uit de hand is gelopen en dat het op verschillende plekken rustiger was dan normaal. Werkelijk rustig was het echter ook niet, zeker niet als wordt stilgestaan bij de hoeveelheid tijd en energie die er in de voorbereiding gestoken zijn en de hoeveelheid mensen die paraat stonden – en dat terwijl er

niet alleen een lockdown was, maar ook een vuurwerkverbod. Men blijkt tevreden te zijn over de voorbereiding en de wijze waarop deze heeft bijgedragen aan een gecontroleerd verloop van de jaarwisseling. De multidisciplinaire samenwerking en kortere lijnen met de politie zijn goed bevallen en hebben geholpen de informatiepositie van de veiligheidsregio te versterken.

Het lijkt verstandig om in de toekomst vast te houden aan een vergaand verbod op vuurwerk, omdat zich daarmee een kans aandient om een kentering te bewerkstelligen bij de jaarwisselingen in ons land. Het is belangrijk dat er *niet* een nieuw soort traditie ontstaat in de vorm van het massaal inkopen en afsteken van illegaal vuurwerk. Dit vergt in de komende jaren een blijvende hoge politie-inzet. Daarnaast blijft het belangrijk dat boa's, jongerenwerkers en burgers (met de politie) aansturen op een ordelijke gang van zaken. Als het geweld afneemt, wordt hopelijk minder vaak een beroep gedaan op exclusieve politietaken, namelijk strafrechtelijke handhaving, geweldgebruik en de mogelijkheid om (zo nodig regionaal of landelijk) op te schalen. In de tweede plaats is het zaak om de bestrijding van de handel in illegaal vuurwerk voort te zetten. Deels gericht, maar ook door bij opsporingsonderzoeken naar criminele drugs- en smokkelnetwerken alert te zijn of er wellicht ook illegaal vuurwerk wordt gesmokkeld en verhandeld. In de derde plaats is het belangrijk dat er (meer en veel) aantrekkelijke feesten en evenementen worden georganiseerd tijdens de jaarwisseling, toegesneden op regionale en lokale wensen. Vandaar ons pleidooi voor *minder vuurwerk, maar meer voorwerk*.

Inhoud

	Samenvatting	3
	Afkortingen	7
	Inleiding	8
1	De jaarwisseling: een hoog-risico-evenement tijdens de coronacrisis	12
1.1	Ordeverstoringen bij de jaarwisseling	13
1.2	Vuurwerk	15
1.3	Vooruitblik op de coronajaarwisseling 2020-2021	17
2	Veiligheidsregio Drenthe (en noordelijke regio's)	22
2.1	De jaarwisseling in Drenthe	22
2.2	Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021	24
2.3	De jaarwisseling van 2020-2021	27
3	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	30
3.1	De jaarwisseling in Gelderland-Zuid	30
3.2	Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021	32
3.3	De jaarwisseling van 2020-2021	35
4	Veiligheidsregio Haaglanden	37
4.1	De jaarwisseling in Haaglanden	37
4.2	Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021	39
4.3	De jaarwisseling van 2020-2021	41
5	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	43
5.1	De jaarwisseling in Midden- en West-Brabant	43
5.2	Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021	45
5.3	De jaarwisseling van 2020-2021	51
6	Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond	53
6.1	De jaarwisseling in Rotterdam-Rijnmond	53
6.2	Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021	54
6.3	De jaarwisseling van 2020-2021	56
7	Incidenten, slachtoffers, schade en vuurwerk jaarwisseling 2020-2021	59
7.1	Incidenten	59
7.2	Vuurwerkslachtoffers en -schade	62
7.3	Vuurwerk	64
8	Conclusie	65
8.1	Vorbereiding en samenwerking	65
8.2	Veiligheidsrisico's	66
8.3	Verloop van de jaarwisseling	66

9	Overkoepelende beschouwingen	67
9.1	Sinds 2007: vooruitgang bij de aanpak van de jaarwisseling	68
9.2	Aan de vooravond van de coronajaarwisseling: onzekerheid	69
9.3	Achteraf bezien: veerkracht, vooruitgang en opluchting	71
9.4	Slotwoord: minder vuurwerk, meer voorwerk	78
	Referenties	81
	Bijlage 1 Respondentenlijst	84

Afkortingen

AC	algemeen commandant
AOL	afpraak op locatie
AOV	Ambtenaar/ Adviseur openbare orde en veiligheid
boa	bijzonder opsporingsambtenaar
CaCo	calamiteitencoördinator
GHOR	Geneeskundige Hulporganisatie in de Regio
GMK	gemeenschappelijke meldkamer
GMS	gemeenschappelijk meldkamersysteem
HAP	huisartsenpraktijk
HoHa	hoofd handhaving
HSI	hoofd sectie informatie
LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem
LOVP	Landelijk Overleg Veiligheid en Politie
MAN	meldkamer Arnhem-Nijmegen
ME	Mobiele Eenheid
MKNN	meldkamer Noord-Nederland
MVO	multidisciplinair voorbereidingsoverleg
OC	operationeel commandant
OL	operationeel leider
OOV	openbare orde en veiligheid
OvD	officier van dienst
OVV	Onderzoeksraad voor Veiligheid
PvA	plan van aanpak
QRT	quick respons-team
ROL	regionaal operationeel leider
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
SEH	spoedeisende hulp
TDA	team districtelijke aanpak
RAV	regionale ambulancevoorziening
RBT	regionaal beleidsteam
RCC	regionaal crisiscentrum
ROT	regionaal operationeel team
VPT	veilige publieke taak
VR	veiligheidsregio
VRMWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
ZSM	zorgvuldig, snel en op maat

Inleiding

Achtergrond

De jaarwisseling als hoog-risico-evenement

De jaarwisseling is een unieke gebeurtenis die in heel het land en door vrijwel iedereen wordt gevierd, van jong tot oud. Daarbij biedt dit evenement ook van oudsher een kansenstructuur voor verzet tegen de overheid. Een overzichtsstudie – *'Hoezo rustig?!'* (Adang & Van der Torre, 2007) – van meer dan tien jaar geleden agendeerde de vergaande onrust en onveiligheid bij de jaarwisseling, ook (en deels juist) in kleine gemeenten. De vernielzucht en het geweld van burgers leken zich vaak selectief te richten tegen overheidsbezettingen of tegen groepen waarmee een conflict bestond. De jaarwisseling bleek daarmee een uitvergroting te zijn van alledaagse ordeverstoringen, criminele praktijken en/of wrok.

De afgelopen jaren is het veiligheidsbeleid rondom de jaarwisseling versterkt, met steeds meer lokale ambtenaren en (ingehuurde) professionals met een veiligheidstaak. Gemeenten vervulden daardoor een steviger rol; de onrust liep in veel gemeenten terug (Van der Torre, Van Valkenhoef, Esman & Greven, 2017). Desondanks ontstond er de afgelopen jaren veel politieke en maatschappelijke onvrede over de (toename van de) handel en het gebruik van zwaar knalvuurwerk, dat tijdens de jaarwisseling ook als wapen werd gebruikt tegen medeburgers, hulpverleners en politiemensen (het zwaarste vuurwerk heeft een kracht die vergelijkbaar is met handgranaten). In 2017 bepleitte de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) derhalve een totaalverbod op knalvuurwerk (OVV, 2017). Voorts blijkt de jaarwisseling ook een moment te zijn waarop zich andere – aanvullende – veiligheidsvraagstukken kunnen aandienen, zoals extreem weer (dichte mist; verkeersongevallen en problemen voor hulpdiensten) of een terreurdreiging (jaarwisseling 2015-2016 en 2017-2018, gericht op het feest in Rotterdam). Al met al zorgt de jaarwisseling dus voor een grote kans op incidenten, met forse impact: een hoog-risico-evenement.

De jaarwisseling ten tijde van de coronapandemie

In aanloop naar de jaarwisseling 2020-2021 bevond Nederland zich middenin de wereldwijde coronapandemie. De regering was genooddaakt verschillende maatregelen te treffen om de verspreiding van het virus in te perken (zoals het houden van anderhalve meter afstand en het verbod op groepsvorming). Om de druk op de ziekenhuizen en zorg- en hulpverleners tijdens de coronacrisis te verminderen, kondigde het kabinet in november een tijdelijk totaalverbod af op het afsteken van vuurwerk.¹ Ondanks het vuurwerkverbod verwachtte de politie een onrustige jaarwisseling door een gevoel van ongenoegen en frustratie in de samenleving.² Men vreesde dat de frustratie van burgers tot uitdrukking zou kunnen komen in – individuele of (meer) collectieve – overtreding van, en verzet tegen, de opgelegde coronamaatregelen.

¹ Rijksoverheid (2020). [Vuurwerkverbod tijdens de aankomende jaarwisseling](#); Veldhoven, S. van & Grapperhaus, F. (2020, 13 november). [Kabinetsbesluit tot tijdelijk vuurwerkverbod](#) [Kamerbrief].

² NOS (2020, 13 november). [Handhaving vuurwerkverbod Oudejaarsavond kan per gemeente anders zijn](#).

Vanwege het gevoerde coronabeleid speelden de veiligheidsregio's, naast de gemeenten en politie, een prominente rol in aanloop naar de jaarwisseling 2020-2021, waardoor regionale verschillen ontstonden in de voorbereiding op de jaarwisseling.

Doel- en vraagstelling

Met dit onderzoek wordt beoogd inzicht te geven in de regionale verschillen in de voorbereiding op en de organisatie en activiteiten tijdens de jaarwisseling, de verschillende gebeurtenissen tijdens oud en nieuw, evenals mogelijke lessen voor de toekomst. Daarbij wordt ook de vergelijking met eerdere jaren gemaakt. Hiertoe zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Hoe is geanticipeerd op de jaarwisseling van 2020-2021 door zes geselecteerde veiligheidsregio's, inliggende gemeenten en hulpdiensten?
2. Hoe is vormgegeven (vooraf en ten tijde van de jaarwisseling) aan de aanpak van enkele concrete thema's en veiligheidsrisico's (zoals corona, vuurwerkverboden) in deze veiligheidsregio's en gemeenten?
3. Hoe is de samenwerking tussen verschillende actoren georganiseerd in deze regio's?
4. Hoe verliep de jaarwisseling 2020-2021 in deze veiligheidsregio's en inliggende gemeenten?
5. Welke lessen kunnen er uit de jaarwisseling 2020-2021 getrokken worden voor de volgende jaarwisselingen?

Onderzoeksmethode

Voor het onderzoek naar de jaarwisseling 2020-2021 is op een aantal manieren informatie bijeengebracht. Ten eerste werd een selectie van veiligheidsregio's gemaakt. Om een goed beeld te kunnen vormen van de voorbereiding op de jaarwisseling zijn vervolgens van deze regio's verschillende functionarissen geïnterviewd en documenten bestudeerd. Daarnaast is literatuur over de jaarwisseling in het algemeen bestudeerd.

Selectie van veiligheidsregio's

Het voornemen was om een selectie te maken van vijf à zeven veiligheidsregio's die (volgens henzelf) bepaalde regionale thema's, ontwikkelingen of problematieken kennen rondom de jaarwisseling. Om tot die selectie te komen, is medio november een oproep gedaan aan de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV), om zich als veiligheidsregio op te geven voor het onderzoek. Uiteindelijk gaven (binnen het door ons gestelde tijdsbestek) zes veiligheidsregio's aan hun medewerking te willen verlenen en was er geen nadere selectie nodig. Er was sprake van geografische spreiding en diversiteit in regio's wat betreft bijvoorbeeld grootstedelijke aard. Deze regio's waren:

- > Veiligheidsregio Drenthe
- > Veiligheidsregio Gelderland-Zuid
- > Veiligheidsregio Haaglanden
- > Veiligheidsregio IJsselland
- > Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
- > Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.

De contactpersonen van bovenstaande veiligheidsregio's ontvingen vervolgens een informatiedocument met het verzoek om relevante documenten en circa vijf gesprekspartners van verschillende (hulpverlenings)diensten aan te leveren (veiligheidsregio, politie, gemeente), die zich bezighielden met (de voorbereiding op) de jaarwisseling 2020-2021. Al deze regio's hebben aan dit verzoek voldaan en wij zijn hen dan ook dankbaar voor hun medewerking. Veiligheidsregio IJsselland gaf aan dat er op dat moment niet dermate veel speelde op het gebied van de jaarwisseling, waarop is besloten om van deze regio alleen met de operationeel leider te spreken en in contact te blijven voor het geval de situatie in de regio zou veranderen. Om deze reden is aan IJsselland geen apart hoofdstuk gewijd, maar heeft deze veiligheidsregio in verband met haar ligging een kader in het hoofdstuk over Veiligheidsregio Drenthe gekregen.

Deskresearch

Ter voorbereiding op de interviews is een literatuuronderzoek gedaan naar de historie van de jaarwisseling in Nederland. Daarnaast zijn relevante documenten van de geselecteerde veiligheidsregio's over de voorbereiding op de jaarwisseling geraadpleegd. Hierbij valt te denken aan draaiboeken, plannen en evaluaties van eerdere jaren en van dit jaar. Ook is na de jaarwisseling aanvullende informatie opgevraagd bij onrustige gemeenten in andere veiligheidsregio's (zoals 's-Hertogenbosch). Verder is na de jaarwisseling nog een uitvraag gedaan onder alle veiligheidsregio's om de situatie met betrekking tot de veilige publieke taak en geweld tegen hulpverleners in kaart te brengen. Tot slot is voor, tijdens en na de jaarwisseling landelijke en regionale mediaberichtgeving gevolgd via LexisNexis.

Interviews

Op basis van de documentenstudie en de onderzoeksvragen is een topiclijst opgesteld, zodat de interviews semigestructureerd gehouden konden worden. Per veiligheidsregio is getracht interviews te houden met de operationeel leider en vertegenwoordigers van politie, brandweer, ambulancedienst en bevolkingszorg / crisiscommunicatie. Ook zijn er gesprekken gevoerd met de burgemeesters van de gemeenten Assen, Altena en Schiedam, evenals met de coördinator jaarwisseling van de Nationale Politie.

Het merendeel van de interviews vond voorafgaand aan de jaarwisseling digitaal plaats via MS Teams. Daarnaast is na de jaarwisseling nog een tweede ronde gesprekken gevoerd met één of twee betrokken functionarissen (in de meeste gevallen de operationeel leider) en in onrustige regio's ook met vertegenwoordigers van de politie of (door rellen getroffen) gemeenten. Voorafgaand van de jaarwisseling hebben in totaal 39 interviews plaatsgevonden, en na de jaarwisseling 9. Een overzicht van alle respondenten is opgenomen in bijlage 1.

Rapportage

De informatie uit de deskresearch is samen met de input uit de interviews verwerkt in een hoofdstuk of informatiekader per veiligheidsregio. Op basis van verzamelde informatie in de gesprekken, stukken van de veiligheidsregio en mediaberichtgeving zijn per regio de volgende punten beschreven: regionale aandachtspunten en tradities, de traditionele voorbereiding tegenover de voorbereiding van dit jaar, (nieuwe) veiligheidsrisico's, feitelijke gebeurtenissen en een reflectie op het verloop van de jaarwisseling. Deze stukken zijn ter controle voorgelegd aan de contactpersonen binnen de veiligheidsregio's en waar nodig aangepast of aangevuld.

Leeswijzer

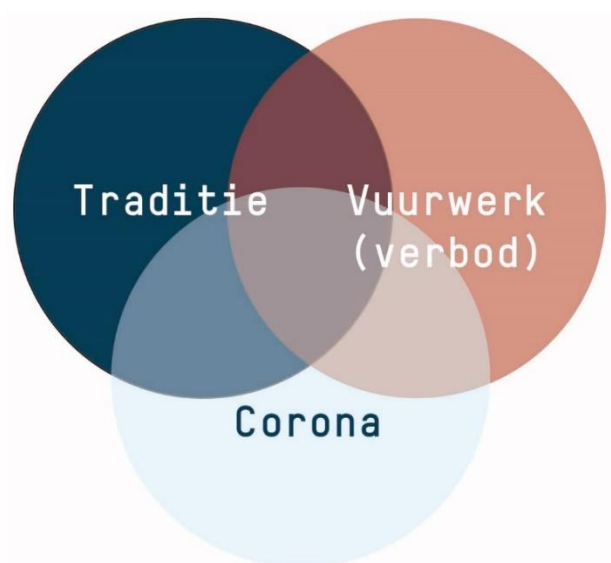
In hoofdstuk 1 worden de context van jaarwisselingen in Nederland en de bijzonderheden van de jaarwisseling 2020-2021 geschetst, waarbij de traditie van de jaarwisseling, de coronapandemie en het vuurwerkverbod aan bod komen.

In hoofdstukken 2 tot en met 6 wordt weergegeven hoe de (voorbereiding op de) jaarwisseling in de zes bestudeerde veiligheidsregio's eruitzag. Er is geprobeerd deze hoofdstukken op elkaar af te stemmen, maar omdat de regio's van elkaar verschillen, er verschillende respondenten zijn gesproken en van elke regio andere documenten zijn ontvangen en andere cijfers bekend zijn, zijn deze hoofdstukken in omvang en aard niet volledig overeenkomstig.

Hoofdstuk 7 bevat cijfers van de jaarwisseling 2020-2021, weergegeven door middel van grafieken en tabellen over de incidenten, vuurwerkslachtoffers, vuurwerkschade en in beslagname van illegaal vuurwerk. In hoofdstuk 8 worden conclusies gegeven. Tot slot wordt in hoofdstuk 9 gereflecteerd op de voorbereiding op de jaarwisseling en het verloop ervan. Daarbij worden ook de cijfers geduid en wordt vooruitgeblikt op komende jaarwisselingen.

1 De jaarwisseling: een hoog-risico-evenement tijdens de coronacrisis

Om een beeld te geven van de context van jaarwisselingen in Nederland, in het bijzonder die van 2020-2021, worden in dit hoofdstuk verschillende zaken besproken. De combinatie van jaarlijkse wanordelijkheden bij de jaarwisseling, het afsteken van vuurwerk, ontwikkelingen in het beleid op dit vlak en de getroffen maatregelen vanwege de coronapandemie staan hierbij centraal. Als eerste gaan we in op de jaarwisseling als fenomeen en de aanpak ervan. We geven een schets van thema's die spelen rondom ordeverstoringen bij de jaarwisseling. Daarna beschrijven we de ontwikkelingen op het gebied van een vuurwerkverbod. Dit is iets wat de laatste jaren al steeds dichterbij kwam en voor deze jaarwisseling, vanwege de coronapandemie en daarmee samenhangende maatregelen, vooralsnog eenmalig is ingevoerd. Tot slot staan we stil bij de uitzonderlijke situatie van de jaarwisseling 2020-2021, die plaatsvond tijdens een pandemie van ongekende omvang.

Figuur 1.1 De drie thema's – traditie, vuurwerk(verbod) en de coronapandemie – die bij de jaarwisseling van 2020-2021 zijn samengekomen

1.1 Ordeverstoringen bij de jaarwisseling

Tussen 2007 en 2009 publiceerden de Politieacademie en het COT drie analyses van de ordeverstoringen tijdens de jaarwisseling (Adang & Van der Torre, 2007; 2008, Adang; 2009). De eerste studie – *Hoezo rustig!?* – is een overzichtsstudie en werd gestart, omdat de vergaande veiligheidsproblemen in de directe nasleep van de jaarwisseling 2006-2007 werden geagendeerd door de regionale korpschef van Gelderland-Zuid (Adang & Van der Torre, 2007). Aanvankelijk werd (in persberichten) geconcludeerd dat deze jaarwisseling rustig was verlopen, al werden er geweldsincidenten en ongelukken opgesomd. Toen de korpschef de gebeurtenissen op zich liet inwerken, constateerde hij in klare taal dat het verloop van de jaarwisseling wanordelijk en niet acceptabel was. Hij kreeg veel bijval. In deze paragraaf worden belangrijke bevindingen op een rij gezet over de ordeverstoringen bij de jaarwisseling en over de aanpak daarvan. Hierbij wordt geput uit de drie genoemde analyses en uit het rapport uit 2008 van de commissie Overlast Jaarwisseling, *Een prettige jaarwisseling*.

1.1.1 Een jaarlijks fenomeen: ‘traditionele ordeverstoringen’

Tijdens en rond de jaarwisseling zijn er jaarlijks veel ordeverstoringen; veel meer dan op andere dagen of uitgaansavonden. Het gaat om vernielingen, brandstichting en overlast, vaak vuurwerk-gerelateerd, en om openlijk geweld. In de dagen voor de jaarwisseling nemen de ordeverstoringen (met name overlast) reeds toe, maar ze zijn geconcentreerd op de avond en nacht van de viering. Direct na de jaarwisseling nemen het geweld en de vernielingen sterk toe. Dit heeft plaats in een chaotische situatie vanwege veel vuur (onder andere kerstbomen stoken), vuurwerk, herrie, rook en volk op straat. Hoe chaotisch de situatie op Nederlandse straten wel niet is, wordt meteen duidelijk bij een bezoek aan andere Europese steden en landen (minder vuurwerkoverlast, herrie en daardoor desoriëntatie). Satellietfoto's in de uren na de jaarwisseling laten – bij helder weer – zien dat Nederland onder een vuurwerkwolk ligt en andere landen niet. Bijna elk jaar zijn vanwege deze gebeurtenissen enkele doden te betreuren en laten vele honderden gewonden zich in het ziekenhuis behandelen. Veel lichtgewonden gaan helemaal niet naar een ziekenhuis of arts; menig incident loopt ‘nog net’ goed af. Het aantal overlastincidenten en misdrijven ligt op zo'n hoog niveau, dat veel buiten het bereik van de politie of politieregistraties blijft. Al deze ordeverstoringen zijn geen (optelsom van) incidenten, maar een jaarlijks terugkerend patroon.

Dit patroon valt uiteen in vier verschijnselen die elkaar op het niveau van stad, gemeente of dorp niet uitsluiten. Het betreft:

1. Door heel Nederland heen – van stadswijk tot dorp – bestaat de traditie of gewoonte om de jaarwisseling te vieren met veel vuur(werk), lawaai en alcoholgebruik. Dit leidt (mede door het alcoholgebruik) tot een groot aantal, over het gehele land verspreide, kleinschalige verstoringen van de openbare orde of rechtsorde.
2. De jaarwisseling is bij uitstek een gelegenheidsstructuur om:
 - a. oude vetes tussen burgers onderling te beslechten
 - b. uitdrukking te geven aan de afkeer richting de overheid; in het algemeen of meer specifiek de gemeente of politie
 - c. het bovenstaande (a en/of b) tot uitdrukking te laten komen in doelgerichte overlast gevende of criminele activiteiten.
3. Voor bepaalde groepen is de gevaarlijke traditie (zie punt 1) ontspoord, in die zin dat de jaarwisseling een moment is geworden dat “alles moet kunnen”. Omstreeks 2007 ging

dit geregeld nog gepaard met tijdelijk wegstijgen door de lokale politiek, vanuit de optiek dat zo iets 'eens per jaar toch een paar uur moet kunnen'. Het betreft steeds dezelfde locaties in stedelijke volkswijken en in bepaalde dorpskernen met een (streng) christelijke bevolking. Overheidsoptreden wordt gezien als een illegitieme actie en leidt tot uitdagende en gewelddadige reacties.

4. Bij bestudering van de jaarwisseling 2007-2008 is geconstateerd dat de ordeverstoringen nog een stap verder kunnen gaan, namelijk als een vorm van 'jaarwisselings-anarchisme' (Adang & Van der Torre, 2008, p. 129). De ordeverstoringen verhardten op bepaalde plaatsen en het geweld lijkt een middel om de autonomie te vieren en de afstand en afkeer richting de overheid te onderstrepen.

Het valt op dat de ernstige ordeverstoringen zijn geconcentreerd in stedelijke volkswijken en in de zogenoemde 'bible belt' – al moet men zich hierbij realiseren dat dé bible belt niet bestaat en dat er veel sociale en religieuze variatie in dit gebied te vinden is (Van Duin, Van der Torre-Eilert, Bergsma & Van der Torre, 2010).

Bij de jaarlijks terugkerende ordeverstoringen vallen nog twee patronen op die losstaan van de precieze ernst of gedaante (traditie, gelegenhedsongeregeldheden, ontspoorde traditie of jaarwisselings-anarchisme) van dat geweld. In de eerste plaats bestaat er een relatie tussen jaarwisselingsgeweld en alledaagse ordeverstoringen. Wat tijdens de jaarwisseling gebeurt, is te beschouwen als een uitvergroting van a) meer alledaagse vormen van overlast, geweld of vernielingen, en b) bestaande spanningen en incidenten tussen aan de ene kant groepen of een gemeenschap, en aan de andere kant politiemensen of lokaal bestuur. Personen die rond de jaarwisseling worden aangehouden, zijn vooral jonge mannen (onder de 26 jaar) met vooral veel geweldsantecedenten (Adang & Van der Torre, 2008, p. 74-75).

In de tweede plaats kan de jaarwisseling worden gezien als een risico-magneet. Hiermee wordt bedoeld dat de jaarwisseling een evenement is dat risico's aantrekt en uitvergroot. Het evenement is gevoelig voor bijkomende veiligheidsrisico's die juist tijdens de jaarwisseling een extra belasting zijn voor het binnenlands bestuur en voor de hulpdiensten. Hierbij spelen twee mogelijke bijkomende risico's zo nu en dan een rol: risico's vanwege a) weersomstandigheden (met name dikke mist, met daar bovenop tijdelijk veel vuurwerkdampen en daardoor slecht zicht) of b) een terreurdreiging. Anno 2020 kan de coronapandemie hieraan worden toegevoegd.

1.1.2 Landelijk, regionaal en (nog meer) lokaal

Ordeverstoringen bij jaarwisselingen zijn ingebed in lokale sociale structuren, op het niveau van gemeenschappen en groepen in dorpen en in wijken of buurten. De overzichtsstudie uit 2007 laat zien dat – naast toeval of weersomstandigheden – lokale gewoonten, ordeverstoorders, zelfcontrole en lokaal overheidsbeleid verklaren hoe jaarwisselingen door de jaren heen verlopen. De jaarwisseling wordt echter in het hele land gevierd, waardoor 'het lokale' per definitie ook landelijk of regionaal is. Er doen zich verspreid over het land – met concentraties in stedelijke gebieden en dorpskernen in de bible belt – ordeverstoringen voor. Hierdoor is de jaarwisseling een landelijk risico-evenement dat de optelsom is van een groot aantal lokale gebeurtenissen. De openbare orde bij de jaarwisseling is daarmee – zo wordt in 2007 geconstateerd – in hoge mate een 'lokaal product' met een sterke bovenlokale dimensie. Deze constatering blijft in veel opzichten overeind in 2020, al zijn de regionale en nationale invloeden aanzienlijk sterker geworden. Dit laatste komt door de schaalvergroting

van het veiligheidsbeleid en de toegenomen rol van de veiligheidsregio en is in een stroomversnelling gekomen door het vuurwerkdebat en -beleid en uiteraard het coronavirus. Hier zullen we later nog uitgebreider op ingaan.

1.2 Vuurwerk

1.2.1 Anders dan in 2010: (knal)vuurwerk als probleem op zich

De analyse van de jaarwisseling als het ontspoorde en grootste risico-evenement in het land (gebaseerd op onderzoek tussen 2006 en 2009), is in de kern nog actueel. De belangrijkste perspectiefverandering heeft betrekking op de centrale plaats die de gevaren van (knal)vuurwerk hebben gekregen in het publieke en politieke debat. In 2007 was het afsteken van veel legaal vuurwerk als het ware een gegeven of randvoorwaarde bij het herstellen van de openbare orde, terwijl ruim tien jaar later – ook los van de bijzondere coronajaarwisseling – steeds vaker wordt gesteld dat eliminatie van (knal)vuurwerk voor particulieren een snelle en noodzakelijke maatregel is om de openbare orde én veiligheid van burgers en professionals te verbeteren. Dit heeft te maken met de volgende vijf trends:

1. **Gevaarlijker en ‘harder’ knalvuurwerk.**

De aard van het illegale knalvuurwerk is tegenwoordig een groter veiligheidsprobleem dan in 2007. De nieuwste generaties Cobra's zijn qua kracht bijvoorbeeld vergelijkbaar met een aanvalsgranaat, maar zijn desondanks te koop voor ongeveer vijf euro per stuk. Dergelijk knalvuurwerk heeft formeel de status van professioneel vuurwerk, bestemd voor gecertificeerde vuurwerkdeskundigen. Zwaar knalvuurwerk is echter ongeschikt voor vuurwerkevenementen en wordt daarom vrijwel uitsluitend verkocht op de illegale consumentenmarkt (Van Essen, 2014). De grote kracht van het zwaarste illegale knalvuurwerk is gevaarlijk voor burgers en professionals. Het roept de lastige vraag op hoe politiemensen en andere hulpdiensten hiertegen kunnen worden beschermd. Oordoppen en brillen helpen, maar zijn niet onder alle omstandigheden afdoende.

2. **Illegaal knalvuurwerk: ‘wapen’ in de alledaagse (stedelijke) territoriumstrijd.**

Jongeren en jongvolwassenen beschikken op grootstedelijke hotspots over (veel) zwaar vuurwerk en steken dit af: niet alleen tijdens de jaarwisseling, maar gedurende het hele jaar. Voor de lol, maar ook om te intimideren en als een soort wapen (Van der Torre & Jongepier, 2020). Het zware vuurwerk wordt onder meer ingezet tegen de politie en bij zogenoemd territoriaal geweld (Beke, Ferwerda, Van der Torre & Bervoets, 2013). Jongeren en jongvolwassenen claimen met intimidatie en geweld delen van het publieke domein in de avonduren, mede om zo overtredingen en strafbare feiten af te schermen, zoals drugshandel.

3. **Illegaal knalvuurwerk: georganiseerde criminaliteit.**

Rond knalvuurwerk is een schimmige handel ontstaan tussen fabrieken, importeurs en handelaren, waarbij certificaten en vergunningen worden vervalst. Illegale vuurwerkhandel ligt in handen van profiteurs (die op en neer rijden naar winkels in het buitenland) en georganiseerde criminelen en netwerken die ook andere delicten plegen, zoals drugscriminaliteit of het smokkelen van illegale sigaretten.

4. **Evenementen: publiek en privaat.**

Tijdens de jaarwisseling worden meer en meer feesten en evenementen georganiseerd: privaat en commercieel (bijvoorbeeld in feestzalen of cafés), maar ook (kleinschalige) activiteiten die worden ondersteund door de overheid (met subsidie en/of vergunning) en professionele vuurwerkshows, onder meer op de Rotterdamse Erasmusbrug. Als

festiviteiten de status krijgen van een evenement, biedt dit kansen bij het reguleren van de gang van zaken: bepalen wat wel en niet wordt toegestaan en vaststellen wie verantwoordelijk is voor een veilig verloop.

5. **Groeiende publieke en politieke afkeer van (knal)vuurwerk.**

Sinds 2010 is er een politiek-maatschappelijk debat over de wenselijkheid van vuurwerk, met als kernvraag in welk mate er grenzen gesteld moeten worden aan het verkopen en afsteken van vuurwerk.

1.2.2 Richting een vuurwerkverbod

Als gevolg van het politiek-maatschappelijke debat over de wenselijkheid van vuurwerk zijn in 2014 de tijden ingekort waarop vuurwerk mag worden afgestoken. Toen werd ingevoerd dat dit op 31 december van 18.00 uur tot 02.00 uur was toegestaan, waar dit voorheen al vanaf 10.00 uur mocht.³ Sinds 2017 worden ook in meer en meer gemeenten zogenoemde vuurwerkvrije zones ingesteld. Zo experimenteerde Den Haag in 2017 met vrijwillig vuurwerkvrije zones en in 2018 voerden minstens twaalf grote gemeenten dat ook in. Buurtbewoners konden een dergelijke zone aanvragen, waarop de gemeente markeringsborden leverde. Hierop werd niet gehandhaafd; dat was aan de bewoners. Ook waren er al onvrijwillig vuurwerkvrije zones.⁴

Belangrijker is dat wordt gepleit voor verdergaande restricties, zoals een algeheel vuurwerkverbod of een verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen. Dit laatste werd in december 2017 bepleit door de gezaghebbende Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) op verzoek van de vier grote steden. Een verbod op vuurwerk, dat immers veel letsel en overlast veroorzaakt, zou de veiligheid tijdens de jaarwisseling vergroten. Deze aanbeveling werd door het kabinet niet overgenomen.⁵ Hierbij werd door Grapperhaus aangegeven dat grote delen van de bevolking willen vasthouden aan het afsteken van vuurpijlen en knalvuurwerk en dat een vergaande maatregel als een verbod pas in de rede ligt als andere maatregelen niet werken.⁶ Wel werd vanaf 2018 het aller zwaarste vuurwerk zoals Chinese rollen verboden. Na de jaarwisseling van 2019, waarbij wederom incidenten plaatsvonden, was – ondanks dat de politieke meningen over vuurwerk verdeeld bleven – voor het eerst een meerderheid in de Tweede Kamer voor een verbod op gevaarlijk vuurwerk. Per 1 december 2020 zou er dan ook een wetswijziging plaatsvinden, waarmee de verkoop, de opslag en het gebruik van vuurpijlen en knalvuurwerk verboden zou worden. Alleen enkele soorten siervuurwerk (fonteinnetjes en sommige sierpotten) en het F1-vuurwerk (kindervuurwerk genoemd, zoals sterretjes en knalwerpen) mochten dan te koop blijven.⁷ Door de coronapandemie is echter besloten tot een tijdelijk (bijna) volledig vuurwerkverbod voor de jaarwisseling van 2020-2021. Hierop wordt verder ingegaan in paragraaf 1.3.

Handhaving

Vuurwerkvrije zones en een vuurwerkverbod leveren in ieder geval twee vragen op. Ten eerste: hoe kunnen beide worden gehandhaafd? Mogelijk wordt vooruitgang geboekt, ook als handhaving (lang niet) altijd mogelijk blijkt. De tweede vraag luidt: wordt een vuurwerkverbod door geijkte ordeverstoorders en vuurwerkfanaten gezien als een illegitieme overheidsingreep waarop met geweld, herrie en machtsvertoon – waaronder vuurwerkgebruik, maar ook het stoken van vuren of carbidschieten – dient te worden gereageerd? De belangrijkste factor die bij deze vraag een rol speelt, is de grootte van deze

³ Besluit tot wijziging van het Vuurwerkbesluit van 29 oktober 2014, *Stb.* 2014, 416.

⁴ Evers, I. & Bruin, L. de (2018). [Vuurwerkvrije zones zijn deze jaarwisseling in opkomst](#). *EenVandaag*.

⁵ Tweede Kamer der Staten-Generaal (z.d.). [Vuurwerk](#).

⁶ Grapperhaus, F. & Veldhoven, S. van (2018, 8 juni). [Landelijke aanpak jaarwisselingsproblematiek](#) [Kamerbrief].

⁷ Tweede Kamer der Staten-Generaal (z.d.). [Vuurwerk](#).

groep. Is deze omvangrijk en daarmee een flink orde- en veiligheidsprobleem of beperkt, waardoor er op basis van één besluit – mogelijk na enkele probleemjaren en ondanks handhavingsproblemen – wel belangrijke vooruitgang kan worden geboekt? Regionale verschillen lijken wat dit betreft voor de hand te liggen. In Oost-Nederland bestaat er meer draagvlak voor vuurwerk dan in de Randstad (Van der Torre et al., 2017).

1.3 Vooruitblik op de coronajaarwisseling 2020-2021

Zoals al in de voorafgaande paragrafen is vermeld, zou de jaarwisseling 2020-2021 een extra dimensie krijgen vanwege de wereldwijde coronapandemie (zie ook het onderstaande kader). Nederland strijdt in december 2020 al negen maanden tegen het virus en verkeert in de feestmaand van dat jaar in een harde lockdown. Er zijn vaccinaties in het vooruitzicht, maar het zal nog even duren voordat die effect hebben. Ondertussen raakt de zorg steeds meer belast. Zo wordt op 22 december aangekondigd dat de komende weken alle planbare reguliere ingrepen in ziekenhuizen worden afgeschaald.⁸ Ook vraagt de handhaving van de coronamaatregelen veel van politie en boa's, omdat deze controleren of men zich buiten aan de regels voor groepen en aantallen houdt, of er na 20.00 uur geen alcohol wordt verkocht of bezorgd of wordt gedronken in de openbare ruimte en of anderhalve meter afstand van elkaar wordt gehouden door mensen die niet op hetzelfde adres wonen.⁹ Met de feestdagen in het vooruitzicht, een tijd van samenzijn, had men natuurlijk graag weer meer bij elkaar willen komen. Doordat het kabinet en deskundigen de situatie somber inzien, worden half december juist strengere maatregelen in plaats van een versoepeling ingevoerd. De jaarwisseling is een veelbesproken onderwerp in de media. Hoe zou de jaarwisseling, een feestdag met elk jaar sowieso al incidenten, uitpakken als iedereen binnen moet blijven?

De coronacrisis

In het voorjaar van 2020 waaide het nieuwe coronavirus (COVID-19) vanuit China over naar Europese landen als Italië, Oostenrijk en Spanje. In veel veiligheidsregio's werden al vanaf januari scenario's gemaakt voor een mogelijke corona-uitbraak. Op 27 februari werd in Nederland de eerste besmetting met het coronavirus vastgesteld en in de weken erop steeg het aantal besmettingen in rap tempo. Met name de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland werden zwaar getroffen, maar ook de rest van het land kreeg te maken met een stijgend aantal infecties (Instituut Fysieke Veiligheid, 2020).

Met name om overbelasting van de zorg te voorkomen, werd half maart een 'intelligente lockdown' afgekondigd met strenge maatregelen, zoals het sluiten van eet- en drinkgelegenheden, sportclubs, scholen en theaters, het verbieden van bijna alle contactberoepen, zoveel mogelijk thuiswerken en het beperken van bezoek (maximaal drie personen). Daarbij moest men anderhalve meter afstand tot elkaar houden. Richting de zomer ging het de goede kant op met de besmettingen en ziekenhuisopnames. Daarom mochten begin juni restaurants en cafés weer open en konden leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs weer naar school. Ook mochten gelegenheden als theaters en bioscopen weer open voor maximaal honderd bezoekers.

Het aantal besmettingen begon in september echter weer snel toe te nemen, waarop per half oktober een gedeeltelijke lockdown werd ingevoerd. Hierbij werden wederom de eet- en drinkgelegenheden gesloten en thuis mocht men nog maar drie personen buiten het eigen huishouden ontvangen. Omdat het aantal besmettingen zorgelijk bleef, in combinatie met een mogelijk besmettelijker mutant van het coronavirus afkomstig uit Groot-Brittannië die ook in Nederland was vastgesteld, ging half december een 'harde lockdown' in. Voor het eerst moesten ook niet-essentiële winkels sluiten, en ook alle

⁸ Geest, M. van der (2020, 22 december). [Ziekenhuizen stoppen voorlopig met alle zorg die zes weken kan wachten](#). *De Volkskrant*.

⁹ Rijksoverheid (z.d.). [Boetes en handhaving coronamaatregelen](#).

openbaar toegankelijke niet-essentiële gelegenheden zoals theaters en bibliotheken moesten dicht. Buiten mocht men zich met slechts twee personen in totaal begeven (wanneer het niet het eigen huishouden betrof). Thuis mocht men nog maximaal twee bezoekers per dag ontvangen. Tijdens de kerstdagen werd hierop een uitzondering gemaakt en mochten er thuis drie bezoekers komen. Met de jaarwisseling gold deze uitzondering niet. De harde lockdown zou tot minstens 19 januari 2021 gelden, maar werd per 22 januari juist nog verder verscherpt: er werd een avondklok ingevoerd en de richtlijn was nog maar één bezoeker per dag. Dit zou moeten gelden tot 2 maart.

1.3.1 (Beleids)ontwikkelingen op het gebied van vuurwerk in 2020

Vuurwerkverbod

Om de druk op de zorg niet groter te maken met vuurwerkslachtoffers en om handhaving door de politie en boa's te ontlasten, werd gepleit voor een vuurwerkverbod. GroenLinks en de Partij voor de Dieren riepen het kabinet op om dit jaar een volledig vuurwerkverbod in plaats van een gedeeltelijk verbod in te voeren. De BOA Bond, de Nederlandse Vereniging van Spoedeisende Hulp Artsen en politiebond ACP steunen deze oproep. De boa's waren al druk met de handhaving van de coronamaatregelen; het gedeeltelijke vuurwerkverbod dat per 2020 was ingevoerd, zou de handhaving ingewikkeld maken volgens de Nederlandse BOA Bond.¹⁰ Op dat moment voerden zes gemeenten al een totaalverbod in.¹¹ Een paar dagen later gaf het Veiligheidsberaad aan ook voor een tijdelijk (bijna) totaalverbod op vuurwerk te zijn; alleen zogenoemd F1-vuurwerk (zoals sterretjes) werd toegestaan.¹² Op 13 november besloot het kabinet in de ministerraad tot een vuurwerkverbod tijdens de aankomende jaarwisseling.¹³ Minister Grapperhaus maakte bekend dat overtredingen van het vuurwerkverbod streng bestraft zouden worden, met een boete van ten minste 100 euro bij bezit van vuurwerk op straat of in de auto, ten minste 250 euro bij afsteken van vuurwerk en ten minste 400 euro bij het bezitten of afsteken van illegaal vuurwerk. Deze overtredingen kwamen ook op het strafblad te staan.¹⁴

Naast het verbod op het verkopen en afsteken van vuurwerk werd ook het vervoer van vuurwerk verboden. Dit vervoersverbod maakte het mogelijk dat vuurwerk dat over de grens gekocht werd, ingenomen kon worden door de politie. Voorheen mocht namelijk maximaal 25 kilo legaal vuurwerk opgeslagen en vervoerd worden en kon er dus niet opgetreden worden tegen mensen die vuurwerk vanuit bijvoorbeeld België vervoerden of die met vuurwerk over straat liepen.¹⁵ Politiebond ACP was blij met dit verbod; het was volgens de bond hard nodig om goed te kunnen handhaven. Gerrit van de Kamp van de bond gaf aan dat het voor de veiligheid van de politie en van de burgers heel fijn was dat nu duidelijk was dat zowel het afsteken, verkopen als het bezitten van vuurwerk niet waren toegestaan.¹⁶

Carbidschieten

Carbidschieten – een activiteit die vooral populair is in het noorden en oosten van het land – viel niet onder het vuurwerkverbod. Er werd daarom geen landelijk verbod op carbidschieten ingesteld, maar gemeenten mochten zelf bepalen of zij carbidschieten dit jaar zouden toestaan. In veel gevallen werd hierbij afstemming gezocht met de overige gemeenten

¹⁰ NU.nl (2020, 29 oktober). [GroenLinks en PvdD willen vuurwerkverbod nu corona de zorg overspoelt](#).

¹¹ NOS (2020, 30 oktober). [Zes gemeenten voeren totaal vuurwerkverbod in](#).

¹² NOS (2020, 2 november). [Burgemeesters willen tijdelijk vuurwerkverbod, politieke meerderheid staat niet vast](#).

¹³ Rijksoverheid (2020). [Vuurwerkverbod tijdens de aankomende jaarwisseling](#); Veldhoven, S. van & Grapperhaus, F. (2020, 13 november). [Kabinetsbesluit tot tijdelijk vuurwerkverbod](#) [Kamerbrief].

¹⁴ NOS (2020, 13 november). [Ten minste 100 euro boete en een strafblad-aantekening bij afsteken vuurwerk](#); Rijksoverheid (z.d.). [Wat zijn de straffen voor verboden vuurwerk?](#)

¹⁵ NOS (2020, 24 november). [Naderend verbod op vervoer moet Duits en Belgisch vuurwerk weren](#).

¹⁶ ACP (2020). [Politievakbond ACP: verbod op bezit, verkoop en afsteken van vuurwerk geeft wat meer lucht](#).

binnen een veiligheidsregio. In de veiligheidsregio's Noord- en Oost-Gelderland en Drenthe bleef carbidschieten bijvoorbeeld in alle gemeenten toegestaan, terwijl het in de Brabantse veiligheidsregio's werd verboden, met uitzondering van enkele gemeenten waar carbidschieten een traditie is. Sommige gemeenten zoals Heusden kozen er, ondanks een traditie van carbidschieten, toch voor om carbidschieten te verbieden. Dit was met name vanwege zorgen om personen die voor het eerst zouden gaan carbidschieten als alternatief voor vuurwerk.¹⁷ Sinds de afkondiging van het vuurwerkverbod stegen namelijk de vraag naar en verkoop van carbid sterk en raakte het op verschillende plekken uitverkocht. De Stichting Carbidschieten Drenthe en diverse gemeenten in de traditionele carbidregio's waarschuwden dat carbidschieten niet ongevaarlijk is bij een gebrek aan ervaring. Veiligheidsregio's en gemeenten waar carbidschieten geen traditie is, wilden daarom voorkomen dat carbidschieten door hun burgers als alternatief voor vuurwerk zou worden gebruikt.¹⁸

De traditie van het carbidschieten

Bij het carbidschieten worden brokken Carbid (of calciumcarbide, een verbinding van calcium en koolstof) onderin een melkbus of verfblik gelegd en vochtig gemaakt. Daarbij ontstaat een zeer explosief gas. Wordt er een vuurtje bij een gaatje onderin de melkbus gehouden, vliegt het deksel (of tegenwoordig veelal een kunststofbal) met een harde knal van de melkbus. De knallen kunnen hierbij oplopen tot wel 110 decibel.¹⁹

Al in het begin van de twintigste eeuw was het carbidschieten populair in onder meer Drenthe en rond de Overijsselse plaatsen Zwolle en Kampen (Brunnepe). Carbidschieten was toen populair onder jongemannen, als een soort vorm van 'burgerlijke ongehoorzaamheid', waarmee de veldwachter werd uitgedaagd. Traditioneel werd er geschoten bij de jaarwisseling, maar ook bij huwelijken en andere feesten. In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog werd veelal individueel geschoten. Medio jaren zeventig groeide het carbidschieten uit tot een socialere activiteit. Mannen verenigden zich en gingen de competitie met elkaar aan om zo ver mogelijk de deksel van de melkbus weg te schieten. Het schieten werd verplaatst van de boerenerven naar de dorpsbrinken. Tegenwoordig vinden georganiseerde carbidschietevenementen – zoals het Open Drents Kampioenschap – plaats op sportvelden en openbare terreinen.²⁰

1.3.2 Onrust in de aanloop naar de coronajaarwisseling

De beperkingen door de coronamaatregelen leiden in 2020 – nog meer dan in eerdere jaren – tot grote spanningen onder de bevolking. Naast de groepen die regulier al een afkeer hebben van de overheid, ontwikkelen zich in de loop van 2020 ook actiegroepen zoals 'Viruswaarheid', die in de zomermaanden meerdere malen demonstreren tegen het landelijke coronabeleid. In augustus 2020 zijn er na aankondigingen van de spoedwet (Tijdelijke wet maatregelen COVID-19 ter vervanging van de noodverordeningen) enkele dagen achter elkaar rellen in onder andere Den Haag en Utrecht. De politie zet de ME in. Uit een analyse van de Utrechtse rellen blijkt dat enkele dagen lang, tijdens de 'bijzondere' rellen, uitvergroot gebeurt wat in het klein op bijna dagelijkse basis gebeurt: jongeren en jongvolwassenen die op hotspots publiek territorium claimen; selectief geweld tegen burgers die hier bezwaar tegen maken en tegen de overheid (in de vorm van agenten en objecten

¹⁷ Joode, D. de (2020, 9 december). [Traditie of niet: Willemijn van Hees hakt knoop door, dit jaar géén carbidschieten in Heusden](#). *Brabants Dagblad*; Gemeente Heusden (z.d.). [Eenmalig geen carbidschieten tijdens oud en nieuw](#).

¹⁸ NOS (2020, 15 november). [Carbidschiet-stichting waarschuwt voor risico's nu populariteit stijgt](#); NOS (2020, 21 november). [Eerste gemeenten verbieden carbidschieten](#).

¹⁹ Dagblad van het Noorden (2017, 29 december). [Carbidschieten: waar komt dat eigenlijk vandaan? En hoe zorg ik voor zo'n flinke knal?](#)

²⁰ Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (z.d.). [Carbidschieten in Drenthe](#).

zoals camera's); gebruik van zwaar vuurwerk; en een sterke anti-politiehouding (Van der Torre & Jongepier, 2020).

In aanloop naar de meerdaagse ongeregelde heden lopen de spanningen verder op tijdens de coronazomer: veel mensen zijn thuis (zij gaan immers niet naar school, werk, horeca, sportclub, buurthuis of bijbaan en ook niet op vakantie), door de hitte zijn meer jongeren langer op straat en de straathandel in drugs neemt toe vanwege de horecasluiting (Van der Torre & Jongepier, 2020). Jongeren spreken vaker af via sociale media, omdat ze elkaar niet meer vanzelf kunnen zien in bijvoorbeeld de horeca. Demonstraties tegen racisme (onder andere in de vorm van etnisch profileren door de politie) versterken onder overlastgevend en criminele jongeren de afkeer van de politie. Het betreft 'politiehaat' volgens een categorie jongeren (Van der Torre & Jongepier, 2020). Jongeren vervelen zich, voelen spanningen door de inperking van het sociale leven en zien ongeregelde heden als welkome afleiding en sensatie.

In deze zomer gaan meer jongeren op sensatie gerichte vloggers volgen. Wervende en op grote schaal gedeelde of bekeken oproepen via sociale media (met name via Snapchat) om op concrete tijden naar precieze locaties in Utrecht te komen, mobiliseren jongeren binnen en buiten Utrecht. Er ontstaat via sociale media een concurrentiestrijd tussen steden en wijken, hetgeen in de hand werkt dat de ongeregelde heden overslaan: van Den Haag naar Utrecht, binnen Utrecht en (in mindere mate) naar Rotterdam en Amersfoort. In aanloop naar de jaarwisseling ontstaat ook onrust in onder meer Arnhem, Urk en Roosendaal (zie de onderstaande kaders). Relschoppers proberen de politie in het nauw te drijven of te snel af te zijn. Verder wordt gevreesd voor een onrustige jaarwisseling. De politie zet twee keer zoveel agenten in als in 2019-2020 en agenten maken zich zorgen. "Ik houd mijn hart vast. Dit is de meest onvoorspelbare oud en nieuw ooit. Het kan een veldslag worden maar ook heel rustig blijven," aldus Jan Struijs van de Nederlandse Politiebond tegen EenVandaag.²¹

Onrust in Arnhem

Sinds eind november is het onrustig in de Arnhemse wijk Geitenkamp. Jongeren steken meerdere dagen op rij zwaar illegaal vuurwerk af en er wordt brand gesticht. Ook volwassenen zorgen voor overlast. Zo moedigen ouders hun kinderen aan om de politie met vuurwerk te bekogelen, of ze staan als toeschouwers in de menigte.²² De vuurwerkprotesten ontaarden in een kat-en-muisspel tussen politie en jeugd, waarbij de laatste groep erop uit is om de eerste uit te dagen. De politie doet een beroep op inwoners van de wijk om anoniem te bellen, als ze weet hebben van Geitenkampers die illegaal vuurwerk hebben liggen of daarin handelen. Op vrijdag 26 november wordt een woning in de wijk Geitenkamp per direct gesloten in verband met de opslag van zwaar, illegaal vuurwerk.²³ Ook de weken erop vinden er meerdere arrestaties plaats in de Geitenkamp. Voor de jaarwisseling worden er zes gebiedsverboden uitgedeeld aan personen die zich eerder misdroegen. Zij mogen zich die avond en nacht niet in de wijk vertonen.²⁴

Omdat een aantal jongeren laat weten ook tijdens de jaarwisseling op rellen uit te zijn, zien verschillende wijkbewoners de jaarwisseling met angst tegemoet. Om relschoppers vroeg te kunnen identificeren, wordt er extra cameratoezicht ingesteld. Ook zijn agenten in burger aanwezig in de wijk.

²¹ EenVandaag (2020, 29 december). [‘Agenten zijn gespannen en alert’: Politiebond maakt zich zorgen over ‘meest onvoorspelbare oud en nieuw ooit’](#).

²² Omroep Gelderland (2020, 26 november). [24 arrestaties op Geitenkamp, ‘vaders hitsen kinderen op tegen politie’](#).

²³ Nicolasen, N. (2020, 27 november). [Marcouch sluit woning in Geitenkamp vanwege illegale vuurwerkhandel: ‘Heeft meer weg van oorlogsmaterieel’](#). *De Gelderlander*.

²⁴ Omroep Gelderland (2020, 30 december). [Marcouch waarschuwt relschoppers Geitenkamp, zes gebiedsverboden uitgedeeld](#).

Ongeregelde heden in Urk

In november en december zorgen tientallen jongeren vier weekenden op rij voor overlast in het vissersdorp Urk. Op zaterdagavond 21 november worden er voor het eerst op verschillende plekken brandjes gesticht en hulpverleners worden bekogeld met zwaar vuurwerk. Politieteam uit de wijde omgeving zijn op de been om de rust terug te laten keren en hebben uiteindelijk ruim twee uur nodig om de orde te herstellen.²⁵ Als reactie op de rellen wordt Urk van vrijdag 27 tot en met maandagochtend 30 november bestempeld tot veiligheidsrisicogebied. In die periode mag de politie iedereen preventief fouilleren. Ook worden er door de gemeente extra camera's geïnstalleerd. Desondanks breken er op zaterdag 28 november opnieuw rellen uit. Groepen jongeren gooien met zwaar vuurwerk, stichten brand en plegen vernielingen. De uitgeruchte ME wordt bekogeld met stenen en flessen. Uiteindelijk worden er tien mensen aangehouden.²⁶ Ook voor het daarop volgende weekend wordt Urk aangewezen als veiligheidsrisicogebied en geldt er bovendien een samenscholingsverbod voor groepen die bestaan uit meer dan vier mensen. Eerder gearresteerde jongeren mogen niet op straat komen. De burgemeester roept ook de overige inwoners van Urk op om in het weekend binnen te blijven.²⁷ Ondanks het samenscholingsverbod gaan die avond de remmen weer los in Urk. Dertien jongeren worden aangehouden, waarvan sommige extreem zwaar vuurwerk bij zich hebben. De burgemeester besluit om gesprekken te voeren met meerdere jongeren, die benaderd zijn via jeugdhonken. Ook gaat hij langs scholen om naar het verhaal van jongeren te luisteren.²⁸ Zaterdagavond 12 december is het voor de vierde keer op rij raak; rond 22.00 uur verzamelen zich zo'n honderd jongeren bij een rotonde. Een aantal van hen steekt zwaar vuurwerk af en gooit met rookbommen. De politie mengt zich onder de jongeren en voert gesprekken met ze. Wanneer een deel van de jongeren rond 0.00 uur de rotonde verlaat, trekt ook de politie zich terug en observeert de situatie van een afstand.²⁹ Omdat uit de gesprekken met jongeren blijkt dat er bij velen sprake is van verveling, organiseert de gemeente tijdens de jaarwisseling een virtueel eindejaarsfeest. Zo kunnen er onder meer 200 jongeren meedoen aan een digitale escaperoom, er is een live oudejaarsshow met lokaal muzikaal talent en jongeren kunnen het tegen de politie opnemen voor een potje FIFA 21.³⁰

²⁵ Koops, H. (2020, 22 november). [Burgemeester over vuurwerkrellen op Urk: 'Onacceptabel en uitermate triest'](#). De Stentor.

²⁶ NOS (2020, 28 november). [Opnieuw ongeregelde heden op Urk, tien mensen aangehouden](#).

²⁷ NOS (2020, 4 december). [Urk dit weekend opnieuw veiligheidsrisicogebied](#).

²⁸ RTL Nieuws (2020, 12 december). [Elke zaterdag rellen op Urk: 'We hebben gefaald in het opvoeden'](#).

²⁹ Omroep Flevoland (2020, 12 december). [Opnieuw zwaar vuurwerk op Urk, burgemeester spreekt van 'rustige avond'](#).

³⁰ RTL Nieuws (2020, 24 december). [Urk organiseert digitaal eindejaarsfeest voor jongeren: 'Ze vervelen zich'](#).

2 Veiligheidsregio Drenthe (en noordelijke regio's)

De grenzen van Veiligheidsregio Drenthe vallen samen met de grenzen van de provincie Drenthe, die met circa 182 bewoners per km² een van de dunst bevolkte provincies van Nederland is. De regio kenmerkt zich door de aanwezigheid van landelijk gebied met een aantal stedelijke kernen (Veiligheidsregio Drenthe, 2020). De veiligheidsregio omvat de twaalf gemeenten Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld en De Wolden. De voorzitter van de veiligheidsregio is de burgemeester van gemeente Assen, Marco Out.

Hoewel dit hoofdstuk zich voornamelijk richt op de jaarwisseling in de regio Drenthe, zal er ook worden ingegaan op de voorbereidingen en ervaringen van andere noordelijke regio's zoals Veiligheidsregio IJsselland, Veiligheidsregio Fryslân en Veiligheidsregio Groningen. Het stuk is gebaseerd op gesprekken met leden van het multi-voorbereidingsoverleg van Veiligheidsregio Drenthe, de adviseur openbare orde en veiligheid van gemeente Coevorden en de operationeel leider van het Pre-ROT in Veiligheidsregio IJsselland. Daarnaast zijn er diverse documenten, webinars en presentaties geraadpleegd van de veiligheidsregio's,³¹ evenals mediaberichtgeving.

2.1 De jaarwisseling in Drenthe

2.1.1 Regionale aandachtspunten en tradities

Drenthe staat tijdens de jaarwisseling – maar ook in de rest van het jaar – over het algemeen bekend als vrij rustige regio, waar het merendeel van de bewoners het nieuwe jaar vreedzaam inluidt. Dit laat onverlet dat de brandweer en ambulancedienst met oud en nieuw ook in Drenthe standaard iets vaker uitrukken dan op een gemiddelde dag en er in steden als Assen, Hoogeveen, Coevorden en Emmen de afgelopen jaren weleens sprake was van overlast door groepen jongeren. Ook staan enkele dorpen bekend om hun negatieve houding ten opzichte van de overheid. Zo belaagden tijdens de jaarwisseling 2018-2019 zo'n vijftig jongeren uit Geesbrug – een dorp in gemeente Coevorden – hulpverleners van politie en brandweer, die waren uitgerukt vanwege een dreigende situatie rond een groot vreugdevuur. Er werden vernielingen gepleegd en de weg werd geblokkeerd met betonnen bloembakken. Uiteindelijk moest de ME worden ingezet om de brandweer veilig te kunnen laten werken.³² Dergelijke gebeurtenissen deden zich de afgelopen jaren echter zelden voor in Drenthe.

Naast de organisatie van vreugdevuren is vooral het carbidschieten een traditionele activiteit tijdens de jaarwisseling in Drenthe, die in veel gevallen wordt opgeleukt met een tent en een tap. Plaatselijk zijn er diverse carbidschietverenigingen en vriendenclubs die rond de

³¹ O.a. Algemene beleidslijnen VRD tijdens oud en nieuw, Voorstel afspraken carbid in VRD, Sfeerbeeld VRD jaarwisseling 2020-2021, Notitie VB carbidschieten, Besluitvorming RBT carbid in IJsselland en Jaarwisseling IJsselland 2020/ 2021.

³² RTV Drenthe (2019, 1 januari). [Vijf aanhoudingen in Drenthe, ME grijpt in in Geesbrug.](#)

jaarwisseling carbidschieten. Zo kent gemeente Emmen alleen al zo'n 130 locaties voor carbidschieten. Het schieten met carbid kwam op 27 juni 2014 als 'Carbidschieten in Drenthe' terecht op de een lijst van vijftig Nederlandse tradities, bekend als de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland.

Veiligheidsrisico's van carbidschieten

Hoewel er tijdens de laatste jaarwisselingen relatief weinig incidenten plaatsvonden tijdens het carbidschieten, kan onervarenheid of onoplettendheid tot zware verwondingen leiden. De meeste ongelukken gebeuren op het moment dat de carbidbus wordt aangevuld of wanneer er in de bus wordt gekeken als er geen knal is geweest. De bus knalt dan vaak alsnog of er ontstaat een forse steekvlam, die het gezicht en de ogen kan treffen.³³

Om het aantal ongelukken te beperken is circa zeven jaar geleden de zogenoemde 'BOCK (Bewust Oplettende CarbidKnaller)-campagne' gelanceerd op initiatief van het Brandwondencentrum Groningen Martini Ziekenhuis, de Stichting Carbidschieten Drenthe en de Veiligheidsregio's Drenthe, Groningen, Fryslân, IJsselland, Twente, Noord- en Oost-Gelderland. Deze campagne, die met name de vijf regels voor veilig carbidschieten benadrukt³⁴, wordt ieder jaar vlak voor oud en nieuw onder de aandacht gebracht in de traditionele carbidregio's.

De meeste Drentse gemeenten verlenen ontheffingen voor carbidschieten of carbidschutters moeten er melding van maken dat ze op een locatie willen knallen. De termijnen waarbinnen dit moet gebeuren, varieert van één dag tot twee weken voor de betreffende activiteit. Sommige gemeenten hebben in hun Algemene Plaatselijke Verordening (APV) nadere voorwaarde opgenomen voor carbidschieten, zoals het houden van voldoende afstand tot bebouwing, en de tijdsvakken waarin er op oudejaarsavond mag worden 'geknald'. Maar net als in vele andere regio's wordt er in Drenthe tijdens de jaarwisseling over het algemeen meer getolereerd dan de rest van het jaar; enerzijds om weerstand te voorkomen bij burgers en anderzijds omdat politie en toezichtorganisaties onvoldoende capaciteit hebben om allerlei verboden te handhaven.

2.1.2 De traditionele voorbereiding

Mede door de relatief rustige sfeer heeft Veiligheidsregio Drenthe de afgelopen jaren niet voorbereidend opgeschaald met oud en nieuw. De voorbereiding op de jaarwisseling is van oudsher een lokale aangelegenheid: iedere gemeente opereert zelfstandig onder leiding van de lokale driehoek. De gemeenten beginnen hun voorbereidingen hierbij veelal al in de zomermaanden. Ook vanuit de Meldkamer Noord-Nederland (MKNN) worden er vanaf de zomermaanden traditioneel de eerste voorbereidende overleggen georganiseerd tussen de veiligheidsregio's Drenthe, Groningen en Fryslân. Aandachtspunt is hierbij standaard de prioritering van branden tijdens de jaarwisseling en de gevolgen voor de inzet van de brandweer. In dit kader staat ook het thema 'geweld tegen hulpverleners' op de agenda. Tijdens de jaarwisseling wordt de meldkamer qua bezetting altijd maximaal opgeschaald.

Ook de Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (SGB) van regionale politie-eenheid Noord-Nederland – die haar werkgebied deelt met de regio's Drenthe, Groningen en Fryslân – is standaard opgeschaald tijdens de jaarwisseling. De operationeel commandant van de politie fungeert hierbij als schakel tussen de SGB en de basisteams in regio Drenthe. Deze basisteams zijn onder andere verantwoordelijk voor de veiligheid van de overige hulpverlenings- en gemeentelijke diensten. In Drenthe wordt hiervoor de zogenoemde treintjessystematiek toegepast. Dit houdt in dat de politie bij een alarmering van hulpdiensten

³³ Willems, J. (2015, 27 november). [Aantal slachtoffers carbidschieten stijgt explosief](#). RTV Drenthe.

³⁴ Zie ook BOCK-campagne: <https://wieisdebock.nl/de-5-tips/>.

de noodzaak van de inzet overweegt, bij een eventuele uitruk als eerste ter plaatse is en zorg draagt voor een veilige werkomgeving voor de hulpverleners. De gemeentereiniging zorgt er vervolgens voor dat eventueel puin snel wordt opgeruimd. De politie vertrekt altijd als laatste van de betreffende locatie.

2.2 Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021

2.2.1 De voorbereiding

In de voorbereidingsfase van de jaarwisseling 2020-2021 constateerden betrokken hulpverleningsdiensten en crisisgremia unaniem, dat 31 december 2020 – door de komst van het coronavirus – een dag, avond en nacht zou worden met andere sentimenten en dynamieken dan afgelopen jaren. Daarom besloot men om voor het eerst een multi-voorbereidingsoverleg te organiseren met vertegenwoordigers van de verschillende kolommen en partners, die die nacht een rol hebben. Vragen die tijdens het overleg centraal stonden, waren met name welke variabelen de jaarwisseling 2020-2021 anders zouden maken en welke implicaties dit zou kunnen hebben voor de diensten. Leden van de voorbereidingsgroep lichtten deze variabelen toe in een tweetal webinars (multidisciplinair en brandweer) voor alle betrokken hulpdiensten.

Net als in voorafgaande jaren waren de twaalf burgemeesters tijdens de jaarwisseling 2020-2021 het bevoegd gezag en verantwoordelijk voor de naleving van de regels tijdens oud en nieuw. De diensten bereidden zich mono voor zoals op een 'normale' jaarwisseling: brandweer en ambulancedienst gingen uit van dezelfde slagkracht als in de voorafgaande jaren. Uitgaande van de veerkracht van de hulpverleningskolommen en gemeenten, kwam ook in 2020 geen voorbereidend ROT bij elkaar. Wel stonden de piketfunctionarissen op scherp; de operationeel leider (OL) stond via een Whatsappgroep in contact met de OL van Veiligheidsregio Groningen en de OL van Fryslân. Laatstgenoemde sloot (ook namens de twee andere OL's) aan bij de briefing van de SGBO in Drachten.

2.2.2 (Nieuwe) veiligheidsrisico's

Net als in andere veiligheidsregio's was men in Drenthe in de weken voorafgaand aan de jaarwisseling waakzaam voor nieuwe risico's omtrent corona en het landelijke vuurwerkverbod. Met het oog op de ontwikkelingen rondom illegaal vuurwerk (zie ook het kader op de volgende pagina), was de veiligheid voor hulpverleners het hoofdaandachtspunt tijdens het multi-overleg en in de webinars. Brandweer, ambulancedienst en de gemeentelijke kolom uitten de zorg dat de 'treintjes mogelijk niet zouden kunnen "rijden"', wanneer de capaciteit van de politie door coronabesmettingen of excessen overbelast zou raken. Conform de landelijke lijn stelde de voorbereidingsgroep daarom de volgende prioriteitenlijst vast voor het optreden van hulpverleners tijdens de jaarwisseling:

1. veiligheid hulpverleners
2. openbare orde en veiligheid
3. extreme condities in het kader van COVID-19 (bijvoorbeeld excessen)
4. vuurwerkverbod en carbid
5. kleine condities in het kader van COVID-19 (bijvoorbeeld overtreding van de anderhalvemetermaatregel).

Incidenten in de aanloop naar oud en nieuw

In aanloop naar de jaarwisseling signaleerde de politie dat ook in Drenthe illegaal vuurwerk in omloop was. Zo ontdekten agenten 100 kilo illegaal vuurwerk in een schuurtje in Zuidlaren en in Nijeveen werd in verschillende containers zelfs 800 kilo knal- en siervuurwerk aangetroffen.³⁵ Op 24 december hield de politie een Assenaar aan na de vondst van 70 kilo illegaal vuurwerk naast zijn bed.³⁶ In de gemeente Assen vonden er in december een aantal incidenten plaats die gerelateerd waren aan (illegaal) vuurwerk: zo vloog er een mobiel toilet in brand, werd een bankje in de vorm van het TT Circuit vernield, werd een taxibusje bekogeld met vuurwerk en werd een schuilhut bij een voetbalveldje opgeblazen. In november brak er brand uit in een bedrijfsbus in de parkeergarage, nadat er met vuurwerk was gegoid.³⁷ Ook in de regio Hoogeveen werden er enkele dagen voor oud en nieuw aangestoken branden gemeld in busjes, auto's en een overdekte ijsbaan. In het dorp Gieten werden een bushokje en een brievenbus vol kerstkaarten opgeblazen.³⁸

In webinars georganiseerd door de veiligheidsregio werden handelingsperspectieven voor brandweer en ambulance aangedragen voor het geval de politie niet mee zou kunnen gaan naar een plaats incident. Hierbij deden vertegenwoordigers van de politie in bijzondere mate een beroep op het onderbuikgevoel van bevelvoerders en ambulancepersoneel: "probeer in te schatten of de sfeer gezellig of grimmig is bij de plaats incident; wees kritisch of de brand per se moet worden geblust; blijf niet onnodig hangen bij de plaats incident en laat je vooral niet provoceren."

2.2.3 Carbidschieten

Naast het landelijke vuurwerkverbod was met name de discussie over het wel of niet door laten gaan van carbidschieten een aandachtspunt in Drenthe. Al snel kwamen de twaalf burgemeesters tot het besluit dat er één regionale lijn moest worden getrokken: "of we staan het overal toe, óf we verbieden het in heel Drenthe." Voor beide opties waren er uiteindelijk voor- en tegenstanders. Waar de ene burgemeester aangaf de jarenlang opgebouwde relaties met carbidverenigingen niet kapot te willen maken, gaf de andere aan een totaal verbod beter te kunnen handhaven dan de naleving van de coronamaatregelen, waaraan de carbidschieters en eventuele omstanders zouden moeten voldoen. Uiteindelijk kwam men tot het besluit om carbidschieten door te laten gaan in Drenthe met inachtneming van de algemene coronamaatregelen (maximaal vier personen van 18 jaar en ouder en op anderhalve meter afstand van elkaar). Publiek was hierbij niet toegestaan en er mochten geen drink- en eetgelegenheden of tenten aanwezig zijn. Ook na de aanscherping van de landelijke maatregelen op 14 december bleef carbidschieten toegestaan met een maximum van twee personen per bus.

2.2.4 Contact met de lokale bevolking

Na afkondiging van de aangescherpte maatregelen voerden de meeste gemeenten gesprekken met de lokale carbidverenigingen met het verzoek om de afgekondigde maatregelen na te leven. Voor meerdere verenigingen waren de maatregelen uiteindelijk aanleiding om het traditionele carbidschieten op 31 december af te blazen.³⁹ Ook raadden alle twaalf gemeenten ten zeerste af om dit jaar voor het eerst te experimenteren met carbid.

³⁵ RTV Drenthe (2020, 18 december). [Politie jaagt op illegaal vuurwerk: 'We zijn er scherp op'.](#)

³⁶ RTV Drenthe (2020, 24 december). [Assenaar \(18\) aangehouden na vondst 70 kilo illegaal vuurwerk bij bed.](#)

³⁷ RTV Drenthe (2020, 17 december). [Assen pakt jeugdoverlast aan, maar is het genoeg?](#)

³⁸ NOS (2020, 29 december). [Branden in busjes, auto's en ijsbaan in regio Hoogeveen.](#)

³⁹ Klomp, S. (2020, 10 december). [Groepen in Meppel zien af van carbidschieten tijdens jaarwisseling.](#) Meppeler Courant.

Voor het contact met de lokale jeugd werden in onder andere Emmen, Coevorden en Assen buurtcoaches en jeugdwerkers ingezet. Zij zochten in wijken die bekend staan om jeugdoverlast het gesprek met jongeren om hun begrip te verhogen voor de beperkte mogelijkheden tot vermaak tijdens de coronajaarwisseling. Zo moest in Geesbrug het vreugdevuur worden afgelast, dat naar aanleiding van de rellen tijdens de jaarwisseling van 2018-2019 samen met de lokale jeugd werd georganiseerd. Ondanks de gesprekken en (voor een groot deel) begripvolle reacties vanuit de jeugd, werkten onder andere gemeente Emmen en Coevorden uit voorzorg scenario's uit voor opstootjes op oudejaarsavond.

Vorbereidingen in Veiligheidsregio IJsselland

Net als Drenthe is IJsselland over het algemeen een rustige regio tijdens de jaarwisseling. De verantwoordelijkheden liggen ook hier bij de lokale burgemeesters, die in samenwerking met de politie zorg dragen voor de handhaving van de openbare orden en veiligheid. Behalve bij de SGBO en de meldkamer vinden er rondom oud en nieuw normaal gesproken op voorhand geen multidisciplinaire opschalingen plaats in Veiligheidsregio IJsselland.

Ook tijdens de jaarwisseling 2020-2021 werden deze uitgangspunten aangehouden. Met het oog op nieuwe thema's zoals corona, het vuurwerkverbod en frustraties in de samenleving, kwam in de voorbereiding echter voor het eerst een voorbereidend kern-ROT bijeen, dat zowel regionale als landelijke ontwikkelingen monitorde en verzamelde om in samenwerking met het corona-OT beleidsmatige voorbereidingen te kunnen treffen. Het voorbereidende OT bestond uit een operationeel leider, informatiemanager en communicatieadviseur en stond in de aanloop naar de jaarwisseling in nauwe verbinding met het corona-OT, waarin de verschillende hulpverleningskolommen vertegenwoordigd waren. De operationeel leider van het corona-ROT fungeerde hierbij als eerste aanspreekpunt voor de bestuurders en stond tijdens de jaarwisseling op piket.

De multidisciplinaire voorbereiding op de jaarwisseling vond voor een groot deel binnen de twee (voorbereidende) ROT's plaats, en daarnaast ook in de vorm van een digitale briefing voor hulpdiensten. Aandachtspunten waren onder andere scenario's die een multi-opstapeling vergen en het thema 'veiligheid voor hulpverleners'. Ook werd er stilgestaan bij de implicaties van het vuurwerkverbod, de opslag van illegaal vuurwerk, handhaving van de lockdown en de lokale regels rondom het carbid-schieten.

In IJsselland liep het carbidbeleid tijdens de jaarwisseling 2020-2021 (anders dan in Drenthe) per gemeente uiteen: waar carbid-schieten in Kampen een oude traditie is en (wel met een registratieplicht) toegestaan bleef, verbood onder andere Zwolle het 'knallen' in zijn gemeente. In gemeenten waar carbid-schieten bleef toegestaan, was er tevens sprake van verschillende voorwaarden voor locaties en tijdstippen. Wel maakten gemeenten afspraken over een gezamenlijke communicatielijnen en sloot zij aan bij de landelijke BOCK-campagne. Uitgangspunt was dat alle gemeenten hun inwoners op hun eigen verantwoordelijkheid aan zouden spreken voor het naleven van alle maatregelen. De veiligheidsregio zorgde voor aanvullende regionale berichtgeving, die vooral als doel had carbidtoerisme te voorkomen en een veilige omgang met carbid te promoten. Om de sfeer in de samenleving te monitoren, zochten politie en boa's het gesprek met de lokale jeugd.

Voorafgaand aan de jaarwisseling ontstonden er wat ongeregelde heden in gemeente Staphorst. Zo verzamelden zich in de nacht van 26 op 27 december zo'n honderd jongeren onder een viaduct in het midden van de stad. Daarbij werd vuurwerk afgestoken en een vuurtje gestookt. Om een kat-en-muisspel en escalatie van de situatie te voorkomen, besloot de politie om de situatie slechts te monitoren. Uiteindelijk ging de groep in de loop van de nacht vanzelf uit elkaar.⁴⁰

⁴⁰ Brink, P. van den (2020, 28 december). [Politiek in Staphorst achter besluit om niet in te grijpen bij illegaal feest: 'Hoop dat ouders hun taak verstaan'](#). RTV Oost.

2.3 De jaarwisseling van 2020-2021

2.3.1 Feitelijke gebeurtenissen

Tijdens de jaarwisseling blijft het in het grootste deel van Drenthe rustig. Her en der wordt er (illegaal) vuurwerk afgestoken, maar het aantal vuurwerkslachtoffers blijft die nacht beperkt tot zes.⁴¹ Ook rondom het carbid-schieten worden geen ongeregelde heden vastgesteld; in totaal worden er twee incidenten gemeld die gerelateerd (b)lijken te zijn aan onervarenheid. Daarnaast worden er die avond en nacht zo'n 132 branden gemeld, waarvan het merendeel 'prioriteit 2 branden' betreft zoals container-, auto- en overige buitenbrandjes. Er vindt geen opschaling plaats naar GRIP. Vanaf 02.30 uur neemt het aantal brandmeldingen duidelijk af (Instituut Fysieke Veiligheid, 2021).

Wel ontstaan er die nacht op verschillende plaatsen opstootjes. In het dorpje Geesbrug moet de brandweer de hulp van de politie inroepen bij het blussen van een autobrand, omdat een groep van dertig à veertig personen de brandweerlieden met vuurwerk bekogelt. Wanneer een groep jongeren zich na de bluswerkzaamheden opnieuw verzamelt en een barricade probeert op te werpen, wordt de ME ingezet. Twee betrokkenen worden aangehouden. Ook op andere plaatsen worden hulpverleners bekogeld met vuurwerk. In Hoogersmilde worden twee arrestaties verricht, nadat politieagenten door tientallen mensen zijn belaagd met vuurwerk en bierflesjes. Bij de arrestaties wordt een vuurwapen in beslag genomen.

Niet alleen tijdens, maar ook na de jaarwisseling blijft de onrust in Coevorden aanhouden. Met oud en nieuw ontstaat er een knokpartij en worden vernielingen gepleegd aan de woning van de vermeende dader van een aanranding in de wijk Poppenhare, die tot dagenlange onrust bij buurtbewoners had geleid. De nacht erop worden matrassen en afval in brand gestoken en meerdere brievenbussen en verkeersborden opgeblazen. In de nacht van 2 op 3 januari mengen zich ook (vermoedelijk verveelde) mensen van buiten de stad onder de rellende jeugd. Er wordt een vreugdevuur gemaakt en vuurwerk naar agenten gegooid. De ME voert een charge uit. Die nacht worden er zeven mensen aangehouden, onder wie twee personen die de rellen op social media streamden en opriepen tot meer geweld.⁴² Omdat de volgende dag nieuwe rellen dreigen, wordt Poppenhare zondagavond afgesloten voor mensen die niet kunnen aantonen dat ze in de wijk wonen. Een politiehelikopter houdt de wijk in de gaten en de ME is achter de hand. Ook in Hogeveen worden burgers in een besloten Instagramgroep uitgenodigd om te gaan rellen in de wijk Krakeel. Door verscherpt toezicht van de politie ontstaan er uiteindelijk geen ongeregelde heden.

⁴¹ Noot: In de vier voorafgaande jaren werden in Drenthe tussen de twee en veertien vuurwerkslachtoffers geregistreerd tijdens de jaarwisseling (bron: Valkenberg & Nijman (VeiligheidNL), 2021).

⁴² NOS (2021, 3 januari). [ME-charge en vijf aanhoudingen in Coevorden](#).

Veiligheidsregio IJsselland

Net als in Drenthe verloopt de jaarwisseling 2020-2021 in IJsselland ongeveer even rustig als in voorgaande jaren. Er worden die nacht zo'n 194 incidenten gemeld, en de brandweer rukt die nacht 35 keer uit voor hoofdzakelijk buitenbranden (Instituut Fysieke Veiligheid, 2021). Drie personen raken gewond door vuurwerk (Valkenberg & Nijman, 2021). Er blijkt geen sprake te zijn van carbidtoerisme, wel wordt er op meerdere plekken vuurwerk afgestoken. In Deventer raken zo'n twintig woningen beschadigd na een explosie door een zelfgemaakte vuurwerkbom. De bewoners komen met de schrik vrij en er wordt één verdachte aangehouden. In Staphorst verzamelen zich opnieuw honderden jongeren bij een rotonde en steken vuurwerk af. Omdat de sfeer goed is, besluit de politie wederom om niet in te grijpen. Zestig vrijwillige stewards uit het dorp houden een oogje in het zeil.

Op een aantal andere plekken in de regio moet de politie tijdens de nieuwjaarsnacht feesten beëindigen. Hierbij worden ook mensen aangehouden.⁴³ In Dalfsen worden politieagenten door een groep jongeren met vuurwerk en flessen bekogeld, wanneer ze polshoogte nemen bij een brandmelding. De politieauto wordt tijdens de rellen vernield.⁴⁴

Veiligheidsregio Fryslân

Ook in Friesland keren burgers zich tijdens de jaarwisseling 2020-2021 op meerdere plekken tegen de overheid en de lokale autoriteiten. Zo moet de politie, ondersteund door de marechaussee en de ME, in de nieuwjaarsnacht in Leeuwarden massaal in actie komen tegen jongeren die vuurwerk afsteken en de politie daarmee bekogelen. Er worden meerdere aanhoudingen verricht. Ook wordt er nabij de woning van de burgemeester een brandbom gegooid en wordt het bureau Handhaving met een brandend voorwerp bekogeld. In Dokkum en Heerenveen worden eveneens politiebureaus bekogeld met een brand- ofwel vuurwerkbom.⁴⁵

Ook in Nieuwehorne richt een grote groep zich tegen de politie, waardoor de ME er aan te pas moet komen. Een ME-voertuig en een politieauto raken beschadigd door vuurwerk. In Marrum, in de gemeente Noord-East Fryslân, wordt de brandweer door een grote groep personen gehinderd bij het blussen van een brand op straat. Hier wordt de ME eveneens kort ingezet om de orde te herstellen. Er worden vier aanhoudingen verricht.⁴⁶

In het centrum van Joure wordt op oudejaarsavond een carbidkanon afgeschoten. Daarbij springen de ruiten van een hotel en lopen een woonhuis en enkele bedrijfspanden schade op. Twaalf mannen uit Marren en Heerenveen worden aangehouden. Zij verklaren dat het kanon per ongeluk afging en zeggen de ontstane schade te willen vergoeden. Een crowdfundingactie levert uiteindelijk zo'n 22.000 euro op.⁴⁷ Het Openbaar Ministerie onderzoekt of er werkelijk geen sprake is van een moedwillige actie.

Veiligheidsregio Groningen

In Appingedam en Nieuwe-Pekela wordt de politie bekogeld met zwaar vuurwerk. Er worden vier personen aangehouden. In Groningen moet de ME worden ingezet, omdat de brandweer geblokkeerd wordt door een groep personen.⁴⁸

2.3.2 Reflectie op het verloop

In de noordelijke regio's, die normaal gesproken een vrij rustige jaarwisseling kennen, steeg in het najaar van 2020 de spanning: zou 2020-2021 door corona en het vuurwerkverbod een totaal andere jaarwisseling worden dan anders? Uiteindelijk bleken het aantal incidenten en de onrust mee te vallen; er deden zich minder grootschalige incidenten en onrust voor dan respondenten van tevoren vreesden. De opstootjes die zich voordeden, kregen met name

⁴³ Kleij, E. ten (2021, 6 januari). [Politie kneep bij jaarwisseling in Staphorst oogje dicht, elders in regio wel feestjes beëindigd](#). De Stentor.

⁴⁴ Noorel, A. van (2021, 6 januari). [Vernielen dienstvoertuig tijdens nieuwjaarsnacht in Dalfsen krijgt staartje: politie doet zelf aangifte](#). De Stentor.

⁴⁵ Omrop Fryslân (2021, 1 januari). [Meerdere arrestaties bij ongeregelde heden op Voorstreek in Leeuwarden](#).

⁴⁶ Politie.nl (2021, 1 januari). [Jaarwisseling 2020-2021 in Noord-Nederland](#).

⁴⁷ Omrop Fryslân (2021, 3 januari). [Meer dan 22.000 euro opgehaald voor verdachten "carbid akkiefietje" Joure](#).

⁴⁸ Politie.nl (2021, 1 januari). [Jaarwisseling 2020-2021 in Noord-Nederland](#).

extra media-aandacht door een gebrek aan grote incidenten in de randstad, zo is het vermoeden van respondenten. Dit laat onverlet dat de maatschappij zich moet blijven afvragen wat als 'normaal' en acceptabel beschouwd wordt tijdens de jaarwisseling, zo benadrukt een respondent.

De respondenten zijn het erover eens dat men in aanloop naar de volgende jaarwisseling bij voorkeur weer gebruikmaakt van de 'oude' processen en werkwijzen, waarbij vooral de gemeenten aan zet zijn tijdens oud en nieuw. Waar men wel aan wil blijven vasthouden, zijn de korte lijnen bij de informatie-uitwisseling. Zo was men in Drenthe erg tevreden over de informatielijnen en taakverdeling binnen het 3-Noord-verband. Ook heeft de coronacrisis laten zien dat overleggen en vergaderen – ondanks grote afstanden – geen tijdrovende klus hoeft te zijn: er zijn immers alleen maar een laptop en internetverbinding nodig. De kans bestaat daarom dat operationele overleggen ook 'na corona' regelmatig via beeldbellen zullen plaatsvinden in Drenthe, waardoor de hoge opkomsttijden voor piketfunctionarissen kunnen worden omzeild.

3 Veiligheidsregio Gelderland-Zuid

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid bestaat uit veertien gemeenten: Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Berg en Dal, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Maas en Waal, West Betuwe, Wijchen en Zaltbommel. Het is een vrij uitgestrekte regio, met daarbinnen grote verschillen tussen het stedelijke gebied van Nijmegen en een gebied met veel dorpskernen in het westelijk deel van de regio. De burgemeester van Nijmegen, Hubert Bruls, is voorzitter van de veiligheidsregio en tevens voorzitter van het Veiligheidsberaad.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op gesprekken met leden van het multi-voorbereidingsteam jaarwisseling en het ROT-jaarwisseling, een politiefunctaris en een functionaris van de gemeente Nijmegen, verschillende documenten van de veiligheidsregio⁴⁹ en mediaberichtgeving.

3.1 De jaarwisseling in Gelderland-Zuid

3.1.1 Regionale aandachtspunten en tradities

In het westelijk deel van Gelderland-Zuid vinden sinds decennia al onlusten plaats tijdens de jaarwisseling. Dit speelt vooral in het rivierengebied / de Bommelerwaard, onder meer in de gemeenten West Betuwe (onder andere Waardenburg), Tiel, Neder-Betuwe en Zaltbommel.⁵⁰ Hier worden brandjes gesticht, waardoor soms ook complete caravans uitbranden. Een aantal jaar geleden besloot gemeente Zaltbommel om evenementen met carbidschieten toe te staan. Dit bleek de onrust rond de jaarwisseling te verminderen. Desalniettemin kwam het de afgelopen jaren verschillende keren voor dat de brandweer werd gehinderd bij haar bluswerkzaamheden; ook werd de ME bijna elk jaar ingezet in de regio. Beide gebeurtenissen met name in Tiel, Waardenburg, Brakel en Hedel. Tijdens de jaarwisseling van 2019-2020 waren er geen meldingen van agressie tegen brandweer of ambulance en lag het aantal brandweeroptrukken lager dan het jaar ervoor (156 tegenover 187). De brandweer en ambulance waren wel de hele nacht in touw, maar er waren geen opvallende incidenten.⁵¹

Zaltbommel

In de rapporten *Hoezo rustig?! en Een jaar na hoezo rustig?! (Adang & Van der Torre, 2007; 2008)* wordt aandacht besteed aan de jaarwisseling in Zaltbommel. Hier wordt geconstateerd dat het verloop van de jaarwisseling sterk verschilt tussen de dertien dorpskernen. In Brakel en Bruchem verloopt de jaarwisseling doorgaans wat problematisch. De lokale traditie in deze dorpskernen bestaat uit een uitbundige viering van de jaarwisseling met veel vuurwerk, vuren stoken in

⁴⁹ Het regionaal coördinatieplan jaarwisseling 2019-2020 en 2020-2021, de brandweerprocedure oud en nieuw 2020-2021 en BLOOS IRS Multi jaarwisseling (2020-2021).

⁵⁰ Berends, R. & Reijnen Rutten, E. (2020, 19 november). [Marcouch: met feestdagen activiteiten tegen de eenzaamheid. De Gelderlander.](#)

⁵¹ Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (z.d.). [Brandweer en ambulance hele nacht in touw tijdens jaarwisseling.](#)

groepsverband en ordeverstoringen. Wanneer de politie ruimte moet maken zodat de brandweer kan blussen, starten jongeren een kat-en-muisspel en bekogelen de politie met vuurwerk. De jongeren trekken zich daarna terug en ze stoken verspreid over het dorp vuren, zodat de politie wordt gedwongen zich te verspreiden. In het verleden heeft de politie meerdere keren om bijstand van de ME gevraagd.

In 2005 zijn beleidsaanscherpingen ingevoerd, waarbij de gemeente heeft gekozen voor een 'sterfhuiscstructie', met de bedoeling dat via regulering met vergunningen het stoken van de vreugdevuren in de loop van de jaren verdwijnt. De jaarwisseling 2006-2007 verloopt erg onrustig, terwijl de jaarwisseling van 2007-2008 in beide dorpen in vergelijking met eerdere jaren veel rustiger verloopt. Wel zijn er vuurtjes en vernielingen in andere dorpskernen van de gemeente. De laatste jaren is de sfeer tegenover hulpverleners goed, zo werd aangegeven door een respondent van de brandweer. Eerder ging de politie eerst kijken en inschatten of er een brandweerinzet nodig was, en zo ja of de brandweer veilig kon komen. Dit wordt niet meer gedaan, ook niet voor de jaarwisseling 2020-2021.

3.1.2 De traditionele voorbereiding

Naar aanleiding van ongeregelde heden en onrust in de regio Gelderland-Zuid (met name in de Bommelerwaard) is drie jaar geleden een multi-voorbereidingsteam voor de jaarwisseling in het leven geroepen. In dit multi-team vinden afstemming en samenwerking plaats tussen de verschillende kolommen. Middels een systeem dat zijn oorsprong bij de politie vindt (BLOOS-IRS), worden risico's en verschillende scenario's in kaart gebracht. Op basis hiervan kunnen de verschillende kolommen geadviseerd worden, terwijl de kolommen zelf ook informatie inbrengen. Hierbij wordt dezelfde aanpak gehanteerd als bij evenementen zoals de Nijmeegse Vierdaagse. Er wordt vooral op regionaal niveau samengewerkt. De voorbereiding wordt vastgelegd in het regionaal coördinatieplan jaarwisseling.

In Gelderland-Zuid waren in de jaarwisseling van 2019-2020 al verschillende vuurwerkvrije zones. Er was geen (super)snelrecht van toepassing zoals eerdere jaren wel het geval was. Zaken met betrekking tot oud en nieuw werden via ZSM (zorgvuldig, snel en op maat) afgehandeld, alsof het een gewoon weekend betrof. Na de jaarwisseling verzorgde het veiligheidsbureau een multidisciplinaire evaluatie, die als input voor de volgende jaarwisseling diende.

De kolommen

Een aantal gemeenten werken in een plan van aanpak (PvA) de (bestuurlijke) uitgangspunten, de preventieve maatregelen en operationele afspraken omtrent de jaarwisseling nader uit. De gemeenten brengen integraal de hotspots (probleemhaarden) in kaart en nemen deze op in het PvA. De hotspots worden op aangeven van de politie in het gemeenschappelijk meldkamersysteem (GMS) gezet middels een 'afpraak op locatie' (AOL) en daarmee gedeeld met de hulpdiensten.

De politie heeft op districtsniveau een SGB0 actief. Tot 2020 was deze tevens de SGB0 die op eenheidsniveau van Oost-Nederland de eerste problematieken in andere districten zou oppakken. In samenspraak met de gemeenten heeft de politie een aantal hotspots benoemd. Bij de jaarwisseling van 2019-2020 kon het hoofd handhaving (HoHa) van de SGB0 de meldingen van multi-partners in GMS volgen en waar nodig op bepaalde hotspots politieassistentie voorschrijven. Dit proces werd waar mogelijk door de calamiteitencoördinator (CaCo) ondersteund. Voor de plaatsen Waardenburg, Beesd en Dodewaard was afgesproken dat alle meldingen gelijk naar de politie doorgezet zouden worden.

De brandweer is op gemeentelijk niveau nauw betrokken bij het vaststellen en uitvoeren van het gemeentelijke PvA. Op regionaal niveau is een 'procedure jaarwisseling' opgesteld, waarin de bijzondere afspraken tijdens de jaarwisseling zijn opgenomen. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) had tijdens de jaarwisseling van 2019-2020 één extra ambulance paraat staan. De GMK Arnhem-Nijmegen had gezamenlijk één rooster, met vijf centralisten in de avond en zes in de nacht.

Veiligheidsrisico's

In het regionaal coördinatieplan jaarwisseling 2019-2020 van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid staan de belangrijkste risico's rondom die jaarwisseling opgenomen. Deze hebben met name betrekking op grootschalige ordeverstoringen (brandstichtingen, vernielingen, confrontatie tussen grote groepen personen en politie), al dan niet op verschillende locaties tegelijkertijd, op brand (grote brand of gelijktijdig meerdere branden), zwaar vuurwerk en groepen vandalen die de confrontatie zoeken met bijvoorbeeld handhavings- en hulpverleningsmedewerkers.

3.2 Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021

3.2.1 De voorbereiding

Voor de jaarwisseling 2020-2021 werd zoals gebruikelijk met een multi-voorbereidingsteam gewerkt. Daarnaast was dit jaar vanwege de bijzondere omstandigheden een voorbereidend ROT ingesteld. De gemaakte afspraken in het multi-team werden in het ROT bekrachtigd. Het ROT is half november en op 17 en 30 december bij elkaar gekomen. Een respondent gaf aan dat het ROT zoekende was naar de juiste aanpak en naar de eigen rol: waar gaat het ROT wel en niet over? In wat voor scenario's is het ROT nodig om besluiten te nemen? Hierbij werd aangegeven dat het in elk geval goed was om al vroeg met elkaar af te stemmen. De aanpak van de jaarwisseling was meer multidisciplinair dan gewoonlijk. Diverse scenario's zijn vertaald naar een multidisciplinaire impact, wat heeft geresulteerd in beheersmaatregelen.

Politie en meldkamer

De politie in Gelderland-Zuid is al op 31 mei begonnen met de voorbereiding op de jaarwisseling. De politie is op basis van een risico-inventarisatie tot een opschaling op maat gekomen. De voorbereiding werd op districtsniveau gedaan, evenals de uitvoering en evaluatie. Districten schakelen met elkaar en wanneer elders meer capaciteit nodig is, wordt tussen districten uitgewisseld en wanneer daar aanleiding toe is, wordt opgeschaald. Een belangrijk punt waaraan in de voorbereiding aandacht werd besteed, was hoe de samenwerking in stand gehouden kan worden als politiespreiding nodig zou blijken.

De SGB0 van de politie zat dit jaar in Apeldoorn in plaats van op de locatie van de meldkamer waar Gelderland-Zuid onder valt (in Arnhem), zoals eerder het geval was. Coördinatie op de inzet van de hulpdiensten vond in de jaarwisselingsnacht plaats vanuit de meldkamer. Daarbij was er een open lijn van de meldkamer met de SGB0, zodat er goed inzicht zou zijn in de politie-inzet en in wat er gebeurde in de regio. De CaCo kon in afstemming met de OC van de politie waar nodig politieassistentie op bepaalde hotspots voorschrijven. Middels gemeenschappelijke gespreksgroepen stond de OC in verbinding met de OvD's van de GHOR en de brandweer, en op lokaal niveau stonden postcommandanten van de brandweer in verbinding met lokale politie-eenheden. Ook was er een regionale

multidisciplinaire veiligheidsgespreksgroep, waarmee gecommuniceerd kon worden als een van de diensten zou moeten besluiten om eenheden te gaan verplaatsen waardoor de veiligheid van de andere in het geding zou komen. Eerder lag deze beslissing bij de meldkamer, maar bij deze jaarwisseling werd voor het eerst gewerkt met een pilot om ze bij de betreffende OvD te leggen. Dit plan lag er al, ongeacht de omstandigheden bij deze jaarwisseling.

RAV

In tegenstelling tot 2019-2020 had de RAV dit jaar drie extra ambulances paraat staan. Het aantal centralisten in de avond en nacht was wel gelijk aan dat van de jaarwisseling van 2019-2020.

Voorbereiding gemeente Nijmegen

Gemeente Nijmegen is aan het einde van de zomer gestart met de voorbereiding op de jaarwisseling. Sinds een aantal jaar is de samenwerking hierbij flink uitgebreid. Naast politie, toezicht, brandweer en jongerenwerk nemen hieraan ook jeugdcoaches, de stadsreinigingsdienst en veel interne gemeentelijke afdelingen en functionarissen (waaronder wijkmanagement, communicatie, een data-analist) deel. Op de achtergrond staan juristen, strategisch adviseurs en technici klaar om bij vraagstukken te ondersteunen.

Overlastmeldingen, hotspots en risicolocaties worden in een dashboard gezet. De focus lag bij de jaarwisseling in het verleden vooral op het informeren van de burgemeester. Later is dit verschoven naar ook de hulpdiensten. Er wordt naar gestreefd dat de verschillende partijen over dezelfde informatie beschikken, zodat iedereen weet wat er speelt en waar de behoefte ligt. Daarvoor worden korte lijnen georganiseerd tussen de partners, waardoor een goed beeld ontstaat van de ontwikkelingen in de wijken ten aanzien van vuurwerk, overlast, knelpunten en risicolocaties. Informatie uit de dashboards (meldingen) worden gecombineerd met informatie van de professionals uit de wijk. Op basis daarvan wordt een bejegeningprofiel gemaakt: laagdrempelig aanspreken of streng handhaven en alles wat daar tussenin zit.

In vergelijking met de jaarwisseling van 2019-2020 was er dit jaar in Nijmegen intensiever overleg met dezelfde partners. Het eerste overleg was vooral verkennend: welke vraagstukken en leerpunten lagen er van 2019-2020 en welke uitdagingen werden er gezien voor dit jaar waarin de coronamaatregelen een rol speelden? Alle partijen maakten zich voor dit jaar met name zorgen over de coronamaatregelen, het vuurwerkverbod, het gebrek aan evenementen en de effecten hiervan. Hierop werd het scenariodenken geïntroduceerd. Er is gewerkt met een appgroep met ambulante werkers uit bijna alle organisaties (jongerenwerk, FC Social Work, jeugdcoaches, politie en toezicht), waarin zaken werden afgestemd. Er waren twee coördinatoren die alles centraal aanstuurden en informatie overdroegen naar de politie en dergelijke.

In 2019-2020 werd in Nijmegen een vijfdaags voetbaltoernooi voor duizend jongeren georganiseerd; dit jaar was dat natuurlijk niet mogelijk. Als alternatief om jongeren te bereiken werd dit jaar een online toernooi georganiseerd, waarbij dertig jongeren fysiek aanwezig konden zijn en de rest vanuit huis deelnam. De verwachting voor deze jaarwisseling was desalniettemin dat er onrust op verschillende plekken zou ontstaan, in grotere mate dan normaal. De brandweer heeft normaal drie brandweerwagens paraat staan tijdens de jaarwisseling, maar dit jaar vijf; de stadsschoonmaakdienst normaal twee en nu vier.

3.2.2 (Nieuwe) veiligheidsrisico's

In het regionaal coördinatieplan jaarwisseling 2020-2021 van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid stonden wederom de veiligheidsrisico's beschreven. Er werd gesteld dat het niet onrealistisch was om te verwachten dat er illegaal vuurwerk in omloop zou zijn en illegaal

afgestoken zou worden tijdens de jaarwisseling. De diensten bereidden zich voor op een jaarwisseling die meer dan gebruikelijk zou worden aangegrepen om te 'keten'. Er werd rekening gehouden met een grotere geografische verspreiding van openbare ordeverstoringen, omdat problemen vaak per gemeente of zelf per dorpskern kunnen verschillen. Dit maakte de situatie deze jaarwisseling nog onvoorspelbaarder. Naast risico's die elk jaar spelen – extreem weer, meerdere (grotere) branden tegelijkertijd, een ernstig misdrijf – waren de belangrijkste risico's die in de voorbereiding op deze jaarwisseling werden vastgesteld de volgende:

- > het massaal niet naleven van de COVID-19-maatregelen
- > grootschalige ordeverstoringen
- > meerdere openbare ordeverstoringen gelijktijdig op verschillende locaties
- > vuurwerkongevallen
- > het onder druk komen te staan van de roosters van hulpdiensten.

Deze risico's zijn in een matrix uitgewerkt, waarbij elk risico is uitgesplitst in sub-risico's (bijvoorbeeld bij massaal niet naleven COVID-19-maatregelen: veelvuldig niet naleven van afstandsregel; samenscholen in grote groepen; grotere kans op besmettingen). Bij de risico's zijn uitgangspunten, scenario's, proactieve maatregelen en reactieve maatregelen geformuleerd, met daarbij aangegeven welke partij de maatregelen zou uitvoeren.

Aan de hand van landelijke prioritering zijn de prioriteiten bepaald:

1. veiligheid van hulpverleners
2. handhaving van de openbare orde
3. handhaving van de Tijdelijk wet COVID-19
4. handhaving van het vuurwerkverbod.

Verwachtingen

De verwachting van de respondenten was over het algemeen dat de jaarwisseling dit jaar wat heftiger zou gaan zijn dan eerdere jaren, maar op welke manier precies bleek lastig in te schatten: "Ik heb geen glazen bol" was een veelgehoorde uitspraak. Een angst die bestond, had te maken met het ontbreken van evenementen: plaatsen waar het van oudsher onrustig is, kunnen normaal gesproken onder controle gehouden worden door het organiseren van evenementen. Die zouden er deze jaarwisseling echter niet zijn, dus waar zouden de mensen die normaal die evenementen bezoeken zich nu ophouden? Daarnaast was het oostelijk deel van de regio waar het normaal relatief rustig is, nu een "blinde vlek", zoals een respondent het noemde. De politie houdt altijd rekening met ongeregelde heden, maar dit jaar werd die verwachting reëler, hoewel er toch verwacht werd dat de meeste mensen zich gewoon aan de regels zouden houden.

3.2.3 Situatie in de regio voorafgaand aan de jaarwisseling

In aanloop naar de jaarwisseling was er in Veiligheidsregio Gelderland-Zuid sprake van vuurwerkoverlast, maar of dit meer was dan andere jaren óf dat er meer aandacht voor was en het meer werd gemeld, is lastig vast te stellen. In Tiel werd het meldpunt voor vuurwerk bijvoorbeeld eerder geactiveerd, namelijk al op 20 november in plaats van op 1 december, omdat er al veel klachten binnen waren gekomen.⁵² Op 8 december waren daar al meer

⁵² Essen, J. van (2020, 20 november). [Meldpunt voor vuurwerk eerder actief](#). *De Gelderlander*.

meldingen binnengekomen dan in 2019 in het hele jaar.⁵³ Verder was in Nijmegen op 27 november al sprake van 60 procent meer klachten over vuurwerkoverlast dan in 2019.⁵⁴ Daarnaast speelde in de regio nog de discussie over carbid schieten. In sommige gemeenten werd het toegestaan, maar in andere niet, afhankelijk van het wel of niet bestaan van een traditie en de ligging (nabij stedelijk gebied of niet). Burgemeester Mittendorff van Heumen riep mede namens haar collega's van vijf andere gemeenten (Berg en Dal, Wijchen, Beuningen, Druten en West Maas en Waal) op dat wie nog nooit carbid had geschoten er niet aan moest beginnen.⁵⁵

Lokale zorgen

Sommige gemeenten maakten zich zorgen over het gedrag van onder meer jongeren. Door burgemeester Kottelenberg van Neder-Betuwe werd op 8 december een oproep gedaan aan jongeren die voor overlast zorgden om met hem in gesprek te gaan. Hij gaf aan dat het 'agenten pesten' en 'mensen belagen met zwaar vuurwerk' moest stoppen.⁵⁶ Burgemeester Stoop van West Betuwe gaf in december aan voorbereid te zijn op een 'jaarwisseling als nooit tevoren' en noemde de gebeurtenis 'minder voorspelbaar' dan andere jaren. Wel had Stoop de indruk dat er niet meer overlast in de aanloop naar oud en nieuw was dan normaal. Er kwamen wel meldingen uit Geldermalsen, Beesd en Ophemert, maar die betroffen geen ernstige vuurwerkincidenten. In Waardenburg had de gemeente een bijeenkomst met als thema 'een veilige en feestelijke jaarwisseling' willen houden – omdat het hier vaak onrustig is tijdens de jaarwisseling – maar door corona kon deze niet doorgaan.⁵⁷ Op oudejaarsdag riep burgemeester Van Maaren van Zaltbommel op om het intiem en gezellig te houden tijdens de jaarwisseling. Hij had eerder al aangegeven zijn hart een beetje vast te houden.⁵⁸ De burgemeesters van Druten, Beuningen en Wijchen gaven aan zich minder zorgen te maken over de jaarwisseling dan de hiervoor genoemde burgemeesters.⁵⁹

In de dagen vlak voor de jaarwisseling vonden er incidenten plaats in de Bommelerwaard. Zo waren er in de nacht van 28 op 29 december verschillende brandjes waar de brandweer bij aan te pas moest komen, zoals in Tuil, Poederoijen, Brakel, Waardenburg en Varik.⁶⁰ In Nijmegen was er net als in veel andere steden de mogelijkheid om vuurwerk in te leveren bij een verzamelpunt van de gemeente. Hier werd slechts 92 kilo ingeleverd, waarvan 16,5 kilo illegaal.⁶¹

3.3 De jaarwisseling van 2020-2021

3.3.1 Feitelijke gebeurtenissen

Hoewel de brandweer tijdens deze jaarwisseling in Gelderland-Zuid minder vaak hoeft op te treden dan tijdens die van 2019-2020 (121 keer ten opzichte van 156 keer) is "de brandweer de hele nacht in touw". Er zijn vooral kleine brandjes, waarvan vijftien autobranden. De brandweer rukt een keer uit voor een brandmelding in een basisschool, maar die brand is

⁵³ RegioTV Tiel (2020, 8 december). [Gemeente Tiel werkt hard aan soepel verloop jaarwisseling](#).

⁵⁴ Rieken, D. (2020, 27 november). [Nu al veel meer vuurwerkoverlast](#). *De Gelderlander*.

⁵⁵ Ariaans, J. (2020, 27 november). [Onervaren carbid schutter? Begin er niet aan](#). *De Gelderlander*.

⁵⁶ Jongbloed, P. (2020, 7 december 2020). [Burgemeester Neder-Betuwe: 'Agenten pesten en mensen belagen met zwaar vuurwerk moet stoppen'](#). *De Gelderlander*.

⁵⁷ Jongbloed, P. (2020, 21 december). [Burgemeester West Betuwe is voorbereid op onrustig oudjaar](#). *De Gelderlander*.

⁵⁸ Groeneveld, B. (2020, 31 december). [Zaltbommel stevent af op spannende jaarwisseling](#). *Brabants Dagblad*.

⁵⁹ De Gelderlander (2020, 31 december). 'Geen reden om bang te zijn voor onrustige jaarwisseling'. p.1.

⁶⁰ Omroep Gelderland (2020, 29 december). [Reeks nachtelijke brandjes in de Bommelerwaard](#).

⁶¹ Rieken, D. (2020, 30 december). [Weinig 'nu verboden' vuurwerk ingeleverd](#). *De Gelderlander*.

snel onder controle. Rond 02.00 uur is er nog een brand in een schuur met opgeslagen autobanden in Nederhemert.⁶² Over het algemeen krijgen hulpverleners van de brandweer en de ambulance tijdens de jaarwisseling voldoende ruimte om hun werk te doen.

Het is een drukke nacht voor de politie, met name in het Waardengebied. De brandweer wordt in Hedel, Tiel en Waardenburg bij enkele branden belemmerd, zodat bijstand moet worden verleend door de politie.⁶³ In Kerkdriel (gemeente Maasdiel) worden brandweer en politie door een groep jongeren bekogeld met zwaar vuurwerk. In de dagen na de jaarwisseling is het hier ook nog onrustig, waarbij jeugd voor overlast zorgt. Begin januari moet de brandweer zeker twaalf keer uitrukken voor diverse brandjes.⁶⁴ Het aantal politie-incidenten neemt van 1611 in 2019-2020 toe naar 1980 dit jaar voor de politie-eenheid Oost-Nederland, waar Gelderland-Zuid onder valt (Politie, 2021). Hierbij horen echter ook vier andere veiligheidsregio's.

3.3.2 Reflectie op het verloop

Een respondent van het multi-voorbereidingsteam geeft aan dat het op multidisciplinair vlak over het algemeen een rustige nacht was, maar een drukke nacht voor de politie. Op de verwachte hotspots waar elk jaar ME-inzet nodig is, was het zoals gewoonlijk onrustig. Op de reguliere plekken was in principe niets bijzonders aan de hand.

De politiespreiding was goed voorbereid en wat betreft de aanpak is de communicatie tussen de repressieve diensten goed gegaan, zo geven respondenten aan. Het ROT had een Teams-vergadering klaarstaan voor het geval dat nodig was, maar dit bleek overbodig, net als fysiek bij elkaar komen. Ook is dankbaar gebruikgemaakt van het RBT dat er al was vanwege corona, bijvoorbeeld voor het maken van eenduidige afspraken over carbidschieten. De investering aan de voorkant, zoals afspraken maken en diensten met elkaar in verbinding brengen, heeft volgens een andere respondent zeker rendement opgeleverd.

Om een vuurwerkverbod kan men haast niet meer heen, zo wordt aangegeven. Hoe een volgende jaarwisseling verloopt en hoe een daarbij passende voorbereiding moet worden vormgegeven, is helemaal afhankelijk van de omstandigheden tegen die tijd: speelt corona nog een rol of niet meer? Er is nu maximaal ingezet, passend bij de zorgvraag. Volgend jaar zal de situatie opnieuw bekeken moeten worden.

⁶² Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (z.d.). [Brandweer hele nacht in touw tijdens jaarwisseling.](#)

⁶³ Idem.

⁶⁴ Omroep Gelderland (2021, 9 januari). [Al sinds oud en nieuw onrustig in Kerkdriel, weer caravan in brand gestoken.](#)

4 Veiligheidsregio Haaglanden

Veiligheidsregio Haaglanden bestaat uit negen gemeenten, namelijk: Den Haag, Delft, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer. In de regio zijn veel regeringsgebouwen, koninklijke objecten en ambassades gelegen, maar het gebied kent ook veel kasbouw binnen de gemeente Westland. De voorzitter van de veiligheidsregio is de burgemeester van Den Haag, Jan van Zanen.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op gesprekken met leden uit het multidisciplinair voorbereidingsoverleg van verschillende kolommen, documenten van de veiligheidsregio⁶⁵ en mediaberichtgeving.

4.1 De jaarwisseling in Haaglanden

4.1.1 Regionale aandachtspunten en tradities

Een jaarwisseling in de veiligheidsregio Haaglanden lijkt garant te staan voor excessen. Al decennialang vierten bewoners van de regio de jaarwisseling op een extreme manier. Na de Tweede Wereldoorlog begonnen inwoners van Den Haag met het 'kerstbomen rausen'.⁶⁶ De kerstbomen werden verzameld om tijdens de jaarwisseling op grote stapels verbrand te worden. Om de kerstbomen ontstond een grote (fysieke) strijd, die in de jaren zestig leidde tot grote rellen tussen jongeren en de politie, waarbij zelfs een jongen kwam te overlijden. In de jaren zeventig en tachtig escaleerde dit gebruik verder: ook auto's en caravans belandden op de brandstapel. Deze traditie zorgde jaarlijks voor een enorme schadepost voor de gemeente en voor slachtoffers. De gemeente koos ervoor om de overlast aan te pakken door middel van georganiseerde feesten en door pallets en containers (voor het bewaren van de kerstbomen) te leveren aan de jeugd. Dit is uitgegroeid tot de vreugdevuren zoals die nu, (bijna) ieder jaar worden georganiseerd in Duindorp, Scheveningen, Escamp en Laak. Met name de vuren in Duindorp en Scheveningen zijn berucht. Tijdens de jaarwisseling van 2018-2019 zorgde de vuurstapel in Scheveningen voor een vonkenregen waardoor daken en tuinen vlamvatten en ook mensen worden geraakt. Dit resulteerde in het verbieden van de vreugdevuren het jaar daarop, waarna weer rellen ontstonden.

Naast de vreugdevuren staat Den Haag ook bekend vanwege de oudejaarsconference, de vuurwerkshow, het 'nationaal aftelmoment' bij de Hofvijver en natuurlijk de nieuwjaarsduik in Scheveningen, waarbij duizenden mensen gezamenlijk de Noordzee in duiken. Andere belangrijke recente gebeurtenissen die te maken hebben met oud en nieuw, zijn het tragische overlijden van een politieagent na een aanrijding tijdens de jaarwisseling van 2016-

⁶⁵ Rapportage jaarwisseling 2020-2021; Rapportage jaarwisseling 2019-2020; Multidraaiboek jaarwisseling 2020-2021.

⁶⁶ Hoogland, J. (2020, 26 december). [De roerige geschiedenis van het kerstbomen rausen in Den Haag](#). *indebuurt Den Haag*.

2017 en de grote brand bij de locatie in Zoetermeer van opslagbedrijf Shurgard tijdens de jaarwisseling van 2019-2020.

4.1.2 De traditionele voorbereiding

Ruim vijftien jaar geleden was (de voorbereiding op) de jaarwisseling nog een ‘politiefeestje’ volgens respondenten. Voorafgaand aan de nacht werd een aantal politiebrieftjes georganiseerd door de AC Politie, waarna men alle bureaus in Den Haag bezocht. Jaren later werden ook andere hulpdiensten betrokken bij de voorbereiding, maar nog steeds enkel als aanvulling op de politieaanpak. Dit veranderde toen ook de AC’s van de andere hulpdiensten aan tafel mochten plaatsnemen. Ook de evaluatie van de jaarwisseling was in beginsel monodisciplinair en de eerste multi-evaluaties bestonden uit achter elkaar geniete mono-evaluaties.

Hoewel de respondenten benadrukken dat de samenwerking tussen de hulpdiensten al jaren goed gaat, vooral op straat, is er de afgelopen jaren toch nog veel veranderd en verbeterd in de voorbereiding. Tot vorig jaar (2019) was het uitgangspunt van de voorbereiding op de jaarwisseling monodisciplinair en was de SGBO van de politie nog leidend. Sinds de jaarwisseling 2019-2020 is het vertrekpunt echter multidisciplinair, in de vorm van het multidisciplinair voorbereidingsoverleg (MVO). Deze samenwerkingsvorm werd al eerder gebruikt bij diverse evenementen zoals Prinsjesdag en Veteranendag en bevalt de respondenten goed. Ook in de communicatie zijn stappen gezet, onder andere door een communicatiemedewerker te laten aansluiten bij het MVO. Hoewel veel zaken nu beter gaan, benoemt een van de respondenten dat het belangrijk is om de processen en de samenwerking te blijven verbeteren. Een voorbeeld van iets wat kan worden verbeterd, is de informatieoverdracht van het ene jaar naar het volgende jaar.

Bij het MVO zijn de volgende partijen aangesloten: de algemeen commandanten (AC’s) van de kolommen (Politie-eenheid Den Haag, Brandweer Haaglanden, Geneeskundige zorg Haaglanden en Bevolkingszorg (gemeenten)), het hoofd van de sectie informatie (HSI), een communicatieadviseur ROT en een Operationeel Leider (OL). Het team Crisismanagement van de veiligheidsregio zorgt voor ambtelijke ondersteuning. Het doel van het MVO is om zich voor te bereiden op de mogelijke calamiteiten die zich voor kunnen doen tijdens een evenement, in dit geval de jaarwisseling, ter bevordering van een ordelijk en goed verloop van het betreffende evenement. Het MVO doet dit door: “Verstoringen van de openbare orde tegen te gaan, onveilige situaties te voorkomen en het zoveel mogelijk voorkomen – dan wel beperken – van letsel en materiële schade.” (Multidraaiboek Jaarwisseling 2020-2021, p. 2).

De meldkamer in De Yp is het ‘zenuwcentrum’ voor de operatie van de brandweer, de politie en de witte kolom. Hier is ook het regionale crisiscentrum (RCC) gevestigd. De brandweer heeft speciaal voor de jaarwisseling een aparte decentrale meldkamer ingericht voor kleinere incidenten, zoals buitenbranden die niet direct gevaar voor de openbare orde opleveren. De beschikbare brandweereenheden krijgen een bulklijst met incidenten en rijdt deze een voor een af. Dat werkt goed: ruim vijftien jaar geleden was er op bijna elke kruising nog een brand in Den Haag, en hoewel er nog steeds veel branden zijn, is het aantal nu beduidend minder.

4.2 Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021

4.2.1 De voorbereiding

De jaarwisseling werd ook dit jaar regionaal voorbereid in het MVO. Vanwege de coronamaatregelen vonden de voorbereidende overleggen van het MVO dit jaar digitaal plaats en is de voorbereiding intensiever geweest dan voorgaande jaren. De verschillende kolommen keken samen naar de risico's waar de samenwerkende partijen mee te maken zouden kunnen krijgen; wisselden informatie over relevante scenario's uit; deelden een werkinstructie 'aangifte agressie en geweld tegen hulp- en dienstverleners'; maakten via diverse gremia operationele afspraken; maakten afspraken over het rapporteren van de inzet (inclusief geweld tegen hulpverleners); en wisten tot slot wat ze van elkaar konden verwachten tijdens de jaarwisseling. In het *Multidraaiboek Jaarwisseling 2020-2021* stonden de afspraken inhoudelijk beschreven. Hierin waren ook de 'beleidsuitgangspunten jaarwisseling' opgenomen. Deze uitgangspunten waren regionaal, maar er was aanvullend ruimte voor maatwerk op lokaal niveau. De eerste paar jaren dat met de beleidsuitgangspunten werd gewerkt, moesten deze vaak worden aangepast om te zorgen dat verschillende scenario's ingebed waren. Dit hoeft nu niet meer, tenzij punten veranderen. Bij de jaarwisseling van 2019-2020 is dat bijvoorbeeld gebeurd vanwege de brand in Scheveningen. Dit jaar was een aantal beleidsuitgangspunten wezenlijk anders. Normaal gesproken staat bijvoorbeeld beschreven wanneer en waar men vuurwerk af mag steken, waar vuurstapels zijn toegestaan en welke evenementen mogen plaatsvinden. Dit jaar mocht er geen vuurwerk worden afgestoken, waren de vuurstapels verboden en alle evenementen geannuleerd.

Ook in Haaglanden werd de nationale prioritering aangehouden met betrekking tot politieoptreden:

1. veiligheid hulpverleners
2. geweld tegen personen
3. verstoringen van de openbare orde
4. samenscholingen en andere overtredingen de COVID-regelgeving
5. handhaven van het vuurwerkverbod.

Om de schaarse middelen en mensen zo goed mogelijk te kunnen verdelen, werden er twintig extra centralisten aan de Gemeenschappelijke Meldkamer toegevoegd. Door de centralisten werd bij brand-gerelateerde meldingen een onderscheid gemaakt tussen spoedeisende en niet-spoedeisende meldingen. Deze laatste categorie werd zo vaak mogelijk decentraal afgehandeld, zoals in de vorige paragraaf is beschreven. Verder werden de operationele eenheden van de brandweer risicogericht en informatiegestuurd ingezet in de hele veiligheidsregio. Dit houdt in dat de inzet centraal werd geregeld en de grotere steden dus niet automatisch voorrang zouden krijgen op de kleinere gemeenten.

4.2.2 De verwachte veiligheidsrisico's

De respondenten typeerden de komende jaarwisseling als onvoorspelbaar en daarom werd de nacht ingeschat als hoogrisico gebeurtenis. Normaal gesproken lag de focus onder andere op het organiseren van activiteiten om de jeugd bezig te houden en hadden de diensten ogen en oren op straat, ook via burgerinitiatieven, maar dit jaar waren evenementen verboden en was er minder zicht op jongeren op straat. Er waren dit jaar wel digitale initiatieven opgezet voor de jeugd, zoals online dj-streams en een voetbalchallenge, maar respondenten vroegen zich af of hiermee de juiste doelgroep, de relschoppers, zouden

worden bereikt. Een van de verwachte veiligheidsrisico's werd dan ook gevormd doorrellende groepen jongeren op straat. Daarnaast gaven respondenten aan dat het mogelijk in de weken na de jaarwisseling ook nog onrustig zou kunnen zijn.

Na het aankondigen van het vuurwerkverbod ontstond veel interesse in carbidschieten als mogelijk substituuat voor de knallen van vuurwerk. Het carbidschieten was niet regionaal verboden in de veiligheidsregio. In Den Haag, Rijswijk, Zoetermeer, Delft en Wassenaar was het wel verboden, maar in Midden Delfland, Westland⁶⁷ en Pijnacker Nootdorp was het toegestaan, als hier vooraf goedkeuring of ontheffing voor is aangevraagd. In Leidschendam-Voorburg werkte de burgemeester met een noodverordening waardoor carbidschieten niet (meer) mocht. Om te voorkomen dat burgers carbidschieten als een alternatief voor vuurwerk zouden zien, was er geen ruimte voor nieuwe initiatieven. Dit moest ook voorkomen dat onervaren mensen verwondingen op zouden lopen en aanspraak moesten maken op de medische zorg die al onder hoge druk stond vanwege corona. Om te voorkomen dat grote groepen mensen bijeen zouden komen, was ook het organiseren van vreugdevuren en het maken van vuurstapels vanwege de te verwachten aantrekkingskracht dit jaar niet toegestaan, evenals het organiseren van andere evenementen.

De inzet van onder andere de brandweer en de politie was tijdens de jaarwisseling op volle sterkte, maar respondenten benoemden dat ook na de jaarwisseling mensen nodig zijn. Vooral de politie had het in deze periode zwaar met de extra corona gerelateerde demonstraties in de stad. Deze werden niet verboden, omdat demonstreren een grondrecht is, maar ze legden wel een groot beslag op de beschikbare capaciteit. Om de ME Haaglanden te ontzien, werd zelfs het ME-peloton Groningen ingezet. Burgers hadden daar geen idee van. Al met al vonden de respondenten dat de Veiligheidsregio Haaglanden op het ergste was voorbereid, binnen de mogelijkheden.

4.2.3 Situatie in de regio voorafgaand aan de jaarwisseling

In 2019 was het de weken voor de jaarwisseling erg onrustig in Den Haag en was er sprake van een kat en muisspel tussen de jongeren en de politie. De veiligheidsregio is hier weer op voorbereid, maar het lijkt dit jaar relatief rustig te blijven. Toch worden in december, en vooral tijdens de laatste dagen van het jaar, nog behoorlijk wat (auto)branden gesticht in verschillende delen van de veiligheidsregio, waaronder de Haagse wijken Laak en Moerwijk. Op 28 en 29 december wordt de mogelijkheid geboden om op twee locaties in Den Haag vuurwerk in te leveren. In totaal wordt er 600 kilo ingeleverd.⁶⁸ Het organiseren van deze inleveractie leverde nog een aantal dilemma's op: wat doe je met mensen die op straat worden aangehouden met vuurwerk en die zeggen dat ze onderweg zijn naar een inleverpunt? En waar komen deze punten? De politiebureaus zijn namelijk niet (meer) uitgerust met een vuurwerkkuis.

⁶⁷ In gemeente Westland zijn vier aanvragen ingediend, maar deze zijn allemaal afgewezen.

⁶⁸ Metro Nieuws (2020, 29 december). [Laatste inzameldag vuurwerk Den Haag levert 404 kilo op.](#)

4.3 De jaarwisseling van 2020-2021

4.3.1 Feitelijke gebeurtenissen

De jaarwisseling verloopt relatief rustig en de cijfers in tabel 4.1 ondersteunen dit. De witte kolom krijgt te maken met minder dan de helft van het aantal incidenten van het afgelopen jaar; het aantal brandweerincidenten daalt van 889 naar 738 en het aantal politie-incidenten neemt af van 595 naar 384. Een respondent spreekt van de rustigste oud en nieuw in twee decennia, maar geeft tevens aan dat dit niet betekent dat er niets gebeurd is. Het was rustiger, maar niet rustig. Hij is erg blij dat de jaarwisseling zo verlopen is, aangezien het vooraf spannend was wat er zou gaan gebeuren.

Tabel 4.1 Een vergelijking tussen de incidenten in Veiligheidsregio Haaglanden van de jaarwisselingen 2019-2020 en 2020-2021⁶⁹

	2019-2020	2020-2021
Brandweermeldingen	889	738
Ambulance-inzetten	46	15
Politie-incidenten	595	384
Vuurwerkslachtoffers	50	7

Al in de ochtend van 31 december zijn er signalen dat het rustiger is dan normaal. Hoewel er nog veel kleine incidenten zijn, zoals buiten- en containerbranden en enkele woningbranden, en er diverse aanhoudingen worden verricht vanwege het afsteken van (illegaal) vuurwerk, openbaar dronkenschap, mishandeling en vernieling, is er dit jaar geen sprake van grote ongeregeldeheden. Tot middernacht is er geen enkel oud en nieuw-gerelateerd slachtoffer voor de witte kolom en op de spoedeisende hulp (SEH) van de verschillende ziekenhuizen blijft het in vergelijking met andere jaren rustig. Ook zijn er niet meer problemen dan gewoonlijk met de jeugd. Er worden, zoals verwacht, wel een aantal illegale feesten en bijeenkomsten georganiseerd, zoals schuurfeesten in het Westland, maar ook op dit terrein is geen sprake van excessen. Wel is het nodig dat de ME op enkele locaties in actie komt vanwege groepen jongeren die de openbare orde verstoren. In Den Haag gebeurt dit in Laak, het centrum en in zuid-oost. Tijdens de nacht brengt koning Willem-Alexander samen met de Haagse burgemeester Van Zanen een bezoek aan de verschillende diensten en het regionaal crisiscentrum.

Demonstratie of feest in Duindorp?⁷⁰

De georganiseerde activiteiten op 31 december in de Haagse wijk Duindorp waren aangemerkt als demonstratie voor het behoud van de vreugdevuren, maar de beelden die in de media verschenen vol zingende en dansende mensen wekten eerder de indruk van een georganiseerd straatfeest. De beelden zorgden voor veel ophef – deels omdat evenementen verboden waren wegens de COVID-maatregelen, maar ook vanwege het vergrootglas dat ieder jaar op de wijk ligt. Het vreugdevuur tijdens de jaarwisseling in Duindorp is berucht en ME-inzet is er geen uitzondering. Op de

⁶⁹ Bron brandweermeldingen, ambulance-inzetten en politie-incidenten: Veiligheidsregio Haaglanden (2021). [Rapportage jaarwisseling 2020-2021](#). Bron vuurwerkslachtoffers: Valkenberg & Nijman (VeiligheidNL) (2021). Deze cijfers betreffen de periode van 31 december 21.00 tot 1 januari 08.00 uur.

⁷⁰ Haspels, J. (2021, 12 januari). [Aanwezigheid kinderen belangrijke reden om 'demonstratie' Duindorp niet af te breken](#). *Algemeen Dagblad*.

mediabeelden van de demonstratie is te zien dat de bewoners zich niet hielden aan de anderhalvemetermaatregel en de politie niet leek in te grijpen. Was er wel een vergunning voor een demonstratie afgegeven? En liet de burgemeester dit toe om ongeregeldheden te voorkomen? Een van de respondenten nuanceert dit beeld. Tijdens de demonstratie waren kinderen aanwezig, waardoor hard optreden geen optie was. Verder heeft de organisatie de bezoekers aangesproken op hun gedrag. De respondent vindt het jammer dat de burgemeester op deze manier ter verantwoording wordt geroepen. Verder is het in Duindorp de hele nacht rustig gebleven.

Hoewel er dit jaar minder vuurwerk op straat is, worden er toch weer hulpverleners bekogeld. Een van de respondenten geeft aan dat het geweld tegen hulpverleners deze jaarwisseling niet sterk afwijkt van vorige jaarwisselingen. Volgens de *Rapportage jaarwisseling 2020-2021* zijn er tijdens en na de jaarwisseling vijf meldingen over geweld of agressie binnengekomen bij de brandweer. Bij iedere melding waren hulpverleners bekogeld met stenen of zwaar vuurwerk. Er is drie maal aangifte gedaan: tweemaal in Zoetermeer, waarbij de brandweerlieden oorsuizen hebben overgehouden aan het vuurwerk, en eenmaal in Maasdijk.⁷¹ De politie heeft zeventien meldingen van geweld tegen politiefunctionarissen ontvangen. Bij de ambulancedienst zijn geen meldingen van geweld of agressie binnengekomen en bij de ziekenhuizen en huisartsenposten (HAP's) was de sfeer rustig en gemoedelijk.

4.3.2 Reflectie op het verloop

In Haaglanden zijn de hulpdiensten zeer tevreden met het verloop van de jaarwisseling. Er wordt aangegeven dat de jaarwisseling erg goed is verlopen en dat dit natuurlijk deels te danken is aan het vuurwerkverbod en het verbod op evenementen, maar dat ook alle inspanningen vooraf en de goede voorbereiding hieraan hebben bijgedragen. Ondanks het vuurwerkverbod is er veel vuurwerk afgestoken in de regio Haaglanden. De meldkamer ontving honderden telefoontjes van bewoners met klachten over vuurwerk en vragen waarom er niet gehandhaafd werd. Toch staan velen zeer positief tegenover een vuurwerkverbod, niet alleen omdat het aantal slachtoffers landelijk sterk gedaald is, maar ook omdat dit aantal binnen de Veiligheidsregio Haaglanden van vijftig bij de jaarwisseling van 2019-2020 afgenomen is naar zeven dit jaar (Valkenberg & Nijman, 2021). Ook de fysieke schade viel dit jaar mee; de gemeente Den Haag had dit jaar 300.000 euro minder oud-en-nieuwschade dan in 2019-2020. Toch is ook dit jaar behoorlijke schade aangericht aan onder andere parkeermeters en afvalbakken, in totaal zo'n 367.000 euro.⁷²

Ondanks de lage cijfers is nog niet bekend of de gemeenten binnen de veiligheidsregio Haaglanden overgaan tot een vuurwerkverbod voor de komende jaarwisseling. Wel heeft de gemeente Den Haag na de jaarwisseling een enquête uitgezet onder bewoners om hun mening te vragen over het verloop van de jaarwisseling en het vuurwerkverbod.⁷³

⁷¹ Lelieveld, B. (2021, 13 januari). [Aangiftes brandweer na bekogeling met zwaar vuurwerk tijdens oud en nieuw](#). *Algemeen Dagblad*.

⁷² Lelieveld, B. (2021, 13 januari). [Schade 'vuurwerkvrije' jaarwisseling in Den Haag drie ton lager](#). *Algemeen Dagblad*.

⁷³ Schouten, T. (2021, 11 januari). [Hoe heb jij de jaarwisseling beleefd? Den Haag wil weten hoe oud en nieuw was](#). *Algemeen Dagblad*.

5 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) bestaat uit 24 gemeenten, waaronder twee relatief grote steden: Tilburg en Breda. Vanwege de omvang is de regio sinds 2020 ingedeeld in drie districten: Baronie (gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg, Etten-Leur, Oosterhout en Zundert), Hart van Brabant (gemeenten Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk) en De Markiezaten (gemeenten Bergen op Zoom, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen en Woensdrecht). De voorzitter van de veiligheidsregio is de burgemeester van Tilburg, Theo Weterings. De meldkamer van VRMWB is per 9 juni 2020 samengevoegd met de meldkamer van Veiligheidsregio Zeeland. De Gemeenschappelijke Meldkamer Zeeland-West-Brabant zit sindsdien in Bergen op Zoom.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op gesprekken met functionarissen van de veiligheidsregio, de politie en de gemeente Altena. Daarnaast is gebruikgemaakt van verschillende documenten van de veiligheidsregio⁷⁴ en mediaberichtgeving.

5.1 De jaarwisseling in Midden- en West-Brabant

5.1.1 Regionale aandachtspunten en tradities

De afgelopen jaren waren wisselend wat betreft drukte tijdens de jaarwisseling in VRMWB. 2018-2019 kende een rustiger verloop dan de jaren daarvoor, terwijl 2019-2020 juist weer drukker was.⁷⁵ In verschillende plaatsen zijn vaak autobranden, zoals in Bergen op Zoom, Breda en Veen. In 2019-2020 was het onrustig in de Bredase wijk Hoge Vucht: drie mobiele camera's werden vernield, agenten werden bekogeld met zwaar vuurwerk, de ME moest ingrijpen, de ruiten van een lijnbus in dienst werden vernield door zwaar vuurwerk en ruiten van verschillende bushokjes werden ingeslagen of vernield door vuurwerk.⁷⁶ Burgemeester Depla van Breda overwoog hierna een vuurwerkverbod in de wijk Hoge Vucht.⁷⁷ Verder is het van oudsher onrustig in het dorp Veen (gemeente Altena). Zo zijn hier tijdens de jaarwisseling van 2019-2020 zoals in eerdere jaren veel auto's in vlammen opgegaan, terwijl honderden toeschouwers stonden te kijken.⁷⁸

In sommige Brabantse plaatsen bestaat een traditie van carbidschieten met oud en nieuw,

⁷⁴ *Praktische zaken voor opschaling districtscollege en RBT*; een memo van het RBT+ met kantelpunten en bevoegdheden tijdens de jaarwisseling; een PowerPointpresentatie van VRMWB/VR Zeeland gepresenteerd in het Veiligheidscollege van 16 december 2020; zogenoemde A3's van VRMWB/VR Zeeland met daarin afwijkende multidisciplinaire afspraken rondom de voorbereiding op de jaarwisseling (zowel van 2019-2020 als 2020-2021); de interne evaluatie van de jaarwisseling 2020-2021.

⁷⁵ Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (2019, 1 januari). [Brandweer rukt 155 keer uit tijdens jaarwisseling](#). Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (2020, 1 januari). [Brandweer rukt 224 uit keer tijdens jaarwisseling](#).

⁷⁶ Peeters, P. (2020, 2 januari). [Vier verdachten nieuwjaarsgeweld Breda-Noord weer op vrije voeten](#). *BN DeStem*.

⁷⁷ Kagie, S. (2020, 5 januari). [Burgemeester van Breda overweegt vuurwerkverbod in wijk Hoge Vucht na dramatische jaarwisseling](#). *Omroep Brabant*.

⁷⁸ Kuilder, R. (2020, 1 januari). [Autobranden, een ravage en aanhoudingen: dit was de jaarwisseling in jouw regio](#). *Brabants Dagblad*.

zoals in verschillende dorpen van de gemeenten Altena, Oosterhout en Etten-Leur.

De jaarwisselingstraditie in Veen

In het dorp Veen bestaat sinds zo'n dertig jaar een traditie van 'auto's stoken' tijdens (en in aanloop naar) oud en nieuw, op een specifieke kruising in het dorp. Deze auto's worden daarvoor geprepareerd met brandbaar materiaal. Het ene jaar verloopt dit onrustiger dan het andere jaar, waarbij geweld tegen politie en brandweer voorkomt. De jaarwisseling van 1989-1990 liep uit de hand, met erg veel stookauto's op de kruising (naar schatting veertien). Veel inwoners van Veen vonden dat dit niet door de beugel kon, waarop een aantal rustiger jaarwisselingen volgden. Tijdens de jaarwisseling van 1995-1996 werd er echter weer net zo gestookt als in 1989-1990. Het stoken op de kruising werd vervolgens verboden en de jaarwisseling van 1996 verliep rustig. In 1997-1998 werd echter op verschillende locaties brand gesticht in aanloop naar de jaarwisseling, en tijdens de jaarwisseling had de brandweer bij het blussen hulp nodig van de politie. De politie raakte tijdens het ingrijpen slaags met jongeren en een politieauto werd in brand gestoken en ontplofte. Het stoken had hiermee een nieuwe dimensie gekregen in de vorm van collectief en stevig geweld tegen de politie.

In 1998-1999 verliep de jaarwisseling een stuk beter, doordat een werkgroep de Veense bevolking een gereguleerd vreugdevuur liet organiseren. Er werden geen stookauto's verbrand en de politie en brandweer hoefden er niet aan te pas te komen. In 1999-2000 werd dit beleid weer toegepast, maar was de brandweer wel druk met het blussen van allerlei branden. Tot aan 2003 hield de politie vast aan de strategie om de verantwoordelijkheid grotendeels neer te leggen bij de Veense bevolking (Adang & Van der Torre, 2007). De jaarwisseling van 2003-2004 liep uit de hand met rellen en geweld tegen de politie, waarop in 2004 werd gekozen voor massale politie-inzet met hulp van de Koninklijke Marechaussee. De jaarwisselingen van 2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008 verliepen relatief rustig, zonder massale politie-inzet (Adang & Van der Torre, 2008).

Toch volgden hierna nog jaarwisselingen met veel autobranden en bleef de traditie van het auto's stoken bestaan, waarbij de politie geregeld bijstand moest verlenen aan de brandweer bij de bluswerkzaamheden. Sinds de fusie van de gemeentes Aalburg, Werkendam en Woudrichem tot de gemeente Altena, wordt tijdens de jaarwisseling gewerkt met een mobiel en paraat motorkapoverleg (multi-team) met daarin de OvD-Brandweer, OvD-Politie en een AOV'er. De voorbereidingen voor de jaarwisseling starten al na de zomer. Er zijn korte lijnen met de gemeente, politie en de burgemeester. Het doel is veiligheid van de hulpdiensten waarborgen, de schade zoveel mogelijk beperken en het kat- en muisspel met de politie voorkomen. Sinds de invoering van dit multi-team verloopt de jaarwisseling beter, zo wordt aangegeven: in het multi-team zijn alle knoppen al bij elkaar. Vanaf half oktober/november gaat de politie pas ter plaatse als de OvD-B aangeeft dat ondersteuning nodig is. Er wordt gewerkt met vier scenario's:

- > Scenario 1: Er is geen of weinig publiek. De brand kan ongehinderd worden geblust.
- > Scenario 2: Er is publiek aanwezig. Het aanwezige publiek werkt niet mee. De brandweer wordt gehinderd bij het blussen. Er is geen geweld tegen de politie of brandweer.
- > Scenario 3: Er is publiek aanwezig. Het aanwezige publiek werkt niet mee. De brandweer wordt gehinderd bij het blussen. Er is geen geweld tegen de politie of brandweer.
- > Scenario 4: Er is publiek aanwezig. De brandweer poogt te gaan blussen. Het aanwezige publiek werkt niet mee. De brandweer wordt gehinderd bij het blussen. Er is een aanvang van geweld tegen de brandweer en/of politie.

5.1.2 De traditionele voorbereiding

Bij de jaarwisseling wordt in VRMWB met een A3 gewerkt. Hierop staan prioriteiten, het sfeerbeeld, de veilige publieke taak en de mono-kolommen. Daarnaast hebben de politie, de meldkamer en een aantal gemeenten een integraal draaiboek, waarvoor afstemming tussen de verschillende partijen plaatsvindt. Vanwege de gezamenlijke politie-eenheid en de gezamenlijke meldkamer is er sprake van uniformiteit en afstemming met Veiligheidsregio

Zeeland. Beide veiligheidsregio's werken met dezelfde scenario's. Er is een link tussen de ROL's en de mono-kolommen. Voorgaande jaren werd in de voorbereiding multidisciplinair afgestemd en input geleverd door de kolomvertegenwoordigers. Vanuit crisisbeheersing werd zonder voorbereidend/preparatief ROT voorbereid. Op basis van politiestenario's werden multi-scenario's gemaakt. Wanneer het tijdens de jaarwisseling meteen duidelijk was dat het om een groot incident ging, werd door de GMK/CaCo zoals gebruikelijk opgeschaald.

De kolommen

Tijdens de jaarwisseling van 2019-2020 was op 31 december vanaf 22.00 uur een SGB0 'in kernbezetting' aanwezig, die pas zou interveniëren als er sprake was van escalatie en grootschalige openbare orde- of veiligheidsincidenten. In elk van de vier politiedistricten binnen VRMWB/Zeeland werden Teams Districtelijke Aanpak (TDA's) operationeel op de afhandeling van incidenten ingezet. Daarbij was één algemeen draaiboek, met daarin de door het bestuur vastgestelde beleidsuitgangspunten en tolerantiegrenzen, maar ook met mogelijkheid voor lokaal maatwerk. Elk TDA maakte daarnaast een districtelijk operationeel draaiboek.

5.2 Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021

5.2.1 De voorbereiding

Dit jaar is de veiligheidsregio volgens de reguliere planning in oktober gestart met de voorbereiding op de jaarwisseling. Op dat moment was nog niet duidelijk welke coronamaatregelen zouden gelden tijdens de jaarwisseling en was sprake van een mogelijk vuurwerkverbod. Op 4 november was het eerste multidisciplinaire voorbereidingsoverleg met kolomvertegenwoordigers. Vanuit daar is besloten om in een preparatief ROT verder te gaan, met de algemeen commandanten aan tafel. Dit ROT ging in nauwe afstemming met het ROT van Zeeland te werk; er was sprake van intensievere afstemming dan in 2019-2020. Het ROT en de SGB0 zitten in Bergen op Zoom. Op oudejaarsdag zou het ROT vanaf 20.00 uur actief zijn met voorafgaand om 18.30 uur een afstemmingsoverleg met de AC's SGB0 en de ROL's en informatiemanagers ROT van MWB en Zeeland. Indien nodig, was het mogelijk om de operationeel leider eerder op te roepen. Net als eerdere jaren werd er weer gewerkt met een A3, met dezelfde thema's als in 2019-2020. Een verschil was dat daarbij nu ook het juridisch kader, de belangrijkste uitgangspunten, worstcase-risico's, kantelpunten, opschaling daarbij en de afhandeling van reguliere incidenten zijn opgenomen.

RBT+

Naast het voorbereidend ROT werd gewerkt met een gezamenlijk RBT+ van VRMWB en Zeeland (een verbrede driehoek bestaande uit de voorzitters van beide veiligheidsregio's, vier districtsburgemeesters, het OM, adviseurs RBT, AC SGB0 en ROL's). Op 25 november kwam dit RBT+ voor het eerst bijeen om de aankomende jaarwisseling gezamenlijk voor te bereiden. Hier zijn afspraken gemaakt over de governance, de relatie tussen de coronacrisis en over het omgaan met mogelijke incidenten in aanloop naar en tijdens de jaarwisseling. In een notitie van het RBT+ zijn operationeel multidisciplinair uitgewerkte scenario's en prioriteiten, het wettelijk kader en de crisisstructuur, signalen en kantelpunten beschreven.

De kolommen

Op het gebied van de RAV is de samenwerking niet met Zeeland, maar met Veiligheidsregio Brabant-Noord georganiseerd. Ook wat betreft het GHOR-bureau wordt met deze laatste

regio samengewerkt. Op het gebied van corona wordt Brabant-breed samengewerkt middels een interregionaal RBT. De focus van de samenwerking ligt voor politie en veiligheidsregio dus anders.

De voorbereiding van de brandweer was niet heel anders dan in 2019-2020; wel was er een OvD in de meldkamer aanwezig. Wat betreft de GHOR/RAV was er wel een verschil: bovenop de normale paraatheid werden vier extra ambulances en één extra OvD-G ingezet. Ook bij de meldkamer werden extra mensen ingezet. Op het gebied van de politie was er ook een verschil met 2019-2020: de SGB0 was namelijk al vanaf 18.00 uur aanwezig en was verantwoordelijk voor de aansturing van de voorbereide en te nemen maatregelen. Net als met de jaarwisseling van 2019-2020 was er in elk district een TDA dat op de gebruikelijke wijze draaiboeken maakte. Een verschil met 2019-2020 was dat in elk district de Operationeel Commandant (OC) politie van het TDA aanwezig was, die de linking pin tussen de SGB0 en de OvD's van de basisteams vormde. Ook nam nu een AC-SGB0 deel aan het ROT. De CaCo was het informatieknoppunt tijdens de jaarwisseling en in verband met de druk op de CaCo was er een extra CaCo aanwezig in de meldkamer, omdat er twee regio's bediend moesten worden. De CaCo kon het signaal afgeven richting de AC-SGB0 en de operationeel leider dat een kantelpunt genaderd werd. Verder werd dit jaar meer gedeeld in het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS), zo werd aangegeven. Vanuit de SGB0 met het ROT was er een goede informatiedeling en dankzij een operationeel ROT en informatiemanager was er een goede informatiepositie en -deling mogelijk via LCMS, zo werd aangegeven door een respondent.

Gemeenten

Tijdens de jaarwisseling zetten veel gemeenten in VRMWB extra handhavers in om te zorgen dat de coronamaatregelen zouden worden nageleefd. Tilburg en Breda breidden de handhaving met een onbekend aantal uit en in Woensdrecht ging het om meer dan het dubbele aantal dan normaal tijdens de jaarwisseling. Meerdere gemeenten, waaronder Breda en Steenbergen, zetten commerciële beveiligingsbedrijven in, omdat ze verwachtten de handhaving niet met de gemeentelijke handhavers aan te kunnen. Alle gemeenten meldden aan Omroep Brabant dat er veel afstemming was met politie, de veiligheidsregio's en omliggende gemeenten. De gemeente Breda gaf aan met andere gemeenten te hebben afgestemd over 'escalatiescenario's en tolerantiegrenzen'. Wel werd daarbij aangegeven dat er "natuurlijk wel steeds schaarste [is] op het gebied van bijvoorbeeld inzet [van de] politie".⁷⁹

De voorbereiding in Veen

De scenario's voor de jaarwisseling in Veen zijn dit jaar niet heel anders dan in voorgaande jaren. Vuren maken is in de hele gemeente traditie en dit jaar is besloten om niet alles te verbieden, omdat er al zo weinig mag. Zo is het toegestaan om per gezin één stookton te hebben. Verder is carbidschieten (met het eigen gezin) toegestaan. In de voorbereiding wordt weer met een multi-team gewerkt. Er wordt rekening mee gehouden dat mensen toch wel de straat op gaan. Handhaving van de openbare orde is operationeel gezien de primaire doelstelling.

5.2.2 Het opschalingsmodel

In VRMWB is het uitgangspunt om operationeel zoveel mogelijk conform standaard afspraken te werken, met de lokale burgemeesters als bevoegd gezag in positie. Afstemming met burgemeesters gebeurt via de standaard operationele communicatielijnen en burgemeesters stemmen vanwege de snelheid van beeldvorming en opschaling onderling af

⁷⁹ Heesterbeek, W. (2020, 16 december). [Gemeentes zetten beveiligingsbedrijven in om problemen met jaarwisseling te voorkomen](#). Omroep Brabant.

binnen het district met de districtsvoorzitter. In de basis vindt een reguliere afhandeling van incidenten plaats in de lokale driehoek en vindt reguliere multidisciplinaire opschaling plaats tot en met GRIP-4. Elk district heeft een eigen voorzitter. Door de coronacrisis hebben de districten meer betekenis gekregen, waarop werd besloten om deze structuur ook tijdens de jaarwisseling te gebruiken, in een soort hybride variant. Zo is er een districtelijk beleidsteam ('districtelijk college') en er kan per district worden geschoven met capaciteit.

- > Bij één openbare orde-incident zal bestuurlijke afstemming plaatsvinden in de lokale driehoek, waarbij de burgemeester de reguliere bevoegdheid op het gebied van openbare orde en veiligheid (OOV) heeft. Bij een incident vindt rechtstreeks contact plaats tussen de burgemeester en de voorzitter veiligheidsregio, en de burgemeester en de voorzitter van de districtelijke driehoek.
- > Bij meerdere incidenten binnen een district, zal bestuurlijke coördinatie plaatsvinden door de districtsvoorzitter ten aanzien van specifiek politie-gerelateerde vraagstukken binnen het district. De burgemeester heeft de reguliere OOV-bevoegdheden en de districtsvoorzitter coördineert.
- > Er wordt opgeschaald naar het RBT wanneer er een kantelpunt plaatsvindt, op advies van de ROL en de AC-SGBO. De voorzitter veiligheidsregio is bevoegd tot het bijeenroepen van een RBT. Alle betrokken burgemeesters sluiten dan aan. De locatie van het RBT is situationeel afhankelijk (in welk district het zwaartepunt ligt) en wordt vanuit een districtelijke opbouw ingeschaald. Bij een verdere opschaling komt het RBT dan samen in het district dat al operationeel en opgeschaald is. Dat betekent dat er drie RBT-locaties zijn voorbereid.

5.2.3 (Nieuwe) veiligheidsrisico's

Het uitgangspunt van de veiligheidspartners en de overheid als geheel is om samen op te trekken, gericht op vroegtijdig ingrijpen en het voorkomen van escalatie.

De politie heeft twaalf mogelijke risico's gedefinieerd. Een multidisciplinair scenarioteam van VRMWB en Zeeland samen heeft in de voorbereiding naar de jaarwisseling deze twaalf risico's met drie soorten scenario's uitgewerkt. De scenario's zijn getoetst aan de prioriteiten van de politie. Er zijn jaarwisseling-specifieke scenario's en overige scenario's. De risico's en scenario's zijn multidisciplinair doorgesproken in het voorbereidend ROT. De risico's hebben betrekking op verschillende vormen van (openlijke) geweldpleging, brand en/of vreugdevuren, overlast door zwaar vuurwerk, niet naleven van de coronamaatregelen, niet naleven van het vuurwerkverbod, uitval van personeel van hulpverleningsdiensten, een slechte bereikbaarheid door weersomstandigheden, uitval van GSM/C2000, uitval van de energievoorziening, dreiging van een terroristische aanslag en een daadwerkelijke terroristische aanslag in Nederland.

Er zijn vier prioriteiten, die VRMWB conform de prioritering van het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP) heeft gesteld. Deze kunnen afhankelijk van het moment en de capaciteit van de politie meer of minder aandacht krijgen.

1. geweld tegen medewerkers publieke taak (VPT)
2. handhaving van de openbare orde (met de eerste focus op aanpak geweld tegen personen)
3. handhaving van de COVID-19-maatregelen
4. handhaving van het vuurwerkverbod.

Op een later moment, maar ruim vóór de jaarwisseling, is prioriteit 1 bijgesteld naar: veiligheid burgers en veiligheid publieke taak, zo werd aangegeven door een respondent. De worst case prioritaire risico's hebben te maken met geweldpleging waarbij de ME moet worden ingezet, groepen die zich tegen de politie en/of hulpverleners keren, gebruik van zwaar vuurwerk of een massale overtreding van coronamaatregelen, die de handhaving in gevaar brengen of die tot een confrontatie leiden, en het niet naleven het vuurwerkverbod dat tot verstoring van de openbare orde leidt.

Verwachtingen

De verwachting van respondenten was dat het overgrote deel van de mensen zich netjes zou gedragen tijdens de jaarwisseling. De politie in VRMWB vreesde echter voor ontevreden jongeren die zelfgemaakte vuurwerkexplosieven zouden gaan afsteken. De focus van de politie lag dan ook op de plaatsen waar in de weken voorafgaand aan de jaarwisseling problemen waren. De politie richtte zich daarbij op excessen.⁸⁰ Omdat niet overal op gehandhaafd kan worden, was het maken van keuzes erg belangrijk en ook om hier in de voorbereiding al over na te denken. Dit is dan ook gedaan in het preparatief ROT VRMWB. Er bestonden op voorhand geen zorgen over een mogelijk gebrek aan capaciteit bij de hulpdiensten. Afgaande op onrust die er al was voorafgaand aan de jaarwisseling, was er geen aanleiding om de voorbereiding of inzet terug te schroeven, zo gaf een van de respondenten aan.

5.2.4 Situatie in de regio voorafgaand aan de jaarwisseling

Vuurwerkoverlast

In de maanden voorafgaand aan de jaarwisseling waren er in de grote Brabantse steden een stuk meer overlastmeldingen van vuurwerk dan in eerdere jaren. Zo waren in Breda in september en oktober al 201 meldingen binnengekomen, waar er dit in 2019 in diezelfde periode slechts 31 waren. In Breda werd extra toezicht gehouden in wijken waar regelmatig vuurwerk hoorbaar was. Ook in Tilburg was een toename van vuurwerkmeldingen, maar niet zo groot als in Breda: tussen 5 oktober en 8 november waren er 54 meldingen, terwijl dit er in 2018 en 2019 respectievelijk 17 en 10 waren.⁸¹ Ook werd in West-Brabant in aanloop naar de jaarwisseling veel meer vuurwerk in beslag genomen dan in eerdere jaren.⁸² Op 29 november werd de voordeur van de burgemeester van Woensdrecht opgeblazen met een vuurwerkbom. Niemand raakte gewond, maar er ontstond behoorlijke schade. In juli was overigens al een vuurwerkbom naar binnen gegooid bij een andere politicus van de gemeente, die op een paar honderd meter van de burgemeester woont.⁸³

Carbidschieten

In deze regio speelde in verschillende plaatsen een discussie over carbid. De voorzitters van de drie Brabantse veiligheidsregio's hebben gezamenlijk bepaald dat carbidschieten in Noord-Brabant werd verboden, met uitzondering van enkele plaatsen, bijvoorbeeld in gemeente Altena, omdat het daar een traditie is.⁸⁴ In Etten-Leur werd het echter wel verboden, terwijl daar normaal gesproken ook met carbid wordt geschoten tijdens de jaarwisseling. De gemeente vond de risico's te groot.⁸⁵

⁸⁰ Brabants Dagblad (2020, 22 december). *Politie in Brabant zet zich schrap voor oud en nieuw*. p. 9.

⁸¹ Verschuren, C. (2020, 22 november). [Explosieve toename van meldingen over vuurwerkoverlast in Brabant](#). Omroep Brabant.

⁸² Brabants Dagblad (2020, 22 december). *Politie in Brabant zet zich schrap voor oud en nieuw*. p. 9.

⁸³ NOS (2020, 29 november). [Voordeur burgemeester Woensdrecht opgeblazen: 'Ik tast volledig in het duister'](#).

⁸⁴ NOS (2020, 24 november). [Brabant verbiedt carbidschieten, enkele plaatsen uitgezonderd](#).

⁸⁵ Schenk, H. (2020, 30 november). [Burgemeester Etten-Leur verbiedt carbidschieten: 'Risico's te groot'](#). Algemeen Dagblad.

Onrust

Op verschillende plekken in de regio was het onrustig in de periode voor de jaarwisseling. Zo waren er eind november ongeregelde heden in Roosendaal en Breda, waarbij meerdere avonden zwaar vuurwerk werd afgestoken en brand werd gesticht. In Roosendaal werd een noodverordening afgekondigd en een groot deel van de Bredase wijk Hoge Vucht werd aangewezen als 'veiligheidsrisicogebied', waarbij preventief gefouilleerd mocht worden. Ook in Veen was het in december – zoals gewoonlijk – onrustig. In de laatste week van december werden bijna iedere avond sloopauto's in brand gestoken en vuurwerk afgestoken, waarbij grote groepen toeschouwers aanwezig waren. Tot en met 2 januari werd een noodverordening in het dorp afgekondigd. Zie verder de onderstaande kaders.

Onrust en noodverordening in Roosendaal

Tijdens het weekend van 14 en 15 november gaat het voor het eerst mis in Roosendaal, nadat op vrijdag 13 november het vuurwerkverbod wordt afgekondigd. Tijdens dat weekend wordt gehoor gegeven aan een oproep om toch massaal vuurwerk te gaan afsteken. De politie en gemeentelijke handhavers zijn druk in drie Roosendaalse wijken, maar niemand wordt opgepakt. De vuurwerkoverlast wordt hierna steeds heviger. In het weekend van 21 en 22 november stichten mensen op verschillende plekken brandjes en drie mensen worden aangehouden. Die maandag wordt wederom veel vuurwerk afgestoken, worden brandjes gestookt en raakt een kerk beschadigd door brandbommen. De volgende dag stelt burgemeester Van Midden een samscholingsverbod in, waarmee in heel Roosendaal niet meer dan twee mensen samen op straat mogen komen. De politie mag daarnaast iedereen die verdacht wordt van vuurwerkbezit fouilleren. Toch gaan relschoppers die avond weer massaal de straat op en allerlei filmpjes van explosies met daarbij gejuich verschijnen op internet. Jongeren keren zich tegen de politie door met vuurwerk en stenen te gooien.⁸⁶ Brandweertien blussen de branden onder begeleiding van de ME en er zou er door jongeren met molotovcocktails worden gegooit.⁸⁷ Buurtbewoners geven aan zich onveilig te voelen. Een jongen zegt tegen Omroep Brabant dat het "een beetje baldadigheid" is en dat de overheid hier zelf om vraagt vanwege het afgekondigde vuurwerkverbod.⁸⁸

Op 25 november kondigt de burgemeester een noodverordening af tot 9 december voor vier wijken waar het de voorgaande dagen onrustig was. Er mogen geen mensen in die wijken komen die er niks te zoeken hebben en niemand mag vuurwerk of andere voorwerpen die als wapen gebruikt kunnen worden bij zich hebben.⁸⁹ Dezelfde avond is er overlast in een naastgelegen wijk waar de noodverordening niet geldt: een bouwkeet, een auto en een hangplek gaan in vlammen op. De volgende dag is het rustig in Roosendaal; de politie houdt de wijken de hele avond in de gaten.⁹⁰ De woordvoerder van de burgemeester geeft aan dat de noodverordening meteen heeft gewerkt. Er worden negen mensen aangehouden, van wie de meeste van buiten Roosendaal komen.⁹¹ De burgemeester geeft aan dat de belangrijkste katalysator voor de rellen sociale media zijn geweest, waar jongeren elkaar activeerden en motiveerden om mee te doen. Naar aanleiding van de ongeregelde heden in november houden de gemeente en politie rekening met een heftige jaarwisseling in Roosendaal: "We bereiden ons voor op een oud en nieuw zoals we twee weken geleden hebben meegemaakt," aldus de burgemeester.⁹²

⁸⁶ Hagenars, C. (2020, 27 november). [Hoe Roosendaal in een paar weken veranderde van rustig provinciestadje tot oorlogsgebied](#). *Algemeen Dagblad*.

⁸⁷ NOS (2020, 25 november). [Opnieuw branden en vuurwerkoverlast in Roosendaal](#).

⁸⁸ Bekker, P. de & Hooft, N. van (2020, 24 november). Vuurwerkgooier in Roosendaal: ['Het is toch vet als je overal mortierbommen en cobra's ziet vliegen?'](#). *Omroep Brabant*.

⁸⁹ NOS (2020, 25 november). [Noodverordening in Roosendaal om vuurwerkoverlast te stoppen](#).

⁹⁰ Hagenars, C. (2020, 27 november). [Hoe Roosendaal in een paar weken veranderde van rustig provinciestadje tot oorlogsgebied](#). *Algemeen Dagblad*.

⁹¹ NRC (2020, 26 november). [Noodverordening werkt uitstekend, vindt gemeente](#).

⁹² Hagenars, C. (2020, 10 november). [Roosendaal vreest onrustige jaarwisseling: 'We bereiden ons voor op een oud en nieuw zoals twee weken geleden'](#). *BN DeStem*.

Onrust en een veiligheidsrisicogebied in Breda

Tussen september en 20 november zijn in Breda 513 meldingen van vuurwerkoverlast binnengekomen. Er zijn ook diverse vernielingen gemeld in die periode: de priesterkamer in een kerk is vernield, twee auto's liepen flinke schade op door vuurwerk en een compleet trafohuis is uitgebrand. Verder worden in een woning honderden kilo's illegaal vuurwerk gevonden.⁹³ Er is veel vuurwerkoverlast, met name in de wijk de Hoge Vucht. Daarop laat burgemeester Depla eind november vier camera's in deze wijk plaatsen.⁹⁴ In diezelfde periode worden door jongeren een container en mobiele wc opgeblazen, wordt een bushokje vernield en worden brandjes gesticht. Vijf jongeren worden aangehouden.⁹⁵

Op 15 december wijst de burgemeester een groot deel van de Hoge Vucht aan tot 'veiligheidsrisicogebied'. De politie mag daardoor iedereen preventief fouilleren. De burgemeester wil met deze regel de bewoners van de Hoge Vucht "duidelijk maken dat hun zorgen serieus worden genomen en dat de gemeente zich inzet voor hun veiligheid".⁹⁶ Ook zijn er extra boa's en er is een nieuw meldsysteem voor vuurwerk. Er wordt gevreesd dat agenten tijdens de jaarwisseling worden aangevallen, net zoals het jaar ervoor. Depla schrijft in een brief aan jongeren dat "de politie beschikt over informatie dat jongeren wederom van plan zijn vuurwerkbommen te maken om deze te gaan gebruiken richting de politie".⁹⁷

Noodverordening in Veen

In de week tussen Kerst en oud en nieuw is het onrustig in Veen. Op Kerstavond gaan op de beruchte kruising vier sloopauto's in vlammen op, en zijn honderden mensen op de been. Ook de dagen hierna is het onrustig. In de nacht van Eerste op Tweede Kerstdag wordt opnieuw een sloopauto in brand gestoken en er wordt een stuk vuurwerk onder een brandweerwagen gegooid. Burgemeester Lichtenberg noemt deze nacht "een dieptepunt".⁹⁸ Als het voor de derde avond op rij onrustig is, met autobranden en veel publiek, stelt de burgemeester op 27 december een noodverordening in: "gemeente en hulpdiensten hebben in gezamenlijkheid besloten dat het nu genoeg is", aldus de burgemeester. Deze noodverordening blijft tot en met 2 januari middernacht van kracht en houdt in dat mensen van buiten Veen uit het dorp geweerd mogen worden, er een samenscholingsverbod is voor meer dan twee personen en er een verbod is op het dragen van voorwerpen die als wapen gebruikt kunnen worden.⁹⁹ De volgende avond spreekt de politie meerdere jongeren aan en stuurt ze weg van het kruispunt. Daarnaast worden auto's tegengehouden bij een toegangsweg naar het centrum. Deze nacht blijft het rustig in Veen. In de dagen tot de jaarwisseling gaan nog wel enkele sloopauto's in vlammen op.¹⁰⁰

⁹³ Peeters, P. (2020, 17 november). [Uitgebrande auto's, vernielde kerk en kapot trafohuis: Breda heeft buikpijn van zwaar vuurwerk](#). *Brabants Dagblad*.

⁹⁴ Schapendonk, N. (2020, 28 november). [De strijd tegen illegaal vuurwerk in Breda wordt grimmiger: 'Kom op voor je eigen veiligheid'](#). *BN DeStem*.

⁹⁵ Bosch, J. & ANP (2020, 28 november). [Vernielingen en zwaar vuurwerk, vijf jongeren aangehouden in Breda](#). *Omroep Brabant*.

⁹⁶ Schapendonk, N. (2020, 14 december). [Depla gaat preventief fouilleren in Hoge Vucht: 'Ik kan niet toezien dat mensen zich zo onveilig en bedreigd voelen'](#). *BN DeStem*.

⁹⁷ Bekker, P. de (2020, 19 december). ['Vrees voor aanval op agenten tijdens jaarwisseling in Breda'](#). *Omroep Brabant*.

⁹⁸ NOS (2020, 26 december). [Burgemeester over autobranden en vuurwerk in Veen: 'Nieuw dieptepunt'](#).

⁹⁹ NOS (2020, 27 december). [Noodverordening van kracht tegen onrust in Veen](#).

¹⁰⁰ Luiken, K. (2020, 28 december). [Het bleef één avond rustig, nu is het opnieuw raak: weer autobrand in Veen](#). *Brabants Dagblad*; Kalmthout, J. van (2020, 30 december). [Weer autobrand op beruchte kruising in Veen, ook in Andel is het raak](#). *Omroep Brabant*.

5.3 De jaarwisseling van 2020-2021

5.3.1 Feitelijke gebeurtenissen

De brandweer Midden- en West-Brabant spreekt van een drukke jaarwisseling. Tussen 31 december 2020 00.01 uur en 1 januari 2021 08.00 uur moet de brandweer 204 maal uitrukken. In 2019-2020 waren dit er meer, namelijk 255, maar er wordt gesteld dat de inzet in 2020-2021 langer en intensiever was. Het aantal politie-incidenten ligt dit jaar 3 procent hoger dan het gemiddelde van de afgelopen vier jaar (Politie, 2021). Het aantal vuurwerkslachtoffers is deze jaarwisseling drie, tegenover twaalf met de jaarwisseling van 2019-2020.

Er zijn meer autobranden dan voorgaande jaren en er wordt aanzienlijk schade gemeld van zwaar vuurwerk. Er worden door de politie-eenheid Zeeland-West-Brabant twee ME-pelotons inzet en er wordt van politie-eenheid Oost-Brabant een sectie ME (half peloton) bijstand ontvangen. De meest opvallende incidenten zijn in Oosterhout, Dussen, Rijswijk, Gilze, Roosendaal, Etten-Leur, Breda, Zevenbergen en Oudenbosch.¹⁰¹ Zo wordt in Oosterhout door zo'n veertig personen met zwaar vuurwerk en stenen naar politie en brandweer gegooid, waarop de ME wordt ingezet.¹⁰² In Veen verloopt de jaarwisseling relatief rustig, maar er is wel veel politie op de been. Ook in de Hoge Vucht in Breda blijft het rustig; daar wordt een grote politiemacht ingezet. Er wordt gepost op de invalswegen naar de Hoge Vucht en gesurveilleerd in straten langs woonhuizen en flats.¹⁰³ Elders in Breda wordt de ME ingezet bij een situatie die uit de hand dreigt te lopen.¹⁰⁴

5.3.2 Reflectie op het verloop

Een respondent blikt terug op de jaarwisseling als een pittige nacht. Het was nodig om twee ME-pelotons in te zetten, aangevuld met een sectie uit Oost. Er zijn ook heel veel politiemensen ingezet. De nieuwjaarsnacht was heftiger dan in 2019-2020 (behalve in Breda), en dat terwijl er nu een vuurwerkverbod en een lockdown waren. Het is dichtbij een kantelmoment voor opschaling gekomen, maar uiteindelijk was dit toch net niet nodig.

Na de jaarwisseling heeft het preparatief ROT VRMWB en Zeeland gezamenlijk geëvalueerd. In deze evaluatie wordt gesteld dat de gezamenlijke basis en forse multidisciplinaire voorbereiding vanuit VRMWB en Zeeland goed is bevallen. Er is vastgehouden aan de prioritering en de focus op scenario's. Het werken met een multidisciplinair scenarioteam en de brede doorleefsessie hebben bijgedragen aan de gedegen en brede voorbereiding. De openheid en transparantie vanuit de politie in het ROT zijn als heel prettig ervaren. Daarnaast werd genoemd dat de informatiedeling en het informatiemanagementproces goed zijn voorbereid; beide zijn dan ook goed verlopen, zo wordt gesteld in de evaluatie, zowel in de nacht zelf als in de weken voorafgaand aan de jaarwisseling. Er werd bijvoorbeeld vroeg om tafel gegaan met de CaCo, de informatiemanagers en de Hoofden Informatie van de verschillende kolommen. Daarnaast kon de GHOR pro-actiever handelen vanwege een goede informatiepositie.

¹⁰¹ Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (2021, 1 januari). [Drukke jaarwisseling 2020 - 2021](#).

¹⁰² Brouwer, W. (2021, 7 januari). [Week na rellen in Oosterhout heeft politie nog geen aanhoudingen verricht](#). BN DeStem.

¹⁰³ Hochstenbach, G. (2021, 1 januari). [Alle ogen waren gericht op Hoge Vucht, maar het bleef rustig: 'Meeste mensen willen dat jaarwisseling feestelijk verloopt'](#). BN DeStem.

¹⁰⁴ Hochstenbach, G. (2021, 1 januari). [Jaarwisseling in West-Brabant laat wisselend beeld zien: hulpdiensten bekogeld en gewonde door vuurwerk](#). BN DeStem.

Genoemde verbeterpunten zijn onder andere het vooraf nadenken over wie en met welke competenties zitting moeten hebben in een scenarioteam, de aandacht voor de relatie tussen koude en warme functionarissen (in de voorbereiding), de ondersteuning van de kartrekkers (niet alleen piketfunctionarissen), het benutten van de kennis, kunde en capaciteit uit de staande organisatie (zoals Crisisbeheersing) en de balans in capaciteit in de voorbereiding tussen de twee veiligheidsregio's (een vooraf geformeerde groep). Het fysieke ROT in VRMWB is goed bevallen vanwege de korte lijnen en de goede sfeer. De intensieve voorbereiding heeft bijgedragen aan een goede samenwerking en afhandeling van de problematiek. Er wordt aangegeven dat de volgende keer nog eerder kan worden begonnen in multi-verband. De TDA's hebben voor de politie goed gewerkt, maar er wordt gesteld dat de kunstmatige tussenvorm in bestuurlijke opschaling op districtsniveau van de politie beperkingen kent, omdat alles wat daar gebeurt ook impact op de gehele politie-eenheid heeft.

6 Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond

Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond bestaat uit de volgende vijftien gemeenten: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Goeree-Overflakkee, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Maassluis, Nissewaard, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westvoorne. Het is, met uitzondering van Goeree-Overflakkee, een dichtbevolkt gebied met daarin als belangrijke logistieke knooppunten de Rotterdamse haven en luchthaven Rotterdam-The Hague. De burgemeester van Rotterdam, Ahmed Aboutaleb, is de voorzitter van de veiligheidsregio.

Dit hoofdstuk is gebaseerd op gesprekken met leden uit de planningsstaf jaarwisseling van verschillende kolommen, documenten van de veiligheidsregio¹⁰⁵ en mediaberichtgeving.

6.1 De jaarwisseling in Rotterdam-Rijnmond

6.1.1 Regionale aandachtspunten en tradities

De Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond (VRR) kent een roerige historie met betrekking tot de jaarwisseling. Niet alleen in de grote stad Rotterdam vinden ieder jaar rellen, branden en vuurwerkongelukken plaats, maar ook in de andere gemeenten in de regio, zoals Vlaardingen en Schiedam, verloopt de nacht niet rustig. Al in de jaren tachtig zorgden voetbalhooligans in Rotterdam-Zuid voor veel geweld tijdens de jaarwisselingen (Adang & Van der Torre, 2007). Dit is in de loop der jaren minder geworden en het is sindsdien vooral de jeugd onder de 18 die onrust veroorzaakt. Verder kende de regio, met name Schiedam, de traditionele kerstbomenwedstrijden en -verbrandingen in bepaalde wijken. Ook vuurtonnen en -stapels hoorden in het straatbeeld. De vuurstapels in Schiedam en Vlaardingen liepen een aantal keer behoorlijk uit de hand. In Schiedam zijn de afgelopen jaren vreugdevuren, vuurtonnen en kerstboomverbrandingen niet meer toegestaan, hoewel deze soms nog wel illegaal plaatsvinden. De gemeente Vlaardingen heeft sinds 2018 een verbod ingesteld op de vreugdevuren.¹⁰⁶

Vanwege de hoge schade en vele slachtoffers tijdens de jaarwisseling in Rotterdam-Rijnmond wordt al langere tijd gekeken naar het aan banden leggen van het afsteken van vuurwerk. Al in 2011 riep burgemeester Verver van Schiedam om een landelijk vuurwerkverbod, maar van Schiedam een eiland maken, door enkel daar een vuurwerkverbod in te stellen, zag zij niet als optie.¹⁰⁷ In 2014 wees de gemeente Rotterdam 31 vuurwerkvrije zones aan. Dit liep in 2019 op tot 245 gebieden waar vuurwerk verboden was; daarnaast werden locaties aangewezen waar consumenten wél vuurwerk af mochten

¹⁰⁵ Persbericht 2020-2021; Dashboard Jaarwisseling 2020-2021; LCMS-berichten.

¹⁰⁶ Bezemer, L. & Don, S. (2018, 9 november). [Vlaardingen schaft vreugdevuur af](#). *Algemeen Dagblad*.

¹⁰⁷ Verver, W. (2011). [Burgemeester Schiedam wil vuurwerkverbod](#). *Binnenlands Bestuur*.

steken.¹⁰⁸ De brandweer geeft op veel basisscholen lessen over veilig en verantwoord vuurwerkgebruik.

In de regio worden verder tijdens de jaarwisseling veel verschillende evenementen georganiseerd. Sinds 2006 wordt bij de Erasmusbrug een spectaculaire vuurwerkshow georganiseerd en in 2019 kwamen daar de locaties Nesselande en Hoek van Holland bij. Tijdens de jaarwisseling van 2019-2020 trok het Nationaal Vuurwerk aan de Maas zelfs 70.000 bezoekers. Hoewel dit evenement vaak gemoedelijk verloopt, brengt het weer nieuwe veiligheidsrisico's met zich mee, zoals 'crowdmanagement' en verminderde bereikbaarheid in de stad vanwege de 'roadblocks' (om terroristisch aanslagen te voorkomen).

6.1.2 De traditionele voorbereiding

Met een dergelijke traditie is het niet vreemd dat de hulpdiensten al jaren geleden de handen ineen hebben geslagen om de jaarwisseling gezamenlijk voor te bereiden. Al circa acht jaar gebeurt dit in de vorm van een 'planningsstaf jaarwisseling'. Dit team komt voorafgaand aan de jaarwisseling gemiddeld drie keer bij elkaar om een gezamenlijk beeld te schetsen van de veiligheidssituatie van de regio, verschillende scenario's op te stellen en de mogelijke knelpunten te voorspellen. De partijen kijken ook naar de monodisciplinaire processen van de ander. Ieder jaar wordt gewerkt met een kaart met hotspots; hieronder vallen bijvoorbeeld het Bloemhofplein in Feijenoord, het Bellamyplein in Spangen en de wijk Delfshaven. Niet alleen burgers en de buitenruimte moeten het ontgelden tijdens de jaarwisseling, ook geweld en agressie tegen hulpverleners is een terugkerend fenomeen. Het gaat om zowel verbaal als fysiek geweld, zoals het gooien met zwaar vuurwerk naar blussende brandweerlieden. De inzet van de ME tijdens de jaarwisseling is daarom al vele jaren eerder regel dan uitzondering.

6.2 Aanloop naar de jaarwisseling van 2020-2021

6.2.1 De voorbereiding

Sinds half oktober vond er wekelijks een stafoverleg plaats en de planningsstaf liet ook wekelijks een omgevingsanalyse doen. Bij de planningsstaf waren aangesloten: een operationeel leider, een informatiemanager, een AC Bevolkingszorg Rotterdam en een AC Bevolkingszorg regio's, een AC Brandweer, een HoHa politie, een AC Gezondheidszorg, een AC Scheepvaartzorg en een afgevaardigde van de DCMR (omgevingsdienst). Verder heeft het scenarioteam verschillende 'best case', 'realistic case' en 'worst case' scenario's uitgewerkt. Ook was er gesproken met een gedragswetenschapper van de Universiteit Utrecht. De operationeel leider heeft daarnaast nauw contact onderhouden met de SGBO-Jaarwisseling. Het doel van deze maatregelen was om de informatiepositie te optimaliseren. Vanaf de zondag voor de jaarwisseling (27 december) vond dagelijks een stafoverleg plaats met de SGBO. Dit heeft er aan bijgedragen dat bepaalde risico's op tijd zijn herkend, waardoor passende maatregelen konden worden genomen.

De voorbereiding was gericht op: het zorgen voor voldoende beschikbaarheid van hulpdiensten tijdens de jaarwisseling, maximale slagkracht, voldoende bereikbaarheid van het gebied, veiligheid, gezondheid, openbare orde, continuïteit van de samenleving rondom oud en nieuw, het kijken naar de knelpunten in de coördinatie en op aanvullende zorg. Ieder

¹⁰⁸ RTV Rijnmond (2019, 12 december). [Rotterdam schiet duurder, ecologisch vuurwerk de lucht in.](#)

jaar was er sprake van schaarste als het gaat over de inzet van de hulpdiensten en dit jaar trok COVID ook nog een wissel op de beschikbaarheid. De planningsstaf heeft afgesproken dat iedereen die zich tijdens de jaarwisseling in de opschalingsruimte zou bevinden, zich op 30 december moest laten testen op COVID. Daarnaast was er voor iedereen harde achtervang georganiseerd. De Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond was dus goed voorbereid volgens de respondenten.

Hoewel er verschillen zijn tussen de gemeenten in de regio, vond de planningsstaf het belangrijk om algemene uitgangspunten op te stellen. Er is bijvoorbeeld besloten om carbidschieten, via het RBT Corona, in de gehele regio te verbieden. Met betrekking tot het vuurwerkverbod was echter oorspronkelijk alleen Rotterdam van plan om dit in te voeren. Al op 30 januari 2020 heeft de gemeenteraad opdracht gegeven om onderzoek te doen naar een gemeentelijk vuurwerkverbod. Hierover is wel overleg geweest met de andere gemeenten en er is onder andere gesproken over een mogelijk waterbedeffect. Door de omgevingsdienst (de DCMR Milieudienst Rijnmond) werden vuurwerkverkooppunten gecontroleerd in de aanloop naar de jaarwisseling. Aangezien het vuurwerkverbod in Rotterdam al begin 2020 was aangekondigd, hadden de meeste handelaren weinig vuurwerk in de opslag. Zolang zij hun voorraad veilig opslaan in een vuurwerkkuis is er niets aan de hand. Het vuurwerk dat de haven binnenkwam, zorgde niet voor problemen. Door de DCMR en het Havenbedrijf Rotterdam werden de schepen gemonitord en het vuurwerk mocht standaard maximaal veertien dagen worden opgeslagen in de containerterminals. Een deel van de ladingen werd direct teruggestuurd.

Voorafgaand aan de jaarwisseling heeft het quick respons-team (QRT) samen met de politie (ME) getraind. Dit team bestaat uit brandweerpersoneel met extra bescherming en training, dat ingezet kan worden als de ME in spannende situaties terecht komt, de zogenoemde hotzones. Zo kan dit team bijvoorbeeld eerste hulp bieden aan gewonde ME'ers. Verder werkt de veiligheidsregio met multi-surveillanceteams, bestaand uit politie en brandweer, die bij een incident kunnen controleren welke inzet nodig is en of de situatie veilig is voor hulpverleners. Nieuw dit jaar was een dispersieplan voor gewonde hulpverleners. Hier wordt vaker mee gewerkt tijdens evenementen zoals voetbalwedstrijden; het moet voorkomen dat relschoppers en hulpverleners naast elkaar in de ziekenhuizen terechtkomen. Tijdens deze jaarwisseling werden hulpverleners naar het Erasmus MC gebracht. Er werden daarnaast acht extra ambulances en één extra medium-care ambulance ingezet tijdens de jaarwisseling. Tot slot waren er, ter vervanging van de Nationale Vuurwerkshow, al eerder opnames gemaakt van een drone-lichtshow. Deze voorstelling werd tijdens de jaarwisseling gedeeld via (onder andere) RTV Rijnmond.

6.2.2 (Nieuwe) veiligheidsrisico's

Normaal gesproken houdt de planningsstaf rekening met excessen zoals branden, gewonden, rellen en vreugdevuren. Dit jaar waren veel factoren anders of onzeker, en dat maakte het verloop van de jaarwisseling onvoorspelbaar. De bevolking heeft het afgelopen jaar veel verboden opgelegd gekregen, wat mogelijk zou leiden tot verzet en baldadigheid. De planningsstaf vermoedde dat een minderheid gaat zorgen voor problemen. De belangrijkste lijnen binnen de veiligheidsregio waren de:

- > jaarwisseling tijdens COVID
- > klassieke jaarwisseling
- > effecten van Brexit op de jaarwisseling.

De kans dat de Brexit veel problemen zou opleveren tijdens de jaarwisseling schatten de respondenten klein in. De lange rijen met vrachtwagens die waarschijnlijk zouden ontstaan in het geval van een *no deal* verwachtte de planningsstaf pas in de periode ná de jaarwisseling, in januari. Toch werd hier wel enige rekening mee gehouden in verband met de bereikbaarheid van de regio en waren er al bufferzones ingericht. Voor een klassieke jaarwisseling heeft de planningsstaf de afgelopen jaren al verschillende risicoscenario's opgesteld. Mogelijke scenario's binnen de COVID-lijn zijn onder andere illegale feesten en veel illegaal vuurwerk. Daarnaast zaten de ziekenhuizen in de regio qua capaciteit op code rood. Een aantal andere maatregelen die werden genomen, zijn het eerder laten stoppen van het openbaar vervoer en het sluiten van garages die door gemeenten worden beheerd.

De prioriteiten binnen de veiligheidsregio zijn als volgt:

1. veiligheid waarborgen van hulpverleners
2. tegengaan / aanpakken van geweld tegen hulpverleners
3. COVID-gerelateerde incidenten
4. vuurwerk-gerelateerde incidenten.

In de laatste dagen voor de jaarwisseling ging de veiligheidsregio uit van een "drukke nacht, zonder extra's".

6.2.3 Situatie in de regio voorafgaand aan de jaarwisseling

Rond half november begon de vuurwerkoverlast op een aantal locaties in de regio, onder andere in de wijken Schiebroek, Delfshaven en Ommoord in Rotterdam en in Schiedam.¹⁰⁹ Dit viel samen met de aankondiging van het landelijke vuurwerkverbod. Respondenten gaven aan dat de overlast de voorgaande jaren meestal pas begon na Sinterklaas. Verder werd in Rotterdam een vuurwerk-inzamellocatie ingericht waar burgers in totaal 313 kilo vuurwerk inleverden.¹¹⁰

In de periode voor de jaarwisseling kwamen er signalen binnen dat relschoppers vuurwerkbommen wilden maken om naar hulpverleners te gooien. Dergelijke bommen bestaan uit een cobra die op een fles wasbenzine wordt gebonden en bij ontsteking een grote steekvlam geven. Naar aanleiding van deze signalen werd gehandeld en werd duidelijk dat een aantal winkels binnen de veiligheidsregio een grote toename zagen in de verkoop van wasbenzine. Dankzij invallen door de politie bij potentiële relschoppers is voorkomen dat een deel van deze bommen is gemaakt en dus gebruikt. Een ander signaal dat binnenkwam, was de opvallende toename van het aantal geboekte kamers in de zeventig hotels in Rotterdam tijdens de jaarwisseling. Deze kamers, die vanwege de coronacrisis voor zeer lage prijzen werden aangeboden, trokken bijzonder veel gasten met antecedenten. Daarom zijn gesprekken gevoerd met de hotelmanagers om hen te wijzen op het risico op ongeregeligheden en hun verantwoordelijkheid hierin.

6.3 De jaarwisseling van 2020-2021

6.3.1 Feitelijke gebeurtenissen

De incidenten beginnen al vroeg op 31 december. Op Goeree-Overflakkee komen 's ochtends al de eerste meldingen van vuurwerkoverlast binnen en in Middelharnis en

¹⁰⁹ RTV Rijnmond (2020, 10 december). [Rotterdamers zijn gewaarschuwd: gemeente deelt rijkelijk boetes uit aan vuurwerkafstekers](#).

¹¹⁰ Hart van Nederland (2020, 24 december). [Cobra's, rotjes en sierpijlen: ruim 500 kilo vuurwerk ingeleverd in Rotterdam en Utrecht](#).

Sommelsdijk moet zelfs de ME in actie komen bij ongeregelde heden waarin de jeugd een rol speelt.¹¹¹ Ook in Vlaardingen (zie het kader verderop) en in Schiedam is de jeugd onrustig. De ME moet zelfs twee keer ingrijpen in Schiedam (Noord en Oost) om de rust op straat te laten terugkeren.¹¹² Toch is het overdag rustiger geweest dan tijdens voorgaande jaren. De hulpdiensten hebben het 's avonds en 's nachts tot na 03.00 uur wel druk gehad. Om 00.00 uur was er, zoals gebruikelijk, sprake van een dip. Direct na middernacht heeft de ambulancedienst het normaal gesproken druk, vooral vanwege overmatig drankgebruik door feestvierders, maar dat was dit jaar niet het geval. Met name de brandweer had het rustiger dan voorgaande jaren. Wel viel op dat er veel autobranden waren in de regio, namelijk 34. De omvang van de branden bleef veelal beperkt; er was in slechts enkele gevallen sprake van een middelbrand.

Het QRT heeft zijn meerwaarde getoond tijdens de nieuwjaarsnacht. Het heeft gelukkig geen politiemensen hoeven blussen, maar stond op sommige momenten wel paraat, onder andere in Rotterdam-Zuid en -Noord. Daar ontstonden opstootjes met geweld tegen hulpverleners. Relschoppers wilden een school in brand steken en bekogelden de brandweer met grote stenen en vuurwerk. Het QRT stond stand-by terwijl de ME het gebied schoonveegde. Veel van de relschoppers staan op camera.

In de gemeente Rotterdam zijn tussen 18.00 uur en 06.00 uur 81 ambulanceritten uitgevoerd; dit zijn er tien minder dan bij de jaarwisseling van 2019-2020. De brandweer kreeg in totaal 203 meldingen, tegenover 465 in 2019-2020.¹¹³ Zie voor de cijfers van de hele veiligheidsregio tabel 5.1 hieronder.

Tabel 5.1 Een vergelijking tussen de incidenten in Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond van de jaarwisselingen 2019 en 2020¹¹⁴

	2019-2020	2020-2021
Brandweermeldingen	711	390
Ambulance-inzetten	170	176
Vuurwerkslachtoffers	39	13

Voor de planningsstaf jaarwisseling en de SGB0 blijft de jaarwisseling vrij rustig. De SGB0 houdt tijdens de nacht een periodiek overleg, waar de planningsstaf bij aansluit. In de meldkamer zit een informatiemanager om een regiobeeld te maken, dat de diensten kunnen aanvullen. Het blijkt niet nodig om op te schalen, maar het is goed dat de informatie bij elkaar wordt gebracht. Om 03.00 uur is het zo rustig dat de planningsstaf kan worden opgeheven.

De jaarwisseling in Vlaardingen

Vlaardingen kent een traditie van vreugdevuren tijdens de jaarwisseling. In 2018 besloot het stadsbestuur dat de vuren te gevaarlijk zijn en de extra belasting voor de hulpdiensten te hoog. Niet alle inwoners kunnen zich in dit besluit vinden.¹¹⁵ Ook in de aanloop naar de jaarwisseling 2020-2021 leidt het tot onrust onder de jeugd, die op 6 december een vuurwerkbom voor de deur van het gemeentehuis laat ontploffen.¹¹⁶ De planningsstaf ontvangt signalen dat circa zestig jongeren willen gaan rellen tijdens de jaarwisseling en acteert hierop als volgt: op het moment dat de jeugd wil samenkomen, grijpt de politie in. De helft van de jongeren moet zich identificeren en krijgt een

gebiedsverbod met een last onder dwangsom opgelegd. Ook neemt de politie een vuurwerktorn en messen in beslag. Opvallend genoeg bevinden zich ook jongeren uit Duindorp, Den Haag, in de groep.

6.3.2 Reflectie op het verloop

Een van de respondenten reflecteert op het verloop en de aanpak van de jaarwisseling. De respondent vond het prettig dat de planningsstaf dit jaar al vanaf oktober wekelijks bij elkaar kwam en, hoewel de aanpak al voor Kerst vastlag, er daarna toch nog dagelijks (digitaal) overleg plaatsvond. Hij is daarnaast trots op de proactieve houding van de verschillende diensten, bijvoorbeeld in de preventieve aanpak van de Vlaardingse jeugd en de boekingen bij de hotels door personen met antecedenten. Tot slot is hij tevreden met de extra intensieve verbinding en samenwerking tussen de planningsstaf en de SGB0-Jaarwisseling. Deze hebben gezorgd voor een betere informatiepositie ten opzichte van mogelijke risico's. Indien juridische opvolging nodig was, kon de planningsstaf die optie uitlopen.

Enkele zaken liepen anders dan gepland. Zo lag er voorafgaand aan de jaarwisseling het plan om de planningsstaf en de ondersteuners op 30 december te laten testen op COVID door de GGD. Dit is echter niet gelukt. De GGD heeft namelijk aangegeven dat zij geen COVID-testen afneemt bij crisistaven. Ook viel het de respondent op dat de solidariteit tussen de gemeenten niet standhield toen het vuurwerkverbod ter sprake kwam – en dat terwijl de gemeenten het wél snel eens waren over een regio-breed carbidverbod. Voor de komende jaarwisseling blijft Rotterdam bij het vuurwerkverbod; Schiedam kent sinds 2 januari 2021 eveneens een vuurwerkverbod. Andere gemeenten twijfelen nog of zien af van een vuurwerkverbod. Tot slot was de respondent net als voorafgaande jaren ook nu weer geschokt door de mate van agressie tegen hulpverleners.

¹¹¹ Flakkee Nieuws (z.d.). [Rumoerige start van 2021 op Goeree-Overflakkee](#).

¹¹² Gemeente Schiedam (2021, 1 januari). [Minder vuurwerkoverlast, wel onrustig begin nieuw jaar](#).

¹¹³ Gemeente Rotterdam (2021, 7 januari). [Relatief rustige jaarwisseling](#).

¹¹⁴ Bron brandweermeldingen en ambulance-inzetten: Veiligheidsregio Haaglanden (2021, 1 januari). [Drukke jaarwisseling, minder incidenten](#). Bron vuurwerkslachtoffers: Valkenberg & Nijman (VeiligheidNL) (2021).

¹¹⁵ Oosterom, E. (2019, 23 september). [Streep door Vlaardingse traditie: geen vreugdevuren meer tijdens jaarwisseling](#). *Algemeen Dagblad*.

¹¹⁶ Hulster, D. de. (2020, 21 december). [Twee mannen opgepakt voor plaatsen vuurwerkbom bij stadhuis Vlaardingen](#). *Algemeen Dagblad*.

7 Incidenten, slachtoffers, schade en vuurwerk jaarwisseling 2020-2021

In dit hoofdstuk worden diverse feitelijke gegevens over de jaarwisseling 2020-2021 weergegeven: er worden grafieken en tabellen van incidenten, ongevallen, slachtoffers en particuliere schade, en van de inbeslagname van illegaal vuurwerk getoond. De voor deze grafieken en tabellen gebruikte informatie is afkomstig van de politie, Brandweer Nederland, het Openbaar Ministerie, VeiligheidNL en het Verbond van Verzekeraars. In hoofdstuk 8 worden deze cijfers verder toegelicht.

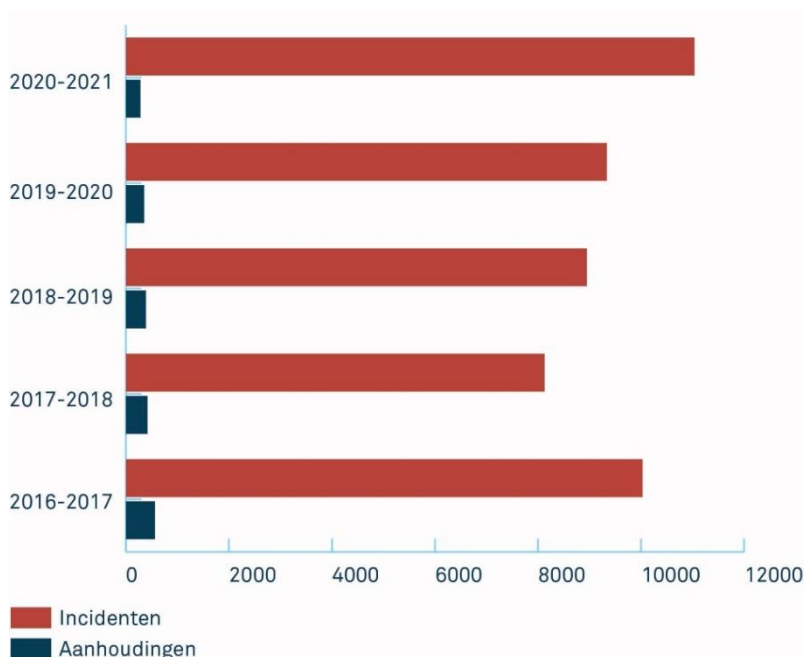
7.1 Incidenten

Hieronder staan vergelijkingen weergegeven van het totaal aantal politie-incidenten en aanhoudingen de afgelopen vijf jaarwisselingen, het aantal geregistreerde incidenten tijdens de afgelopen jaarwisseling in vergelijking met de afgelopen vier jaar, het aantal incidenten in de verschillende politieregio's de afgelopen vijf jaarwisselingen en het aantal incidenten met brandweerinzet de afgelopen vijf jaarwisselingen.

7.1.1 Politie-incidenten en aanhoudingen

In figuur 7.1 op de volgende pagina is het aantal incidenten en aanhoudingen tijdens jaarwisselingen in verschillende jaren af te lezen. Incidenten en aanhoudingen hebben hierbij betrekking op – volgens de politie gedefinieerde – specifiek oud en nieuw-gerelateerde incidenten: (zware) mishandeling / bedreiging, aantasting van de openbare orde, brand / ontploffing, hulpverlening aan instanties, overlast in de wijk, vernieling c.q. zaakbeschadiging en vuurwerk.

Tijdens de jaarwisseling van 2020-2021 was het aantal jaarwisselingsincidenten het hoogst van de afgelopen vijf jaar, namelijk 11.037 incidenten. Dit is een toename van 9 procent ten opzichte van het gemiddelde aantal van de vier jaar daarvoor. Het aantal aanhoudingen lag wel het laagst (282); dit is 26 procent lager dan het gemiddelde aantal van de voorgaande jaren.

Figuur 7.1 Totaal aantal incidenten en aanhoudingen in Nederland tijdens de jaarwisselingen 2016-2017 t/m 2020-2021¹¹⁷

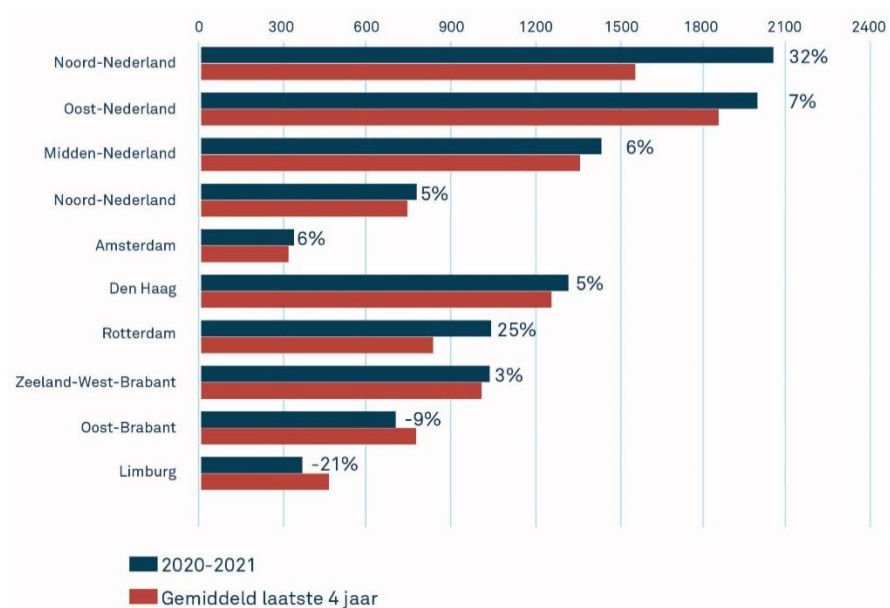
In tabel 7.1 zijn de verschillende typen incidenten weergegeven met het aantal geregistreerde incidenten hiervan in 2020-2021 ten opzichte van het gemiddelde van de laatste vier jaar en het percentuele verschil hier tussen. Wat opvalt, is dat er tijdens de jaarwisseling 2020-2021 beduidend minder zware mishandelingen / bedreigingen, aantasting van de openbare orde, hulpverlening aan instanties en vernielingen plaatsvonden, waar het aantal branden/ontploffingen, overlast in de wijk en vuurwerkincidenten juist hoger lag.

Tabel 7.1 Aantal geregistreerde incidenten in Nederland tijdens de jaarwisseling 2020-2021, het gemiddeld aantal per jaar tijdens de laatste vier jaar en toe- of afname in %¹¹⁸

Thema	Gemiddeld laatste 4 jaar	2020-2021	%
Zware mishandeling/ bedreiging	1.528	1.151	-24,7%
Aanstasting openbare orde	52	45	-13,5%
Brand/ontploffing	1.522	2.161	42,0%
Hulpverlening aan instanties	432	268	-38,0%
Overlast in de wijk	1.626	2.364	45,4%
Vernieling c.q. zaakbeschadiging	1.843	1.617	-12,3%
Vuurwerk	3.130	3.431	9,6%

¹¹⁷ Bron: Politie (2020; 2021).

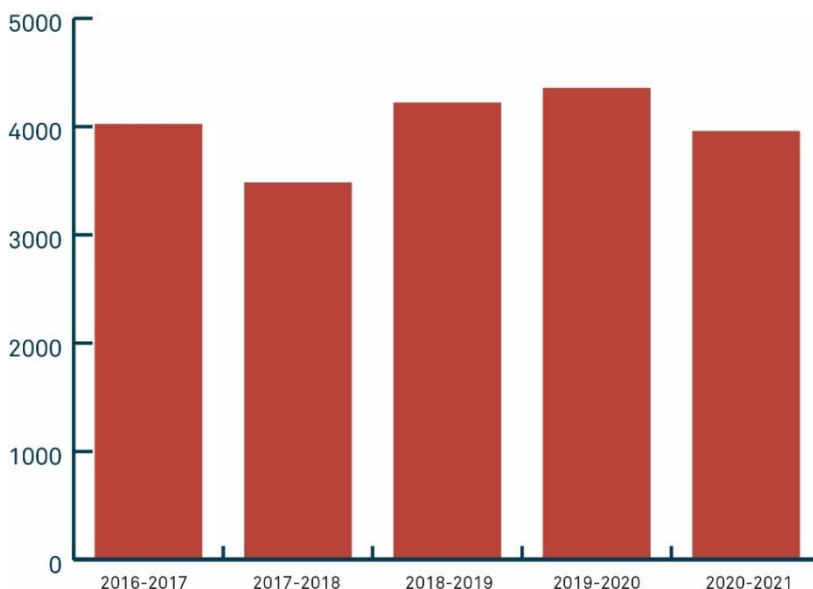
¹¹⁸ Bron: Politie (2021).

Figuur 7.2 Totaal aantal incidenten tijdens de jaarwisseling 2020-2021, het gemiddeld aantal incidenten per jaar tijdens de voorafgaande vier jaar en het verschil in % per regionale politie-eenheid¹¹⁹

In figuur 7.2 hierboven is het aantal incidenten tijdens de jaarwisseling van 2020-2021 per politie-eenheid weergegeven, evenals een vergelijking met het gemiddelde van de afgelopen vier jaar. Opvallend is dat het aantal incidenten vooral in Noord-Nederland en Rotterdam is toegenomen (een toename van respectievelijk 32 en 25 procent). Alleen in Limburg en in Oost-Brabant waren minder incidenten dan gemiddeld in de voorgaande jaren (een afname van respectievelijk 21 procent en 9 procent).

7.1.2 Incidenten met brandweerinzet

Figuur 7.3 Aantal incidenten in Nederland met brandweerinzet tijdens de jaarwisselingen 2016-2017 tot en met 2020-2021¹²⁰

¹¹⁹ Bron: Politie (2021).

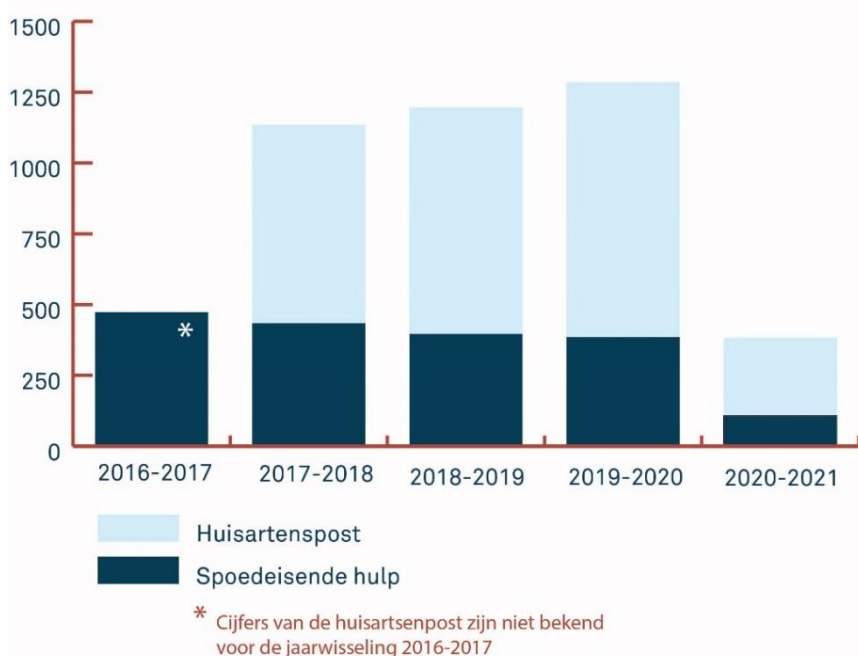
¹²⁰ Bron: Brandweer Nederland (2020; 2021).

In figuur 7.3 op de vorige pagina is het aantal incidenten waarbij een brandweerinzet plaatsvond over de jaarwisseling van de jaren 2016-2017 tot en met 2020-2021 afgebeeld. Het aantal inzetten ligt elk jaar rond de 4000, met 2017-2018 als uitzondering (3485). In 2020-2021 lag het aantal iets lager dan in 2019-2020: 3959 ten opzichte van 4358. In 2020-2021 was wel in achttien veiligheidsregio's sprake van een afname.

7.2 Vuurwerkslachtoffers en -schade

Hieronder volgen een grafiek met daarin een overzicht van het aantal vuurwerkslachtoffers op de huisartsenposten en de spoedeisende hulp de afgelopen vijf jaarwisselingen, een overzicht van het aantal vuurwerkslachtoffers per beschouwde veiligheidsregio en een overzicht van de particuliere schade van de laatste vijf jaarwisselingen.

7.2.1 Vuurwerkslachtoffers

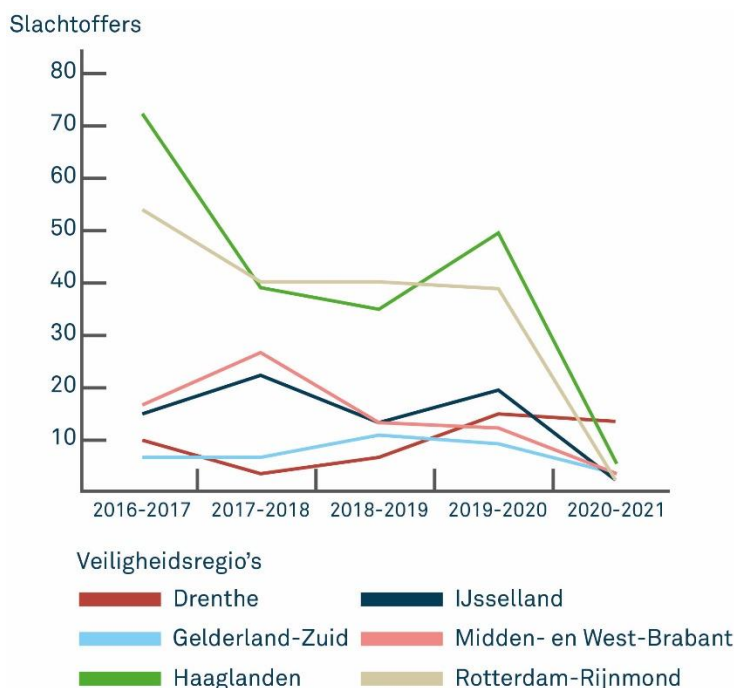
Figuur 7.4 Vuurwerkletsel in Nederland geregistreerd bij de spoedeisende hulp en huisartsenpost tijdens de jaarwisselingen 2016-2017 t/m 2020-2021¹²¹

In figuur 7.4 is het aantal vuurwerkslachtoffers die geregistreerd zijn bij de spoedeisende hulp en de huisartsenpost over de jaarwisselingen van 2016-2017 tot en met 2020-2021 weergegeven. Het totaal aantal vuurwerkslachtoffers is vastgesteld op basis van een inventarisatie bij alle 86 spoedeisende hulpafdelingen en bij 93 (van de 118) huisartsenposten, waarbij de personen zijn meegeteld die in een ziekenhuis of op een huisartsenpost werden behandeld voor vuurwerkletsel (Valkenberg & Nijman, 2021). Het aantal ligt in 2020-2021 beduidend lager dan in de jaren ervoor (circa 400 tegenover circa 1300 in 2019-2020).

In figuur 7.5 hieronder zijn de vuurwerkslachtoffers in de in dit rapport beschouwde veiligheidsregio's weergegeven over de jaren 2016-2017 tot en met 2020-2021. Hierbij valt

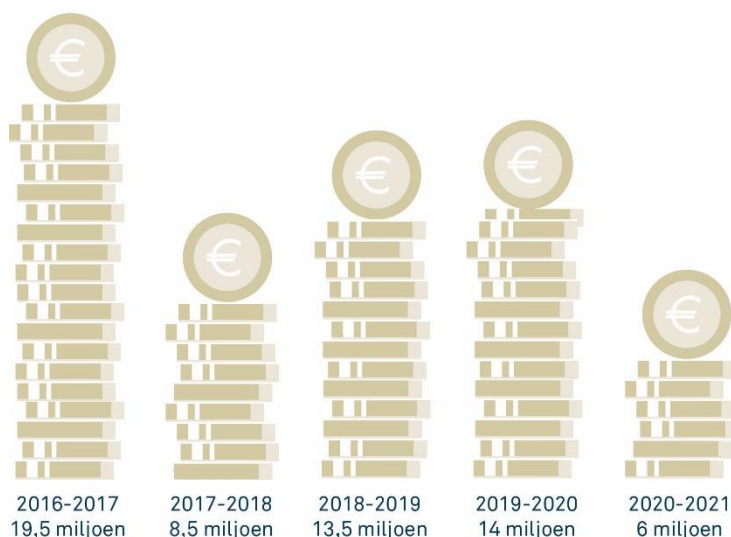
¹²¹ Bron: Valkenberg & Nijman (VeiligheidNL) (2021).

op dat het aantal in alle veiligheidsregio's is afgenomen, met een spectaculaire afname in Haaglanden (7 in 2020-2021 tegenover 50 in 2019-2020) en in Rotterdam-Rijnmond (13 tegenover 39). In de overige regio's lag het aantal dit jaar op 6 (Drenthe) en 3 (Gelderland-Zuid, IJsselland en Midden- en West-Brabant).

Figuur 7.5 Aantal vuurwerkslachtoffers op de spoedeisende hulp in zes veiligheidsregio's tijdens de jaarwisselingen 2016-2017 tot en met 2020-2021¹²²

7.2.2 Particuliere schade door vuurwerk

Figuur 7.6 Particuliere schade in euro's ontstaan tijdens de jaarwisselingen 2016-2017 t/m 2020-2021¹²³

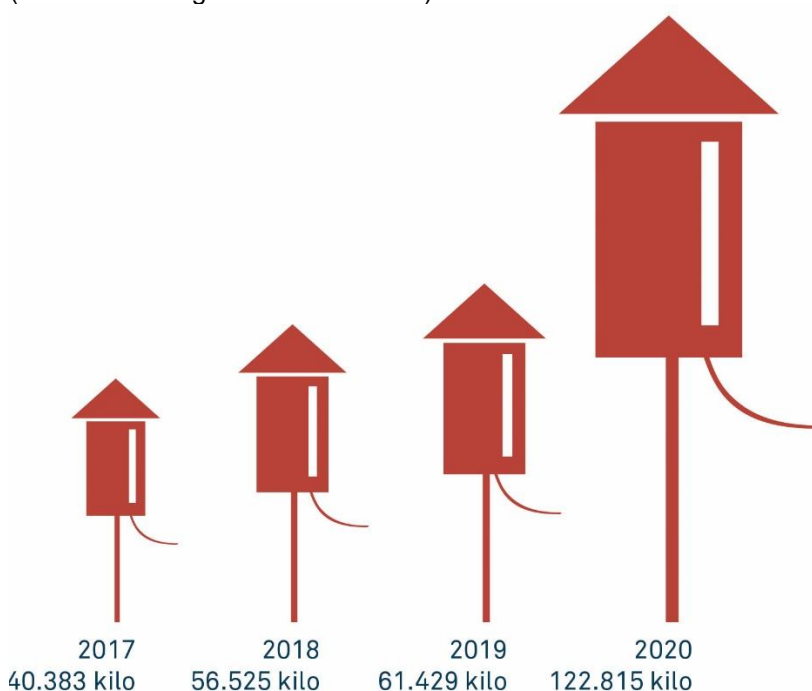
¹²² Bron: Valkenberg & Nijman (VeiligheidNL) (2021).

¹²³ Bron: Verbond van Verzekeraars (2021, 7 januari). [Schade jaarwisseling meer dan gehalveerd](#); Verbond van Verzekeraars (2020, 14 december). [Tips, vragen en antwoorden voor een veilige jaarwisseling](#).

Figuur 7.6 op de vorige pagina toont de particulier verzekerde schade aan woningen en auto's in euro's ontstaan tijdens de jaarwisselingen van de jaren 2016-2017 tot en met 2020-2021, zoals berekend door het Verbond van Verzekeraars. De schade tijdens de jaarwisseling 2020-2021 (6 miljoen) ligt 60 procent lager dan de schade van 2019-2020 (14 miljoen). De werkelijk verzekerde schade ligt overigens hoger, omdat medische kosten en claims op zakelijke verzekeringen niet worden meegeteld.

7.3 Vuurwerk

In figuur 7.7 is afgebeeld hoeveel illegaal vuurwerk in de jaren 2017 tot en met 2020 door het hele jaar heen in beslag is genomen. In 2020 is dit verdubbeld ten opzichte van 2019 (122.815 kilo tegenover 61.429 kilo).

* De cijfers hebben betrekking op al het illegale vuurwerk zoals omschreven in de Richtlijn voor Strafvordering Vuurwerkdelen (2020R001). Niet meegeteld is consumentenvuurwerk dat tijdelijk is verboden om het aantal vuurwerkslachtoffers te reduceren om daarmee de ziekenhuizen te ontlasten in de coronacrisis.

Figuur 7.7 Hoeveelheid in beslag genomen illegaal vuurwerk in de jaren 2017 t/m 2020 (hele jaar)¹²⁴

¹²⁴ Bron: Vuurwerkbarometer Openbaar Ministerie (2017; 2018; 2019; 2020).

8 Conclusie

Het doel van dit onderzoek was inzicht te geven in de regionale verschillen in de voorbereiding op, de organisatie van en activiteiten tijdens de jaarwisseling, de verschillende gebeurtenissen tijdens oud en nieuw en mogelijke lessen voor de toekomst. In dit hoofdstuk worden de conclusies weergegeven, onderverdeeld naar drie thema's: voorbereiding en samenwerking, veiligheidsrisico's en het verloop van de jaarwisseling. De lessen komen in hoofdstuk 9 aan bod.

8.1 Voorbereiding en samenwerking

- > Er kan worden gesteld dat alle onderzochte veiligheidsregio's en inliggende gemeenten (nog) meer inspanningen leverden dan gewoonlijk al werd gedaan in voorbereiding op de jaarwisseling. Men was extra alert vanwege het ongewisse verloop van de jaarwisseling met het oog op de coronamaatregelen en het vuurwerkverbod. In de verschillende regio's werd gewerkt met een multidisciplinair voorbereidingsteam, planningsstaf en/of een preparatief ROT – in een deel van de regio's was dit al gebruikelijk, maar in een aantal was het nieuw dat met een dergelijk team werd gewerkt of er een ROT bijkwam.
- > Er was sprake van regionale verschillen, veroorzaakt door de verschillende aard van de regio's, en daarmee ook van verschillende ervaringen met de jaarwisseling. Zo kennen de veiligheidsregio's Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond vanwege de grootstedelijke aard roerige tradities rondom de jaarwisseling en vinden in het westelijk deel van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en in delen van Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant jaarlijks onlusten plaats. Dit maakt dat deze regio's van zichzelf al een uitgebreidere voorbereiding kenden dan een veiligheidsregio als Drenthe.
- > De samenwerking werd meer multidisciplinair aangepakt dan gewoonlijk. Er was veel afstemming tussen de verschillende hulpdiensten middels de voorbereidingsteams / ROT's, maar ook tussen de veiligheidsregio en de inliggende gemeenten, en met de SGB. Zo nam in Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant voor het eerst een AC-SGB deel aan het ROT en in Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond sloten een AC Scheepvaartzorg en een afgevaardigde van de omgevingsdienst aan bij de planningsstaf.
- > In de meeste veiligheidsregio's werden extra operationele voorbereidingen getroffen voor de jaarwisseling. De politie-inzet was groter en er stonden meer ambulances en brandweerwagens paraat dan gewoonlijk bij de jaarwisseling.

8.2 Veiligheidsrisico's

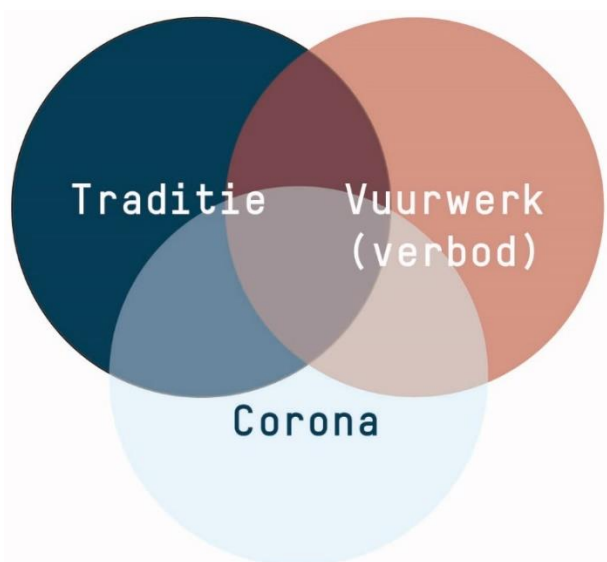
- > In de verschillende regio's werden overeenkomstige risico's gezien en prioriteiten bepaald. Het ging om dezelfde risico's als andere jaren, aangevuld met specifieke risico's veroorzaakt door corona en het vuurwerkverbod, zoals het massaal niet naleven van de coronamaatregelen of van het vuurwerkverbod. Sommige veiligheidsregio's zagen nog risico's specifiek voor de eigen regio, zoals in Rotterdam-Rijnmond waar de effecten van de Brexit de jaarwisseling mogelijk zouden kunnen beïnvloeden.
- > In alle beschouwde veiligheidsregio's werd de landelijke prioritering aangehouden, soms in iets andere bewoordingen en soms aangevuld met een vijfde prioriteit, maar de strekking was overal: de veiligheid van hulpverleners en burgers staat voorop, net als het waarborgen van de openbare orde. Daarna volgden pas de handhaving van de coronamaatregelen en het vuurwerkverbod.
- > Er werd veelal met scenario's en draaiboeken gewerkt om in te spelen op de mogelijke risico's.

8.3 Verloop van de jaarwisseling

- > Over het verloop van de jaarwisseling zijn de gesproken respondenten over het algemeen eensgezind: de jaarwisseling is niet uit de hand gelopen en op verschillende plekken was het rustiger dan normaal. Werkelijk rustig was het echter ook niet, zeker niet als wordt stilgestaan bij de hoeveelheid tijd en energie die er in de voorbereiding gestoken zijn en de hoeveelheid mensen die paraat stonden – en dat terwijl er niet alleen een lockdown was, maar ook een vuurwerkverbod.
- > De respondenten gaven allemaal aan erg tevreden te zijn over de voorbereiding en de wijze waarop deze heeft bijgedragen aan een gecontroleerd verloop van de jaarwisseling. De multidisciplinaire samenwerking en kortere lijnen met de politie zijn goed bevallen en hebben geholpen de informatiepositie van de veiligheidsregio te versterken.

9 Overkoepelende beschouwingen

Rond de jaarwisseling 2020-2021 is bij het veiligheidsmanagement doortastend en verstandig opgetreden door de overheid. Er werd een logische strategische koers gevolgd waarbij werd ingespeeld op de bijzondere kenmerken van deze jaarwisseling. De basis van de getoonde professionaliteit werd met name gelegd op de niveaus daaronder, dus op beleidsniveau en in het operationele proces. Het viel op dat daarbij werd teruggegrepen op werkwijzen en routines die in ruim tien jaar tijd zijn opgebouwd bij de aanpak van de jaarwisseling. Dat stellen we in paragraaf 9.1 kort aan de orde. Paragraaf 9.2 beschrijft hoe wij, op basis van interviews, aan de vooravond van de jaarwisseling vooruitblikten op de jaarwisseling. Het was onzeker hoe ze zou verlopen en de kans op collectief geweld (op verschillende plaatsen tegelijkertijd) werd plausibel geacht, al hadden gelouterde professionals oog voor risico-dempende factoren. In paragraaf 9.3 wordt teruggeblikt op de jaarwisseling. De opluchting was groot, want druk op de gezondheidszorg én grote ongeregelde heden bleven achterwege. Toch was het ook tijdens deze jaarwisseling niet écht rustig. Dat neemt niet weg dat deze jaarwisseling veel ‘kalmer’ is verlopen dan vijf of tien jaar geleden voorstelbaar leek. In paragraaf 9.4 staan enkele aanbevelingen geformuleerd voor het optreden bij de komende jaarwisselingen.

Figuur 9.1 De drie thema's – traditie, vuurwerk(verbod) en de coronapandemie – die bij de jaarwisseling van 2020-2021 zijn samengekomen

9.1 Sinds 2007: vooruitgang bij de aanpak van de jaarwisseling

In 2007 publiceren de Politieacademie en het COT in 2007 een overzichtsstudie naar het verloop van de jaarwisseling, met zowel aandacht voor het geweld als voor het overheidsoptreden (zie hoofdstuk 1). In de twee jaren daarna analyseren ze de jaarwisselingen en in 2008 brengt de commissie Overlast Jaarwisselingen een rapport uit. De belangrijkste les van die commissie is even simpel als belangrijk: “Beschouw de jaarwisseling als een grootschalig evenement met ernstige risico’s voor de openbare orde.” De rapporten krijgen veel aandacht in het lokaal bestuur en bij hulpdiensten en geven mede richting aan hun optreden bij de jaarwisseling. Omgekeerd geven de studies inzichten en lessen weer vanuit de praktijk. De consequentie is dat meer en meer gemeenten de aanpak van de jaarwisseling naar een hoger niveau tillen. Dit komt mede door de sturing vanaf het regionale niveau – in die tijd nog vooral de (commissies van) regionale colleges van de politieregio’s. Bovendien groeit juist in deze periode het gemeentelijke veiligheidsbeleid uit van een staffunctie rondom de burgemeester naar een voldragen onderdeel van het lokaal bestuur. Vooral in middelgrote en grote gemeenten ontstaan veiligheidsafdelingen en wordt veiligheid een van de dragers van het lokaal bestuur (Tops, Van Duin, Van Os & Zouridis, 2010). Ook in kleine(re) gemeenten krijgt veiligheid langzaamaan een meer centrale positie door interne contacten met burgemeester, juristen en handhavers en in het externe netwerk met politie en jongerenwerkers.

Kortom, twee lijnen komen rond 2010 samen, namelijk het besef dat rondom de jaarwisseling op het veiligheidsdossier dient te worden gepresteerd en de opbouw van een veiligheidsnetwerk dat daartoe in staat is. Via verschillende wegen wordt het overheidsoptreden verbeterd. Het past bij de volwassenheid van het lokale veiligheidsbeleid dat wordt gezocht naar maatwerk. Vijf lessen worden tussen 2010 en 2017 in de praktijk gebracht, al bestaan er uiteraard verschillen tussen gemeenten en regio’s (Van der Torre, Van Valkenhoef, Esman & Greven, 2017). Op hoofdlijnen gaat het om het volgende:

1. Het terugdringen van ernstige ordeverstoringen bij de jaarwisseling vergt een meerjarenperspectief. Weinig is zo funest als plotselinge hardheid na jarenlang gedogen (zero tolerance) en/of onverwachte beleidswijzigingen die louter worden afgekondigd, zonder dat is gebouwd aan een lokaal draagvlak.
2. De jaarwisseling vergt een multidisciplinaire aanpak. Dit vraagt (zonder te overdrijven) om afstemming tussen bestuur, politie, justitie, brandweer en gemeentelijke diensten, zoals milieu, vergunningen, gemeentewerken of stadsbeheer en jeugd en welzijn, inclusief de inzet van jongerenwerkers.
3. De overheid krijgt invloed op de jaarwisseling als ze een factor wordt binnen sociale systemen, zoals wijken, dorpen en groepen. Dit vergt communicatie en invloedsuitoefening op straatniveau – het hele jaar door en gericht (op hotspots) in de aanloop naar de jaarwisseling.
4. De jaarwisseling is een riant gelegenheidsstructuur voor geweld en ongeregelde heden. Het is daarom belangrijk en logisch dat lokaal gelegenheidsbeperkende maatregelen worden getroffen, onder meer fysiek (het weghalen van mogelijke doelwitten), met cameratoezicht en door notoire ordeverstoorders gericht te benaderen.
5. De jaarwisseling is een lokale risico-gebeurtenis die tegelijkertijd plaatsheeft in het gehele land. Deze ‘lokale massaliteit’ vraagt om een gedeeltelijk bovenlokale aanpak, waaronder regionale en landelijke bestuurlijke afstemming en beleidskaders die richting geven aan de besluitvorming in lokale driehoeken.

In 2017 wordt geconcludeerd dat de handel en het afsteken van zwaar illegaal knalvuurwerk op een hoog niveau ligt. Hier komt bij dat er veiligheidsrisico's en gezondheidsrisico's schuilen in gevaarlijk (legaal) consumentenvuurwerk, namelijk vuurpijlen en knalvuurwerk. Dit resulteert in twee lessen voor de aanpak waarvoor geen beleids- of wetswijziging nodig is en in een verdergaand OVV-advies:

- > Prioriteit voor het vervolgen en opsporen van de smokkel en handel in illegaal vuurwerk. De OVV raadt aan om dit meerjarig vol te houden.
- > De OVV dringt er bij burgemeesters op aan om de viering van de jaarwisseling een meer georganiseerd karakter te geven. Daartoe kunnen gemeenten burgers stimuleren en ondersteunen bij het organiseren van activiteiten, waaronder professionele vuurwerkshows.

De belangrijkste aanbeveling in het OOV-rapport (p. 9) dringt aan op een stevige verandering: "Verbied vuurwerk dat in de praktijk de grootste inbreuk maakt op de veiligheid doordat het zorgt voor letsel (vuurpijlen) en overlast (knalvuurwerk)."

9.2 Aan de vooravond van de coronajaarwisseling: onzekerheid

9.2.1 Een coronajaarwisseling

Aan de vooravond van de 'coronajaarwisseling' valt op dat het bijna algehele vuurwerkverbod (alleen zogenoemd F1-vuurwerk, zoals sterretjes, is nog toegestaan) niet geleidelijk tot stand komt, maar plotseling. Het hoofdargument is niet gericht op de openbare orde, maar op de gezondheidszorg: een toestroom van extra patiënten naar de zwaarbelaste (eerste hulp)posten van) ziekenhuizen moet worden voorkomen. Voorts bestaat publieke onvrede over vergaande en aanhoudende corona-maatregelen. De verveling en beperkingen (werk, onderwijs, horeca en reizen) die daaruit voortkomen, brengen jongeren en jongvolwassenen op sociale media én op straat bij elkaar. Het zijn deelverklaringen voor de meerdaagse ongeregelde heden in augustus 2020, met name in Den Haag en Utrecht (Van der Torre & Jongepier, 2020). Hier komt bij dat een dempend effect uit kan gaan van georganiseerde feesten of activiteiten, maar het is in de maanden voor de jaarwisseling onduidelijk in welke mate dit nog mogelijk is vanwege het corona-beleid. Kort voor de jaarwisseling zet een aangescherpte lockdown hier definitief een streep door. Deze opstelsom van factoren leidt tot een relatief sterk geloof onder bestuurders en professionals in worstcase scenario's, met ongeregelde heden op verschillende plekken in het land. Nog voor de jaarwisseling schreef Menno van Duin een blog over de aanstaande jaarwisseling: "De jaarwisseling 2020-2021: wie het weet mag het zeggen...". Hij concludeerde dat het alle kanten op kan gaan: tegenover doemscenario's konden evenzogoed dempende effecten en gunstiger verwachtingen worden geplaatst. De tekst in deze paragraaf is sterk op dit blog gebaseerd.¹²⁵

Het is bij voorbaat duidelijk dat de komende jaarwisseling om verschillende redenen er een zal zijn om nooit te vergeten. De jaarwisseling 2020-2021 is boven alles een coronajaarwisseling. Het gaat meer om volksgezondheid dan om vuurwerk, vuur en geweld. De jaarwisseling heeft plaats tijdens de coronacrisis en gedurende een periode van strenge lockdown. De combinatie van een zware lockdown, een al tien maanden durende

¹²⁵ Formuleren waaruit blijkt dat het blog voor 31 december zijn geschreven, zijn bewust blijven staan.

coronacrisis (met de daarbij behorende forse beperkingen) en een streng vuurwerkverbod geeft een cocktail die op zijn minst potentieel explosief is: richting en tijdens de jaarwisseling.

9.2.2 Scenario's

Worstcase scenario

Belangrijke ingrediënten voor een hectisch jaareinde zijn een gegeven, zo concluderen respondenten eind 2020. Voeg daarbij dat er al wekenlang fors geknald wordt in grote delen van het land, de illegale vuurwerkverkoop (zeer waarschijnlijk) groter is dan ooit en er al snel een run ontstond op carbid en melkbussen. Veelvuldig spreken personen (die wij interviewen) over het ventiel dat eindelijk open zou moeten. Grote groepen jongeren die al flink gefrustreerd zijn, omdat hen dit jaar al zoveel is ontnomen (evenementen, uitgaansmogelijkheden, ruime mogelijkheden om elkaar te ontmoeten, studie en bijbaan), zullen de kans grijpen om tenminste nog één keer los te gaan. De jaarwisseling biedt immers al vele jaren een ideale kansenstructuur om vaak straffeloos regels te overtreden. Eerdere ongeregelde jaren in 2020 in onder meer Den Haag, Utrecht, Arnhem en Urk zijn een voorbode voor wat er met de jaarwisseling mis kan gaan.

Minder explosief dan verwacht

Toch is er naast worstcase scenario's met allerlei snel op-poppende overlast en geweld zeker een veel rustiger scenario denkbaar. De hoeveelheden vuurwerk zijn dit jaar vele malen beperkter dan andere jaren. Het illegale vuurwerk is al geruime tijd een doelwit van politie en justitie (opsporing) en er wordt al enkele weken op straat op gereageerd. Een aanzienlijk deel van de samenleving accepteert de strenge regels die voor de laatste weken van dit jaar en de eerste weken van 2021 zijn opgelegd vanwege de coronacrisis. Deze categorie bestaat niet alleen uit ouderen en er is een reële verwachting dat de onrust juist ook door een zekere mate van sociale controle dit jaar misschien juist wel beperkter kan blijven. De angst is dat de mogelijk resterende flink kleinere groep ordeverstoorers wel voor juist heftiger geweld zorgt (onder andere selectieve vernielingen, bijvoorbeeld van politiebureaus).

Enige zekerheid is de onzekerheid

Feitelijk is onzekerheid over hoe het straks precies zal gaan bij de jaarwisseling nog wel de grootste zekerheid. Deze onzekerheid is mede zo groot, omdat groepen die mogelijk problemen zouden willen of kunnen maken, steeds beter in staat blijken onder de radar te blijven. Snelle informatiedeling tussen bepaalde (groepen) jongeren geeft meer mogelijkheden voor plotselinge problemen. Informatieverzameling is lastig voor de politie. Ook jongerenwerkers en anderen, die vaker contact hebben met jongeren, staan door de coronacrisis qua informatiepositie behoorlijk droog. Ook de afwezigheid van evenementen en andere georganiseerde bijeenkomsten maakt het lastiger te voorspellen of, en waar, zich mogelijk problemen manifesteren. Natuurlijk zullen bekende hotspots ook dit jaar het decor zijn en zullen hotshots van zich laten horen.

Wie vindt dat de overheid veel meer evenementen zou moeten organiseren, mag van onze respondenten uitleggen hoe dat zou moeten, met de lockdown, met veel ondernemers die niets mogen (en de overheid dan zelf wel?) en met hulpdiensten en gemeenten die al op hun tandvlees lopen. Er wordt wel het een en ander online georganiseerd, maar dat zal de echte ordeverstoorers niet achter de computer brengen. Wie een feest van de overheid 'leuk' vindt, is meestal geen notoire ordeverstoorer. Wie zich wil misdragen gaat nu eenmaal ook liever niet met zijn ouders op ski- of zomervakantie.

9.3 Achteraf bezien: veerkracht, vooruitgang en opluchting

Deze paragraaf blikt terug op de jaarwisseling 2020-2021. In de voorbereiding werden bestaande werkwijzen en routines benut, maar werd ook ingespeeld op bijzondere aspecten van deze jaarwisseling. De cijfers laten zien dat de jaarwisseling gunstiger is verlopen dan werd gedacht of gevreesd.

9.3.1 Voorbereiding en inzet: professionele routines en bijzonderheden

De basis op orde

Het is niet zo dat, als gevolg van de coronacrisis, de voorbereidingen voor de jaarwisseling erbij zijn ingeschoten. Wij hebben – op basis van de gesprekken in de zes regio's – gemerkt dat er door politie, gemeente, brandweer en veiligheidsregio veel inspanningen zijn geleverd om deze jaarwisseling goed te laten verlopen. De planning van deze voorbereidingen en de te treffen maatregelen behoeften in veel opzichten niet opeens dit jaar te worden bedacht. Bij alle gemeenten, politie-eenheden (en -districten) en veiligheidsregio's liggen beleidskaders, draaiboeken en plannen klaar die in de loop der jaren zijn benut en zijn aangepast. In de kern stelden we vast dat de 'basis op orde' is bij de multidisciplinaire aanpak van de jaarwisseling. Dit had het grote voordeel dat aan 'het reguliere' relatief weinig aandacht behoefde te worden geschonken, waardoor tijd en energie konden worden besteed aan de bijzondere kenmerken van de corona-jaarwisseling. Door het hele land heen werd – met inachtneming van maatwerk vanwege lokale omstandigheden – gebruikgemaakt van de volgende basiselementen in de aanpak:

- > De 'slag' om de jaarwisseling wordt niet gemaakt (gewonnen) op 31 december, maar in de maanden en weken die daaraan vooraf gaan.
- > Vergunningaanvragen (voor carbidschieten, vreugdevuren of evenementen) dienen op tijd te worden ingediend, zodat voorwaarden kunnen worden besproken, met name wat betreft de verantwoordelijkheden van de aanvrager.
- > Politie, gemeentelijke toezichthouders (boa's) en jongerenwerkers gaan – deels bijgestaan door burgers, zoals buurtpreventie of buurtvaders – al ruim op tijd de straat op, gericht op hotspots en lastige groepen. Gekende ordeverstoorders worden persoonlijk benaderd, in een gesprek en/of door middel van een brief, zo weten we uit gesprekken met de politie. Op verschillende potentiële rel-locaties – onder meer Kanaleneiland en in Amsterdam-Noord – zijn burgers (extra) gemotiveerd om de politie en jongerenwerkers daarbij te helpen. Ze wensen geen rellen of willen dat niet nog een keer meemaken (Kanaleneiland). Deze proactieve en preventieve inzet krijgt een impuls doordat het gevoel bestaat dat de kans op ongeregelde heden aanzienlijk is.
- > Op probleemlocaties in de grote stad, en in kleinere plaatsen waar groepen zelf wensen te bepalen wat wel en niet is toegestaan, gaat communicatie ook gepaard met handhaving. Zeker op plekken waar jongeren gewend zijn de gang van zaken op straat naar hun hand te zetten en/of waar ze steun voelen van volwassenen, hebben boa's en politiemensen veel werk in aanloop naar de jaarwisseling. Er zijn steeds weer overtredingen van het vuurwerkverbod en/of van coronaregels. Telkens dient te worden gekozen voor een communicatieve of repressieve interventie, al zijn combinaties mogelijk. Een wijkagent verzuchtte op Instagram dat hij meer steun van ouders op prijs zou stellen bij zijn pogingen om de rust te bewaren en te herstellen (zie het onderstaande kader). Het hoge niveau van overlast en overtredingen was op hotspots een zware werklast voor de politie. De forse toename van de overlastregistraties onderstreept dit; zie paragraaf 9.3.2.

Een wijkagent te Katwijk, zaterdag 19 december, op Instagram¹²⁶

"Mijn dienst zit erop. En ja, zucht... Het grootste gedeelte van mijn tijd ben ik bezig geweest met overlast(meldingen) in het centrum van #Katwijk. Kinderen van 13, 14, 15, 16 en soms iets ouder, die door het centrum fietsen, rennen of doelloos rondhangen. Gewapend met (zwaar) vuurwerk, alcohol en een grote mond. Ouders bellen levert vaak alleen maar onbegrip op want ja, Corona en ze kunnen al niks. Dat ze de bewoners in het centrum tot wanhoop drijven doet er dan blijkbaar niet toe. Vanavond na een constatering van een grote groep van 20/30 jongeren in het centrum met veel overlast een paar ventjes staande. Gelijk telefonisch contact met één van de vaders. Die hing serieus de telefoon op terwijl ik aan het vertellen was over het gedrag van zijn zoon (14). Serieus!? Beste ouders, ik vind het NIET normaal. Ook niet tijdens deze Corona tijd. Dat jongeren elkaar willen zien snap ik. Dat het voor hen moeilijk is om zich serieus aan al die regeltjes te houden snap ik ook. Dat we vroeger ook allemaal wel eens iets hebben gedaan snap ik. Maar dat jongeren nu al wekenlang de boel van eieren maken en ouders hun schouders ophalen snap ik NIET!!! Morgen weer een nachtdienst. Kijk er nu al naar uit. Ik ga er vanuit dat ik uw kind niet tegenkom in het centrum....

Ps. Niet zeuren als we niets doen aan uw aangifte, hardrijden door de straat, de inbraak in uw schuur, de buurman die zijn muziek hard heeft staan enz. Ik ben simpelweg te druk met het opvoeden van uw kinderen."

- > Gelegenheidsbeperkende maatregelen, zoals het verwijderen of afschermen van objecten die het mikpunt kunnen worden van vernieling (met vuurwerk).
- > Er worden beleidskaders op regionaal niveau opgesteld over (handhaving van) coronamaatregelen en van het vuurwerkverbod en over carbidschieten. Uiteindelijk bepaalt de lokale driehoek wat op het niveau van één of enkele gemeenten de beste gang van zaken is (lokaal maatwerk).

Los van corona: prioriteit voor de aanpak van illegaal vuurwerk in 2020

De jaarwisseling zou, ook zonder corona, waarschijnlijk een bijzonder of nieuw element hebben gekregen, namelijk een (gedeeltelijk) vuurwerkverbod. Dat zat althans in de pijplijn. In het Veiligheidsberaad werd al – voor het uiteindelijk ingestelde (eenmalige?) verbod – gesproken over een vuurwerkverbod. Eén optie was het advies uit het OVV-rapport, dus geen knalvuurwerk en geen pijlen. Als dit zou worden ingevoerd, was een randvoorwaarde dat politie en justitie dan het illegale vuurwerk moesten aanpakken. Daartoe is een landelijke Taskforce Vuurwerk (TV) ingericht. Het Functioneel Parket participeert in het TV. Er werd door de politie intelligence verzameld en geanalyseerd, er werden afspraken gemaakt – vanuit de landelijke portefeuille milieu – met de eenheden (met alle hoofden operatiën) om in te grijpen bij handel in illegaal vuurwerk en daartoe opsporingsinspanningen te leveren. Dit werd begin 2020 in gang gezet, dus ver voor de corona-uitbraak. De handhaving kreeg langs twee sporen gestalte.

- > In de eerste plaats de aanpak van criminele netwerken die illegaal vuurwerk smokkelen en verhandelen. Het gaat vaak om netwerken die bij de handel in illegaal vuurwerk de infrastructuur benutten die is opgebouwd door internationale hennepcriminelen (onder meer geronselde chauffeurs of dekmantelbedrijven in de logistieke sector). Op de heenweg wordt hennep gesmokkeld en op de terugweg (onder andere) illegaal vuurwerk. Dit kreeg (meer) prioriteit bij opsporing.
- > In de tweede plaats wordt de handhaving gericht op mensen die over de grens illegaal vuurwerk kopen en vervolgens invoeren. Dit is vaak niet zozeer gericht op criminele winst, maar eerder op eigen gebruik. Het gaat deels om nette burgers met een voorliefde voor illegaal vuurwerk. Er worden steekproefsgewijs grenscontroles uitgevoerd die zijn

¹²⁶ Bron: <https://www.instagram.com/p/CI9l24rBmOG/?igshid=8p8m7drrsgff>.

bedoeld om deze vuurwerkimport te ontmoedigen.

Er is langs deze lijnen slagkracht ontwikkeld. Er werd 123.000 kilo illegaal vuurwerk in beslag genomen. Dat is een verdubbeling ten opzichte van het aantal inbeslaggenomen vuurwerk van rond de jaarwisseling van 2019-2020 (zie figuur 7.7). In september werd al 50.000 kilo ontdekt, net over de Duitse grens.

Inzoomen op bijzonderheden vanwege corona

Het meest bijzondere aan de jaarwisseling 2020-2021 is dat – in de interdepartementale werkgroep, in het Veiligheidsberaad en op regionaal niveau – veel is gesproken over de vraag wat in de kern de aard van de jaarwisseling is. Corona is daarbij heel wat anders dan vuurwerk. Uiteindelijk werd duidelijk dat het coronavraagstuk leidend zou zijn: “We zitten niet in een vuurwerkdebat, maar in een coronadebat. Mensen zitten op de verkeerde pagina heel vaak”, zo stelde een respondent van de politie. Sterker, het vuurwerkverbod valt volledig in het teken te plaatsen van het coronabeleid, omdat het beoogde om de druk op huisartsen, op de spoedeisende eerste hulp en op ziekenhuizen te reduceren.

Evenementen worden weliswaar gezien als een preventief middel, maar kregen telkens weer te maken met corona-beperkingen. Discussies over evenementen resulteerden “(...) in coronatijden in een scherp debat,” aldus een politierespondent. Het punt van rechtvaardigheid speelde steeds een rol. Als de horeca gesloten is en theaterbezoek en andere evenementen verboden zijn, hoe valt een jaarwisselingsfeest of -evenement (van de overheid) dan nog uit te leggen? De aanscherpingen van het coronabeleid in december (sinds 15 december moesten voor het eerst ook niet-essentiële winkels en openbaar toegankelijke gelegenheden sluiten en thuis mochten nog maar twee bezoekers ontvangen worden) zetten uiteindelijk een streep door alle evenementen. De definitie van een succesvolle of acceptabele jaarwisseling verschoof daarmee, ook vanuit politieperspectief. Het kerndoel was het (zoveel mogelijk) voorkomen van de verspreiding van corona en het minimaliseren van de druk op de gezondheidszorg. De jaarwisseling was daarmee “een corona-geframed event geworden,” zoals een respondent van de politie aangaf. Tegelijkertijd – zo constateerden we in paragraaf 9.2 – werd het risico op nieuwe ongeregelheden tijdens de jaarwisseling als hoog of plausibel ingeschat, zowel door professionals als door journalisten. De ongeregelheden in de zomer en na afkondiging van het vuurwerkverbod werden gezien als opmaat tot een jaarwisseling met collectief geweld op verschillende plaatsen tegelijkertijd.

De nadruk op volksgezondheid, het vuurwerkdebat en de kans op ongeregelheden gaven de voorbereiding op de jaarwisseling ook bijzondere kenmerken:

- > Het vuurwerkverbod en de geldende coronamaatregelen werden vanuit de overheid gecommuniceerd. Dit wordt ter hand genomen vanuit Den Haag (autoriteiten en politiechefs) en door burgemeesters. Via de media en – wat burgemeesters betreft – via (corona)nieuwsbrieven of in korte filmpjes. Toch was vooral de directe communicatie door professionals (onder andere vergunningverleners, jongerenwerkers en politiemensen, zoals wijkagenten) belangrijk. Bij vergunningverlening speelde vooral het carbidschieten een rol (zie het volgende punt). Zoals altijd werd de communicatie met ouders, jongeren en jongvolwassenen met name aangehaald op locaties en richting groepen met een verhoogd risico op (vuurwerk)geweld. In de media kozen autoriteiten soms voor een ‘law and order’ boodschap. Professionals op straat weten dat dit niet

werkt, omdat het eerder aankomt op overreden en zo nodig geloofwaardig waarschuwen, dan op afschrikken.

- > De coronacrisis zette een streep door het vuurwerk en vervolgens resulteerde het vuurwerkverbod in een discussie over carbid schieten. Een categorie burgemeesters steunde (handhaving van) het vuurwerkverbod, maar vond dat carbid moest worden toegestaan. Daar moesten 'Den Haag' en de veiligheidsregio's van afblijven, om de situatie niet onnodig op scherp te zetten. De bestuurlijke druk werd daarbij soms flink opgevoerd richting lokale of regionale politiechefs. Vanuit het – bij deze jaarwisseling dominante – gezondheidsperspectief werd hier tegenin gebracht dat carbid schieten leidt tot groepsvorming en daarmee tot een risico op besmetting. De discussie liep hoog op, maar een tussenweg – op nationaal niveau afgestemd tussen politie en VNG – bood uitkomst. Die luidde dat vergunningen voor carbid schieten die al lang en breed waren ingediend (door ervaren organisatoren) werden verleend, met enkele aanvullende voorwaarden (onder andere over afstand houden). Het grote voordeel van deze vergunning-aanvragers was dat ze zich in het verleden betrouwbare partijen hadden getoond, met verstand van carbid schieten. Er werden vergunningsvoorwaarden opgenomen omtrent veiligheids- en coronamaatregelen. Vergunningaanvragen die later werden ingediend, na het vuurwerkbesluit, werden niet gehonoreerd. Op lokaal niveau werd (bijna overal) op deze manier gewerkt, zodat er geen grote toename was van vergund carbid schieten. Ook nam een categorie gemeenten in de APV op dat carbid schieten verboden is in de bebouwde kom, hetgeen (ook) handhaving door boa's mogelijk maakte. Aanvankelijk leken groepen in grote steden vuurwerk in te ruilen voor carbid. Het lijkt er echter op dat velen ontdekten dat carbid schieten know how vergt en vraagt om een grote open ruimte. In een reportage concludeerde een Rijswijkse vuurwerkhandelaar, op werkbezoek bij carbid schietters, dat carbid geen optie was in de stad.¹²⁷ Er is in stedelijke omgeving dan ook weinig carbid geschoten.
- > Het strikte coronabeleid zette een streep door groepsbijeenkomsten en dus door evenementen. Het stimuleerde frontlijnambtenaren onder meer om online de nodige activiteiten te organiseren, zoals gaming in toernooivorm. Dit was in veel gevallen improviseren. Het onderstreepte dat het belangrijk is dat er ook digitale contacten worden opgebouwd en benut.
- > Het is gebruikelijk dat frontlijnprofessionals en burgers (onder andere buurtpreventie of buurtvaders) in de aanloop naar de jaarwisseling de straat op gaan, met bijzondere aandacht voor hotspots en lastige groepen. De motivatie hiertoe werd dit jaar versterkt door meerdaagse ongeregelde heden in de afgelopen zomer (met name in Den Haag en Utrecht) en door ongeregelde heden in de aanloop naar de jaarwisseling, na het bekend maken van het vuurwerkverbod (met name in Arnhem, Roosendaal en Urk). Naast politiemensen en gemeenteambtenaren met een veiligheidstaak wilden ook bewoners en jongerenwerkers (herhaling van) ongeregelde heden per se voorkomen. Jongerenwerkers nieuwe stijl toonden zich – eens te meer – een nuttige partner van politie en gemeente.
- > Het politietoetreden werd afgestemd op de bijzondere prioriteiten. Tijdens de jaarwisseling was de volgorde daarbij: 1) de veiligheid van politie en andere hulpdiensten, want die moeten hun werk kunnen doen; 2) ernstige ordeverstoringen, zoals collectief geweld, en misstanden met illegaal vuurwerk; 3) het handhaven van corona-maatregelen en 4) het handhaven van het verbod op consumentenvuurwerk. Een dergelijke gelaagde prioriteitenstelling vergde continu inschattingen van de politie over het verloop van de jaarwisseling, zowel lokaal als bovenlokaal. De landelijke politie-

¹²⁷ Zie: <https://www.youtube.com/watch?v=ftwBCDVBKqY>.

inzet werd fors opgehoogd, onder andere met vier ME-pelotons, waaronder één peloton van de Koninklijke Marchaussee. Op sommige plaatsen werd de politie-inzet stevig opgehoogd of zelfs (bijna) verdubbeld (onder andere in Amsterdam), terwijl dit op andere plaatsen niet nodig was vanwege een gunstiger risicoschatting of juist omdat de risico's ook in voorgaande jaren al hoog werden ingeschat. Met de inzet van pelotons kon tot en met het begin van de avond – op basis van actuele informatie – gemakkelijk tactisch geschoven worden door de NSGBO. Op lokaal niveau werden continu de vier prioriteiten gewogen bij besluiten over de operationele inzet, met de nadruk op veilige werkruimte voor hulpdiensten en het snel reageren op beginnend collectief geweld. Grote ongeregeldheden, gelijktijdig door het land of regio, bleven uit. Dit betekent niet dat het voor de politie daardoor een rustige avond en nacht was. Suggesties in die richting riepen dan ook soms stekelige reacties op van politiemensen die benadrukten dat er nog altijd veel werk aan de winkel was voor de politie, inclusief geweld, brandjes, illegaal vuurwerk (waaronder vuurwerkbommen) en/of geconcentreerde overlast. “Als de prioriteiten één en twee de politie niet bezighouden, dan wel drie of vier of nog heel wat anders, zoals een zware aanrijding,” aldus een politierespondent. Dit komt tot uitdrukking in de jaarwisseling-gerelateerde politieregistraties: minder geweld en vernielingen, maar meer overlast en branden of ontploffingen. Zie ook de volgende paragraaf.

Illegaal feest in een Arnhemse bunker

Na de rellen in aanloop naar de jaarwisseling blijft de overlast in Arnhem tijdens de jaarwisseling uiteindelijk uit – op een aantal uitzonderingen na. Wel moet de politie tijdens de nieuwjaarsochtend een einde maken aan een illegaal feest in een bunker aan de Koningsweg in Arnhem. Op het feest zijn circa zeventig bezoekers aanwezig. Het gaat om feestvierders uit Nederland, België en Frankrijk. Aanvankelijk worden zij en de organisator enkel geverbaliseerd, maar de gasten verzetten zich en gebruiken zelfs geweld tegen de politie. Hierdoor raken vier politiemensen gewond.¹²⁸ De politie houdt vervolgens vier personen aan voor openlijk geweld. Van de vier gewonde agenten hebben twee danig letsel opgelopen dat zij langere tijd niet aan het werk kunnen. Naast het fysieke letsel zijn de agenten ook aangeslagen door het voorval. De verdachten worden op 7 januari voorgeleid voor de rechtercommissaris. De rechter schorst drie van hen onder voorwaarden, maar de vierde blijft langer vastzitten. De advocaat van twee van de verdachten uit in de media zijn bedenkingen bij de proportionaliteit van het politieoptreden.¹²⁹ De politie heeft opgetreden op basis van een noodbevel van burgemeester Marcouch, maar de advocaat trekt de gronden hiervoor in twijfel. Hij meent dat de feestgangers niet de kans kregen om de bunker rustig te verlaten en onterecht zijn opgejaagd en geslagen door de ME. Volgens burgemeester Marcouch was er sprake van een levensgevaarlijke situatie en hadden er vanwege de hoge concentratie koolmonoxide in de bunker zelfs “doden kunnen vallen”.¹³⁰

Veiligheidsrisicogebied in 's-Hertogenbosch

De jaarwisseling verloopt onrustig in Den Bosch. Rond 17.00 uur zijn er de eerste signalen van onrust. Er wordt geweld gebruikt, waaronder het gooien van zwaar vuurwerk, met name door jongeren en tegen de politie. Rond 18.30 uur wordt een auto in brand gestoken. De politie moet de brandweer ondersteunen bij het blussen, omdat zwaar vuurwerk wordt gegooid. Na een driehoeksoverleg wijst burgemeester Mikkers het gebied aan als veiligheidsrisicogebied en kondigt een noodverordening af. Agenten mogen daardoor in delen van Den Bosch-Oost preventief fouilleren en de politie controleert toegangswegen. Er worden ongeveer honderd personen tegengehouden. De strategie is erop gericht te voorkomen dat er meer jongeren bij zouden komen in de wijk, dat geweld

¹²⁸ Politie (2021, 8 januari). [Update: vier politiemensen gewond bij ontruiming feest; vier aanhoudingen.](#)

¹²⁹ Veth, H. (2021, 6 januari). [Politiegeweld na bunkerfeest roept vragen op: 'Wat was de opdracht van de ME?'. Omroep Gelderland.](#)

¹³⁰ De Telegraaf (2021, 1 januari). [Koolmonoxide: 'Hadden doden kunnen vallen bij illegaal feest in bunker Arnhem'.](#)

tegen hulpdiensten gebruikt zou worden en om burgers te beschermen. Ondanks de noodverordening wordt 's nachts nog een auto in brand gestoken. Uiteindelijk keert de rust in het gebied terug, op enkele incidenten na. De buurtbewoners zijn geschrokken van wat er is gebeurd tijdens oud en nieuw; de gemeente stuurt hun op 1 en 2 januari een brief. De politie is een strafrechtelijk onderzoek gestart naar de ongeregelde heden.¹³¹

9.3.2 In cijfers: rustiger dan verwacht of gevreesd

Na de jaarwisseling is de opluchting bij velen groot: geen grootschalige ongeregelde heden, (veel) minder vuurwerkslachtoffers en minder geweldsincidenten. Het Verbond van Verzekeraars rapporteert ook beduidend minder schade: 6 miljoen tegenover gemiddeld 13,5 miljoen bij de acht voorgaande jaarwisselingen (zie figuur 7.6).¹³²

Het gezondheidsperspectief: spectaculair rustiger

Vanuit het corona- en gezondheidsperspectief was de jaarwisseling 2020-2021 rustiger. De vooruitgang ten opzichte van de afgelopen (tien) jaren was zelfs spectaculair te noemen. Televisiebeelden van bijna lege spoedeisende eerste hulp (SEH)-posten spraken boekdelen, net als opgeluchte oogartsen. De registraties laten zien dat de jaarwisseling 2020-2021 een positieve uitzondering was. Dat is met name het geval als deze in de allereerste plaats wordt gezien als een corona-jaarwisseling, waarbij de volksgezondheid topprioriteit was. De doorslaggevende reden van het (vooralsnog eenmalige) vuurwerkverbod was de veronderstelling dat daarmee de extra druk op de zorg beperkt zou blijven. Het normaliter grote aantal gewonden bij de huisartsenpraktijken en de SEH werd teruggebracht van ongeveer 1200 (jaarwisseling 2019-2020) naar minder dan vierhonderd bij de afgelopen jaarwisseling (zie figuur 7.4). Gemiddeld waren de patiënten dit jaar wat jonger: 63 procent onder de twintig jaar; dat was een jaar eerder ongeveer de helft. Er waren ook minder slachtoffers met oogletsel: nu 14 procent van het (gereduceerde) totaal, tegenover 27 procent bij de jaarwisseling van 2019-2020 (Valkenberg & Nijman, 2021). Dat zijn meer dan bemoedigende cijfers. Het is bijzonder dat de cijfers zoveel lager uitpakten. Het komt in de maatschappelijke werkelijkheid niet vaak voor dat enkele maatregelen (in dit geval met name het vuurwerkverbod, de coronamaatregelen en de compensatie voor vuurwerkhandelaren) – het 'draaien aan enkele knoppen' – zo'n spectaculaire veranderingen te zien geven. Dat komt – naast toeval – mede door de bijzondere context in de vorm van extra maatschappelijk draagvlak voor het vuurwerkverbod vanwege de volksgezondheidsrisico's door de coronapandemie.

Politieregistraties: een stabiel totaal, met verschuivingen (minder geweld)

De politiecijfers zijn stabiel. Soms zijn ze gunstiger, maar niet in alle opzichten, mede omdat ze elk jaar – ook dit jaar – simpelweg laten zien dat er in korte tijd veel gebeurt in ons land. Het aantal jaarwisseling-gerelateerde registraties schommelt sinds 2010 rond de 10.000. Behalve de weersomstandigheden lijken er geen factoren te zijn die wezenlijk van invloed zijn op dit getal, zo wordt in 2017 geconcludeerd (Van der Torre et al., 2017). Bij de jaarwisseling 2019-2020 kwam de teller ook weer uit op 9335 incidenten. Bij de jaarwisseling 2020-2021 werden er echter meer incidenten geregistreerd, namelijk 11.037. Dat is een toename van 18 procent (zie figuur 7.1). Hoe kan deze ongunstige trend worden verklaard? Twee verklaringen dringen zich op. In de eerste plaats waren er meer agenten op straat vanwege de extra taken en risico's als gevolg van de coronapandemie: meer agenten doen

¹³¹ Raadsbrief Jaarwisseling 2020-2021 gemeente 's-Hertogenbosch & NU.nl (2020, 31 december). [Oud en Nieuw verloopt her en der onrustig, noodverordening in Den Bosch](#).

¹³² Verbond van Verzekeraars (2021, 7 januari). [Schade jaarwisseling meer dan gehalveerd](#).

meer en registreren meer. In de tweede plaats doet de politie wat ze kan tijdens de jaarwisseling en wordt geprioriteerd waar ze naartoe gaat. Bij een onrustige jaarwisseling handelt ze relatief veel ernstige incidenten af, maar niet veel meer of minder. Burgers selecteren – bij het bellen met de politie of hulpdiensten – van hun kant wanneer ze vinden dat de politie moet komen of dient te worden geïnformeerd. Ongeveer tienduizend incidenten lijkt zo gezien eerder een ‘natuurlijk’ of vanzelfsprekend verschijnsel dan een graadmeter voor de ernst van de ordeverstoringen bij de jaarwisseling.

Het aantal geregistreerde geweldsdelicten – (zware) mishandeling en bedreiging – is met 25 procent afgenomen: van gemiddeld 1528 tijdens de laatste vier jaarwisselingen naar 1151 in 2021 (zie tabel 7.1). Ook het aantal geweldsincidenten tegen politiemensen (126) of andere hulpverleners (12) was lager (Politie, 2021). De registraties voor ‘hulpverlening aan instanties’ daalde met ongeveer veertig procent, naar 268 (zie tabel 7.1). De politie reed minder vaak mee met ambulances omdat er beduidend minder vuurwerkletsel was. Het aantal brandweeroitrukken daalde met 10 procent (zie figuur 7.3), waardoor de politie ook wat dat betreft minder behoefde te assisteren. Wat vernielingen betreft, komt de daling uit op 12 procent (zie tabel 7.1). Dit komt waarschijnlijk doordat er minder vuurwerk werd afgestoken. Er waren minder grote groepen (langdurig) op straat, hetgeen de kans op geweld klaarblijkelijk heeft verminderd. Er werden wel meer vuurwerkincidenten geregistreerd (plus 10 procent); deze waren gemakkelijker vast te stellen dan andere jaren, want elke knal of pijl was immers verboden.

De cijfers laten een flinke toename zien van het aantal brand- en ontploffingsincidenten (plus 42 procent) en van het aantal overlastsituaties (plus 45 procent) (zie tabel 7.1). Toch betekende de toename van de branden en ontploffingen niet dat de brandweer meer moest uitrukken dan in 2019-2020. Dat gebeurde dit jaar namelijk bijna vierduizend keer; een daling van ongeveer 10 procent (zie figuur 7.3). Respondenten constateren dat er heel wat autobranden waren. Op hotspots is dit ook ‘het jaar door’ een probleem dat aanhoudt of lijkt toe te nemen.¹³³ Voorts werden illegale vuurwerkbommen of grote carbidbussen tot ontploffing gebracht. Tijdens de drukste uren van de jaarwisseling was het algemene beeld: nog steeds veel vuurwerk, maar tegelijkertijd veel minder, maar wél meer opvallend harde knallen. De geregistreerde overlast steeg tot 2364 incidenten (zie tabel 7.1). Dit is een stevige toename, maar wel passend bij het algemene beeld van augustus, september en oktober. De overlast nam al toe voordat het vuurwerkverbod was afgekondigd en dus ruim voor de jaarwisseling. Het gaat voor een (aanzienlijk) deel om een toename op geijkte locaties van reeds bestaande overlast vanwege het coronabeleid. Een optelsom van nare gevolgen hiervan (niet naar school, werk, horeca, sportclub, buurthuis of bijbaan en ook niet op vakantie) bracht meer jongeren en jongvolwassenen langer op straat (zie: Van der Torre & Jongepier, 2020). De straathandel in drugs nam toe vanwege de horecasluiting. Dit leidde met name tot overlast op locaties – hotspots – met een (zekere) territoriumstrijd, waarbij jongeren op gezette tijden en locaties de publieke ruimte claimen. Jongeren verdedigen dit gebied en hun groep, ook met intimidatie, fysiek geweld en vernielingen. Dit geweld is selectief, want het wordt gericht op overheidsobjecten (bijvoorbeeld camera’s), op politiemensen en boa’s en op bewoners of ondernemers die aanstoot nemen aan overlast en criminaliteit. Er wordt (op stedelijke hotspots) – het gehele jaar door, dus ook in de zomermaanden – zwaar vuurwerk gebruikt bij deze territoriumconflicten.

¹³³ In 2019 registreerden verzekeraars in totaal 4941 autobranden. Dit is een stijging van ruim 12 procent ten opzichte van 2018, toen 4399 autobranden geregistreerd werden. In de jaren 2016 tot en met 2019 claimden inwoners van Rotterdam de meeste autobranden: 573, gevolgd door Den Haag met 541, Amsterdam met 533 en Utrecht met 448. Bron: <https://www.verzekeraars.nl/publicaties/actueel/aantal-autobranden-blijft-stijgen>.

Wel ongeregelheden bij de invoering van de avondklok: waarom?

Tijdens de jaarwisseling bleven grootschalige ongeregelheden achterwege. Bij invoering van de avondklok op 23 januari 2021 braken ze echter alsnog uit in verschillende steden, met name in Rotterdam, Eindhoven en 's-Hertogenbosch. Waarom? De inschatting van veel van de door ons geïnterviewde professionals over het grote geweldsrisico en geweldspotentieel op (stedelijke) hotspots blijkt correct. Op dergelijke locaties komen twee lijnen samen, namelijk spanningen vanwege corona (niet naar school, geen horeca, geen evenementen, verveling, geen bijbaan et cetera) en meer alledaagse vormen van 'territoriaal geweld': jongeren die op gezette tijden een locatie als het ware claimen; selectief geweld (onder andere tegen overheidsobjecten, boa's en politiemensen); het hele jaar door zwaar illegaal vuurwerk en een anti-politiehouding. Waarom bleef het tijdens de jaarwisseling rustig? Dit is deels het product van het overheidsoptreden, maar juist bij zo'n massaal risico-evenement als de jaarwisseling verklaart dat lang niet alles. Zo invloedrijk is de overheid niet. Klaarblijkelijk heeft het vuurwerkverbod minder collectieve woede opgeroepen dan gedacht. En voor zover die woede er wél was en tot uitdrukking kwam in rellen, was dat nog ruim voor de jaarwisseling, namelijk in november: onder meer in Roosendaal, Urk en Arnhem. De woede over het vuurwerkverbod was geluwd op 31 december, mede door het brede publieke begrip voor dat verbod.

Als de avondklok op 23 januari ingaat, breken er enkele dagen later – na ongeregelheden in de zomer en in november – wederom rellen uit. De literatuur over ongeregelheden wijst op een factor die dat lijkt te verklaren (Van der Torre, 2010). Bij ongeregelheden zijn vaak territoriale aanspraken in het geding. De overheid claimt invloed in de directe leefomgeving – bijvoorbeeld met camera's, controles, gebiedsverboden of het ruimen van hennepkwekerijen – en dat zet kwaad bloed. Tijdens de incubatieperiode lopen de spanningen op en er zijn enkele incidenten, waarna de lont in het kruitvat wordt gestoken. In het verleden vaak door een nieuw incident, maar dan heftiger, zoals een betwiste aanhouding (Amsterdam West, 1998) of een dodelijk politieschot (Den Bosch, 2000). Vandaag de dag kan de lont in het kruitvat ook bestaan uit beelden en oproepen op sociale media, zoals bij de rellen deze zomer, onder meer in Utrecht (Van der Torre & Jongepier, 2020). De invoering van de avondklok is, samen met sociale media, de lont in het kruitvat, zo lijkt het. Beide resulteren in territoriale claims (wie heeft het voor het zeggen?) en in kopieergedrag. De avondklokrellen kunnen in zekere zin worden gezien als uitgestelde jaarwisselings-rellen.¹³⁴

9.4 Slotwoord: minder vuurwerk, meer voorwerk

De jaarwisseling 2020-2021 is wat de openbare orde betreft beter verlopen dan vijf of tien jaar geleden voor mogelijk werd gehouden. Tegelijkertijd is het niet zo dat het nu opeens rustig was in het land. Het waren nog steeds een avond en nacht met veel incidenten en strafbare feiten. Verschillende respondenten benadrukten dat er niet alleen vooruitgang viel te noteren in hun regio, bijvoorbeeld vanwege een toename van het geweld tegen hulpverleners. Misschien waren de oogartsen wel een stuk tevredener dan brandweercommandanten.

Het was reeds begin 2020 de bedoeling om vuurpijlen en knalvuurwerk te verbieden. Uiteindelijk werd – op het 'kindervuurwerk' na – al het vuurwerk verboden. Welke van deze twee varianten definitief werd ingevoerd, maakte misschien niet zoveel uit. Het is wel logisch om vast te houden aan een vergaand verbod op vuurwerk, omdat zich nu een kans aandient om een kentering te bewerkstelligen bij de jaarwisselingen in ons land. Van chaotische, gevaarlijke en schadelijke vieringen die (in negatieve zin) uniek zijn in Europa, naar een uiteinde dat qua veiligheid lijkt op het Europese gemiddelde. Burgemeesters en (andere) respondenten gaven aan dat het een 'blessing in disguise' was dat de corona-crisis dit jaar

¹³⁴ Duin, M. van (2020, 21 december). [De jaarwisseling 2020-2021: wie het weet mag het zeggen](#) (blog).

een vergaand vuurwerkverbod mogelijk maakte. Die lijn dient volgens hen te worden doorgetrokken, met het tijdelijke vuurwerkverbod van dit jaar als nieuwe norm. Die publieke lijn steunen we (los van de details van zo'n verbod), al spreekt het wat ons betreft voor zich dat in dat geval private partijen ruimhartig worden gecompenseerd voor investeringen in (veilige) vuurwerkopslag en -handel. Verschillende bedrijven hebben immers de laatste jaren geïnvesteerd om aan de veiligheidsnormen te kunnen voldoen.

Het is zeker niet zo dat een vuurwerkverbod sec structureel tot een wezenlijk rustiger jaarwisseling zal leiden. Als de lijn blijft 'veel minder vuurwerk', dan is de komende jaren niet alleen continuering nodig van het multidisciplinaire jaarwisselingsbeleid, maar is nog (steeds) veel 'voorwerk' nodig. De paradox is dat langs drie lijnen, in elk geval in de komende jaren, meer tijd en energie moet worden geïnvesteerd om een duurzame doorbraak te realiseren.

- > In de eerste plaats blijven openbare orde-risico's bestaan. Het afgelopen jaar waren de ordeproblemen beduidend minder, al lagen ze nog steeds op een substantieel niveau. Mede dankzij forse inspanningen verliep de jaarwisseling beter dan in ons land gebruikelijk is. Het is belangrijk dat er *niet* een nieuw soort traditie ontstaat in de vorm van het massaal inkopen en afsteken van illegaal vuurwerk – als doel op zich en om de overheid te tarten. Dit vergt in de komende jaren een blijvende hoge en soms zelfs verhoogde politie-inzet, waarna hopelijk na enkele jaren de mogelijkheid ontstaat de politie-inzet te verminderen. Naast operationele politie-inzet blijft het belangrijk dat boa's, jongerenwerkers en burgers (met de politie) aansturen op een ordelijke gang van zaken. Als het geweld afneemt, wordt hopelijk minder vaak een beroep gedaan op exclusieve politietaken, namelijk strafrechtelijke handhaving, geweldgebruik en de mogelijkheid om (zo nodig regionaal of landelijk) op te schalen.
- > In de tweede plaats is het zaak om de bestrijding van de handel in illegaal vuurwerk voort te zetten. Deels gericht, maar ook door bij opsporingsonderzoeken naar criminele drugs- en smokkelnetwerken alert te zijn of er wellicht ook illegaal vuurwerk wordt gesmokkeld en verhandeld.
- > In de derde plaats is het belangrijk dat er (meer en veel) aantrekkelijke feesten en evenementen worden georganiseerd, toegesneden op regionale en lokale wensen. Gemeenten moeten werk maken van grote publieke evenementen en vuurwerkshows, maar ook maatwerk leveren op het niveau van dorpen, wijken en gemeenschappen. Dit kan op een gereguleerde manier gepaard gaan met caribidschieten. Private partijen dienen zoveel mogelijk te zorgen voor toezicht en naleving. Zonder virus kan op dit punt in de komende jaren gebruik worden gemaakt van de kwaliteit, motivatie en creativiteit van burgers en (evenementen)organisaties.

Het lijkt ineens realistisch of in ieder geval niet onrealistisch dat Nederlandse jaarwisselingen in de toekomst in het teken staan van massale feestelijkheden en mogelijk niet langer worden gedefinieerd door een altijd weer pijnlijke optelsom van ongeregelde, gewonden, dierenleed, geweld en veel vuur(werk). Dat neemt niet weg dat het onzeker is wat gaat gebeuren bij toekomstige jaarwisselingen. Treedt er een kentering op of valt het (vies) tegen? Deze onzekerheid is echter al pure winst, omdat het in Nederland decennialang een zekerheid was dat de jaarwisseling uit de hand zou lopen. Het was alleen de vraag in welke mate, hoe precies en waar. Onze analyses van de verschillende regio's laten zien dat er aanzienlijke regionale verschillen bestaan. Het is dan ook voorstelbaar dat zich geen eenduidige landelijke trend zal aftekenen, maar dat de regionale effecten van een vergaand vuurwerkverbod en het daarop afgestemde veiligheidsbeleid uiteenlopen. Dit pleit

voor een blijvende stevige beleidsmatige en sturende rol van veiligheidsregio's, zodat kan worden ingespeeld op decentrale ontwikkelingen. Deze kansen en onzekerheden maken de komende jaarwisselingen boeiend. Ook de komende jaarwisselingen zullen anders worden dan voorheen. Dat is in Nederland maar goed ook.

De jaarwisseling 2020-2021 verliep veel gunstiger dan gevreesd en beter dan de afgelopen jaren. In belangrijke mate valt dit te verklaren door de (deels) toevallige samenloop van drie factoren.

- > In de eerste plaats betrof dat de stevige routine die de laatste jaren is opgebouwd bij het veiligheidsbeleid ten aanzien van het fenomeen jaarwisseling. Politie, gemeenten en anderen zijn gaandeweg steeds professioneler geworden en weten dat een goede, vroegtijdige en multidisciplinaire voorbereiding loont. Over het algemeen kent men de lastige tijdstippen, personen (die zich soms voorafgaand aan de jaarwisseling mogen 'verheugen' op een bezoekje) en plekken. Natuurlijk zijn er altijd verrassingen, maar dan wordt vaak veerkracht getoond.
- > In de tweede plaats nam de afgelopen jaren het draagvlak toe voor maatregelen tegen illegaal vuurwerk en consumentenvuurwerk dat overlast en forse gezondheidsrisico's oplevert, ook voor hulpverleners. Begin 2020 werd geopteerd voor een verbod op vuurpijlen en knalvuurwerk en al vroeg in het kalenderjaar namen politie en justitie de strafrechtelijke aanpak van de illegale vuurwerkhandel ter hand. Uiteindelijk werd – op kindervuurwerk na – al het vuurwerk verboden, om een toeloop van vuurwerkslachtoffers naar huisartsenposten en ziekenhuizen te voorkomen.
- > In de derde plaats maakte vooral de coronacrisis de jaarwisseling 2020-2021 bijzonder. De pandemie is dan ook de derde factor die deze jaarwisseling (sterk) heeft beïnvloed. Ze leidde niet alleen tot een (bijna) algeheel vuurwerkverbod, maar vanaf half december ook tot een harde lockdown in Nederland. Dit laatste heeft zeker ook bijgedragen aan het relatief rustige verloop van de jaarwisseling. Veel mensen gingen met heel weinig andere in hun directe nabijheid 2021 in. Dat gaf de viering een wezenlijk ander en uniek karakter. Minder massaliteit betekende minder risico.

De samenloop van deze drie factoren was uniek. Het is niet te verwachten (en te hopen, want dat zou betekenen dat het virus blijft rondwaren) dat de komende jaren deze koppeling zich nog een keer voordoet. Vandaar ons pleidooi voor *minder vuurwerk, maar meer voorwerk*. Twee van de drie factoren kunnen we overeind houden. Het vuurwerkverbod zou nu gerealiseerd kunnen en moeten worden. Er kan uiteraard ook weer een beroep worden gedaan op de opgedane ervaringen en grote professionaliteit. Ten slotte zal geïnvesteerd moeten worden in een 'vervanger' van het corona-effect (minder massa, minder risico's) bij de jaarwisseling van 2021-2022. Dat kan door lokaal écht werk te maken van evenementen, vuurwerkshows en dergelijke. Minder ordeverstoringen door meer op een veilige manier te organiseren.

Referenties

Adang, O. & Torre, E. van der (Reds.) (2007). *Hoezo rustig?! Een onderzoek naar het verloop van jaarwisselingen in Nederland*. Apeldoorn: Politieacademie.

Adang, O. & Torre, E. van der (Reds.) (2008). *Nederlands grootste evenement. Een jaar na Hoezo rustig?!: het verloop van de jaarwisseling 2007-2008*. Apeldoorn: Politieacademie.

Adang, O. (Reds.) (2009). *Van Oud naar Nieuw. Blijven leren van jaarwisselingen*. Apeldoorn: Politieacademie.

Beke, B., Ferwerda, H., Torre, E. van der & Bervoets, E. (2013). *Jeugdgroepen en Geweld: van signalering naar aanpak*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Brandweer Nederland (2021). *Relatief rustige jaarwisseling voor brandweer*. Geraadpleegd van <https://www.brandweer.nl/brandweernederland/nieuws/2021/jaarwisseling-2020-2021>.

Brandweer Nederland (2020). *Jaarwisseling: incidenten voor het tweede jaar op een rij toegenomen*. Geraadpleegd van <https://www.brandweer.nl/brandweernederland/nieuws/2020/jaarwisseling-2019-2020>.

Commissie overlast jaarwisseling (2008). *“Een prettige jaarwisseling”*. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Geraadpleegd van <https://kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/een-prettige-jaarwisseling/>.

Duin, M.J. van, Torre-Eilert, T.M.W.M. van der, Bergsma, H. & Torre, E.J. van der (2010). *Politie en bestuur in de Bible Belt. Een verkenning*. Apeldoorn/Rotterdam: Politie & Wetenschap.

Essen, B. van (2014). *Illegale handel in professioneel vuurwerk. Een onderzoek naar de logistieke keten, modus operandi, afscherming en verwevenheid binnen de illegale vuurwerkhandel* (Masterscriptie). Apeldoorn: Politieacademie.

Instituut Fysieke Veiligheid (2021). *Kerncijfers Nieuwjaarsincidenten*. Arnhem: IFV.

Instituut Fysieke Veiligheid (2020). *De veiligheidsregio's in de eerste weken van de coronacrisis*. Arnhem: IFV.

Onderzoeksraad voor Veiligheid (2017). *Veiligheidsrisico's jaarwisseling*. Den Haag: Onderzoeksraad voor Veiligheid.

Openbaar Ministerie (2020). *Vuurwerkbarometer 2020*. Geraadpleegd van <https://www.om.nl/onderwerpen/jaarwisseling--vuurwerk/vuurwerkbarometer/2020>.

Openbaar Ministerie (2019). *Vuurwerkbarometer 2019*. Geraadpleegd van <https://www.om.nl/onderwerpen/jaarwisseling--vuurwerk/vuurwerkbarometer/2019>.

Openbaar Ministerie (2018). *Vuurwerkbarometer 2018*. Geraadpleegd van <https://www.om.nl/onderwerpen/jaarwisseling--vuurwerk/vuurwerkbarometer/2018>.

Openbaar Ministerie (2017). *Vuurwerkbarometer 2017*. Geraadpleegd van <https://www.om.nl/onderwerpen/jaarwisseling--vuurwerk/vuurwerkbarometer/2017>.

Politie (2020). *Jaarwisseling 2019-2020*. Geraadpleegd van <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/algemeen/algemeen/tk-bijlage-politie-jaarwisseling-2019-2020.pdf>.

Politie (2021). *Jaarwisselingsrapportage 2020-2021*. Geraadpleegd van https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/nieuws/2021/januari/jaarwisselingsrapportage_2020-2021.pdf.

Tops, P.W., Duin, M. van, Os, P. van & Zouridis, S. (2010). *Sleuren of sturen: Gemeenten en de sturing van veiligheid en politie*. Apeldoorn/Den Haag: VNG.

Torre, E.J. van der (2010). *Op 't randje: een onderzoek naar relpreventie*. Regiopolitie Amsterdam-Amstelland: Den Haag/Amsterdam.

Torre, E.J. van der & Jongepier, T. (2020). *Meerdaagse ongeregelde heden in Utrecht. Met het oog op bewoners, mobiliserende informatie en interventies*. Rotterdam: LokaleZaken.

Torre, E. van der, Valkenhoef, J. van, Esman, C. & Greven, H. (2017). *Veiligheid bij jaarwisselingen*. Apeldoorn: Politieacademie.

Valkenberg, H. & Nijman, S. (2021). *Ongevallen met vuurwerk: Jaarwisseling 2020-2021*. Amsterdam: VeiligheidNL.

Veiligheidsregio Drenthe (2020). *Regionaal Risicoprofiel*. Assen: Veiligheidsregio Drenthe.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2019). *Regionaal coördinatieplan jaarwisseling 2019-2020*. Nijmegen: Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (2020). *Regionaal coördinatieplan jaarwisseling 2020-2021*. Nijmegen: Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

Veiligheidsregio Haaglanden (2020). *Multidraaiboek jaarwisseling 2020-2021*. Den Haag: Veiligheidsregio Haaglanden.

Veiligheidsregio Haaglanden (2020). *Rapportage jaarwisseling 2019-2020*. Geraadpleegd van https://www.vrh.nl/sites/default/files/202001/Rapportage%20Veiligheidsregio%20Haaglanden%20Oud%20en%20Nieuw%202019-2020_1.0.pdf.

Veiligheidsregio Haaglanden (2021). *Rapportage jaarwisseling 2020-2021*. Geraadpleegd van <https://www.vrh.nl/sites/default/files/2021-01/2B%20Rapportage%20Jaarwisseling%202020-2021%20Veiligheidsregio%20Haaglanden%20def.pdf>.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (2020). *Praktische zaken voor opschaling districtcollege en RBT*. Tilburg: Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant & Veiligheidsregio Zeeland (2019). *Jaarwisseling 2019-2020* [A3]. Tilburg: Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant / Middelburg: Veiligheidsregio Zeeland.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant & Veiligheidsregio Zeeland (2020). *Jaarwisseling 2020-2021* [A3]. Tilburg: Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant / Middelburg: Veiligheidsregio Zeeland.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant & Veiligheidsregio Zeeland (2020). *Kantelpunten, crisisstructuur en bevoegdheden jaarwisseling 2020* [Memo]. Tilburg: Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant / Middelburg: Veiligheidsregio Zeeland.

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant & Veiligheidsregio Zeeland (2020). *Jaarwisseling 2020. Kantelpunten, crisisstructuur en bevoegdheden* [Veiligheidscollege 16 december 2020]. Tilburg: Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant / Middelburg: Veiligheidsregio Zeeland.

Bijlage 1 Respondentenlijst

	Naam	Functie
Dhr. M.	Anemaet	AOV'er, gemeente Coevorden
Mw. S.	Baks	AC Communicatie, VR Gelderland-Zuid
Mw. F.	Bennekom, van	AC Bevolkingszorg, VR Gelderland-Zuid
Mw. M.	Boot	Operationeel leider, VR Midden- en West-Brabant
Dhr. M.	Broeders	AC Brandweer, VR Rotterdam-Rijnmond
Dhr. T.	Bronts	Voorzitter multi-team jaarwisseling, VR Gelderland-Zuid
Mw. K.	Capello	AC Geneeskundige Zorg (GHOR), VR Rotterdam-Rijnmond
Mw. M.	Dalen, van	Adviseur crisisbeheersing, gemeente Den Haag
Dhr. S.	Delden, van	Informatiemanager, VR Drenthe
Mw. M.	Dijkstra	Sectorhoofd dienst regionaal operationeel centrum Politie Den Haag
Dhr. D.	Eeden, van	Informatiemanager ROT, VR Midden- en West-Brabant
Dhr. F.	Faber	DCMR Milieudienst Rijnmond
Dhr. A.	Gijsbers	OvD Brandweer, VR Midden- en West-Brabant
Dhr. D.	Haffert	OvD Geneeskundig, VR Gelderland-Zuid
Dhr. R.	Hessels	Operationeel specialist, Politie Noord-Drenthe
Mw. D.	Heuvel, van den	Adviseur Veiligheid/AOV'er, gemeente Altena
Dhr. M.	Janssen	AC Brandweer, VR Drenthe
Dhr. C.	Lamers	Burgemeester gemeente Schiedam
Dhr. H.	Lassche	AC Bevolkingszorg, VR Drenthe
Dhr. E.	Lichtenberg	Burgemeester gemeente Altena
Mw. C.	Maas	Teamchef, Politie basisteam Dongemond
Dhr. C.	Michel	Operationeel leider, VR Haaglanden
Dhr. M.	Out	Burgemeester gemeente Assen
Dhr. M.	Poth	Informatiemanager, VR Haaglanden
Dhr. J.	Schamper	HOvD Brandweer, VR Haaglanden
Dhr. M.	Schuijn	Calamiteitencoördinator, VR Gelderland-Zuid

Dhr. J.	Schwarte	OC Politie, Gelderland-Zuid
Dhr. S.	Seen	Operationeel leider, VR Rotterdam-Rijnmond
Dhr. M.	Siderius	AC SGB0, Politie Zeeland-West-Brabant
Mw. R.	Sluiter	Projectleider jaarwisseling, gemeente Nijmegen
Dhr. B.	Steenbergen, van	OvD/adviseur ROT Brandweer, VR Gelderland-Zuid
Dhr. G.	Stuivenberg	Operationeel leider, VR Drenthe
Mw. L.	Tijink	Operationeel leider, VR IJsselland
Dhr. R.	Tobé	Informatiemanager, VR Rotterdam-Rijnmond
Dhr. L.	Tomson	AC GHOR, VR Drenthe
Dhr. R.	Vaes	Operationeel specialist, Politie basisteam Dongemond
Dhr. R.	Verkuijlen	Coördinator jaarwisseling, Nationale Politie
Dhr. S.A.	Wahid	Hoofd Ordehandhaving, Politie Rotterdam
Mw. K.	Wolters	Projectleider vuurwerkverbod, gemeente Rotterdam